

Informationsblad - läsanvisning

Svenska kraftnäts styrelse fattade i maj 2012 beslut om att bygga en ny 400 kV-ledning mellan Skogssäter och Stenkullen. Ledningen är en central del av Svenska kraftnäts utvecklingsplan för transmissionsnätet i Västsverige. Det finns ett ökat behov av överföringskapacitet från norr ned mot Stenkullen station i Lerum. Den nya ledningen kan tillgodose en del av behovet av kapacitetsökningen i området.

Svenska kraftnät genomförde samråd och planering för den nya ledningen mellan Skogssäter-Stenkullen under åren 2012-2016 och skickade i juni 2016 in en koncessionsansökan till Energimarknadsinspektionen (Ei). Länsstyrelsen har under senhösten 2019 inkommit med ett yttrande där bedömningen är att den nya ledningen skulle innebära påtaglig skada på ett riksintresse för naturvård (Bredfjället-Väktorområdet) och någon möjlighet till tillåtlighet för passagen finns därmed inte.

Mot bakgrund av den tillståndsmässiga komplexitet som uppstått under hösten 2019 fattade Svenska kraftnät under våren 2020 beslut om att dela upp ledningsprojektet och koncessionsansökan för Skogssäter-Stenkullen i en nordlig och en sydlig del. Detta underlag avser den sydliga delen av den planerade kraftledningen, benämnd Ingelkärr-Stenkullen. Uppgifter gällande den norra delen, som inte ingår i detta projekt, har gråmarkerats i underlaget. Kompletterande information gällande sträckan Ingelkärr-Stenkullen har lagts till i rött. Kartor som är inaktuella för aktuellt projekt har gjorts transparenta. Information har behållits för att ge en bakgrundsförståelse till projektet.

Generaldirektören

Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg

2013-06-25

2012/1165

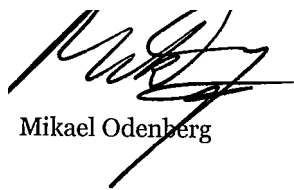
HEMSTÄLLAN

Ny 400 kV-ledning Skogssäter - Stenkullen

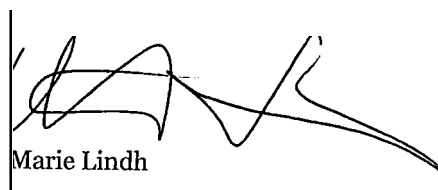
Affärsverket svenska kraftnät får med överlämnande av denna samrådsredogörelse hemställa att länsstyrelsen fattar beslut om huruvida den planerade 400 kV-ledningen Skogssäter - Stenkullen i Västra Götalands län kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte enligt 6 kap. 5 § miljöbalken.

Beslut om denna framställning har fattats av generaldirektören Mikael Odenberg efter föredragning av Marie Lindh. I beslutet har också avdelningschef Malin Werner och enhetschef Ulrika Sigerud deltagit.

Sundbyberg dag som ovan

Mikael Odenberg

Marie Lindh

Kopia: SvK-Reg, cK, cKM, iddu, chno, mali

SVENSKA KRAFTNÄT

BOX 1200
172 24 SUNDBYBERG
STUREGATAN 1

WWW.SVK.SE
REGISTRATOR@SVK.SE

TEL 010 475 80 00
FAX 010 475 89 50

1 Samrådsredogörelse

Stamnätet behöver förstärkas med en 400 kV-ledning i den aktuella regionen. Detta löses genom en 400 kV-ledning mellan stamnätsstationerna Skogssäter i Trollhättans kommun och Stenkullen i Lerums kommun.

Svenska Kraftnät bedriver ett utredningsarbete för att finna en lämplig ledningssträckning mellan stationerna Skogssäter och Stenkullen och första delen av samrådet är en del i det arbetet samt den formella processen enligt miljöbalkens regler. **Tillägg 2020-09-21: Syftet med ledningen mellan Ingelkärr och Stenkullen beskrivs i MKB för projektet.**

Föreliggande redogörelse beskriver hur samrådet har genomförts, vilka synpunkter som inkommit och Svenska Kraftnäts kommenterar till dessa.

Svenska Kraftnät har tacksamt mottagit värdefull information och alternativa sträckningar från fastighetsägare. Dessa kommer nu att utredas i den fortsatta processen.

2 Samrådets genomförande

I november 2012 genomfördes ett tidigt informationsmöte med länsstyrelsen och berörda kommuner. Mötet var i sig ingen del av samrådet men syftade till att ge tidig information om varför ledningen behövs och varför den behöver utföras som luftledning.

Samråd, enligt 6 kapitlet miljöbalken, har skett skriftligen genom utskick den 14 januari 2013 av ett underlag (bilaga 1) till länsstyrelsen, kommuner, övriga myndigheter, intresseorganisationer och sektorsintressen. En mindre omfattande version av underlaget skickades till berörda fastighetsägare den 14 januari 2013 (bilaga 2). De fastigheter som ligger inom de olika utredningskorridorerna ansågs berörda (ca 2 000 fastighetsägare).

Synpunkter skulle lämnas senast den 22 mars. Ett antal kommuner, intresseorganisationer och fastighetsägare begärde anstånd och beviljades detta fram till den 22 april. Även datumet på webbplatsen ändrades till 22 april så att alla som så önskade kunde skicka in synpunkter fram till detta datum.

Samråd har även skett genom att Svenska Kraftnät har hållit öppet hus och gett en presentation vid tre tillfällen, 2013-02-05 i Lilla Edet, 2013-02-06 i Alafors och 2013-02-07 i Lerum.

Vidare har det skett annonsering (bilaga 3) i följande tidningar: GP (16 och 19 januari), Västerbygden (18 januari), Kungälvsposten (18 januari), ST-tidningen (17 januari), Alingsås Tidning (16 och 18 jan), Lerums tidning (17 januari) samt TTELA (16 och 19 januari).

3 Informationsmöten

Vid tre tillfällen anordnades informationsmöten inom ramen för samråd för allmänheten i form av öppet hus samt en muntlig presentation (bilaga 4) om ca en timme.

På öppet hus fanns information om Svenska Kraftnät, de olika alternativa korridorerna, teknik och magnetfält samt ersättningsfrågor. Representanter från Svenska Kraftnät svarade på frågor och samlade in information och synpunkter från de besökande.

Vid två av mötena hölls samma presentation två gånger samma kväll för att möjliggöra att alla som ville skulle kunna höra den. Vid presentationen berättade Svenska Kraftnät om sitt uppdrag samt varför det finns behov av en ny 400 kV-ledning mellan Skogssäter och Stenkullen. Vidare presenterades hur utredningsarbetet bakom samrådsunderlaget gått till, dvs. vilka parametrar som legat till grund för förslag till olika alternativa korridorer, de alternativ som fanns vid tiden för mötena samt den kommande processen. Det poängterades att alternativen inte var bestämda utan att information och synpunkter från allmänhet och berörda behövdes för att komma vidare i planeringen.

Många av besökarna var upprörda eller ledsna över planerna på den nya ledningen. En stor del av de synpunkter och frågor som kom fram under mötet handlade om de tekniska lösningar som förordats, varför vissa av alternativen inte var lämpliga liksom var man skulle kunna bygga ledningen istället. Trots att de flesta ogillade tanken på ledningen så fanns ändå en viss förståelse hos många av besökarna för att en ny ledning behövs och att det är svårt att bygga en ledning genom det aktuella landskapet utan att det påverkar boende och andra intressen.

Svenska Kraftnät var tydliga med att planeringen av ledningens sträckning var i ett tidigt skede. Det ”rekommenderade alternativet” var det alternativ som, utifrån den kunskap man hade när samrådsunderlaget togs fram, framstod som det alternativ som medförde minst påverkan. Det poängterades även att de presenterade alternativen var framtagna utifrån kartstudier vilket gör att det är viktigt att samla in så mycket information som möjligt under samrådet som inte går att utläsa i kartmaterial. Svenska Kraftnät förklarade att ett av syftena med samrådet är att samla in ytterligare värdefull information från allmänheten för att kunna anpassa ledningens sträckning så att den ska medföra så liten negativ påverkan som möjligt. Detta var man tydlig med och poängterade vid alla möten och alla besökare uppmuntrades att lämna sina synpunkter och information till Svenska Kraftnät.

3.1 Samrådsmöte 2013-02-05 i Lilla Edet

Samrådsmötet besöktes av uppskattningsvis 160 personer. De flesta besökare var berörda fastighetsägare. Två reportrar från TTELA var på plats liksom minst två kommunpolitiker. På plats fanns även representanter från LRF och LRF Konsult.

Det ställdes många frågor om varför markförlagd kabel respektive ett östligt alternativ inte utretts. Andra vanliga frågor var varför man inte kan följa befintlig ledning rakt norrut och varför det går att följa befintlig ledning halvvägs men inte längre. I svaren hänvisades till driftsäkerhet. Ett par kommentarer framfördes att det var dåligt att ett alternativ med parallelldragning redovisas som ett alternativ när det från Svenska Kraftnäts sida egentligen inte är ett alternativ. En fråga som inte fick något svar var huruvida man kan korsa befintliga ledningar med en kort sträcka nedgrävd kabel (svar på detta anges i avsnitt 5).

Flera av varandra oberoende personer föreslog att ledningen borde läggas ner i Göta Älv.

Ett par besökare upplyste om att det är öster om Svartedalen som människor rör sig eftersom det i reservatet är mycket myrmark och skogen är tätare dvs. mer otillgängligt. Området utanför reservatet nyttjas för fiske, kanoting, camping, svamplockning, skridskoåkning osv. I kommunens översiktsplan är detta område utpekade som tyst område och bebyggelse är inte tillåten. Flera personer ansåg att ledningen hellre ska byggas i Svartedalens naturreservat än utanför. Andra uttryckte viss ilska för att man tyckte att det borde finnas pengar för en markkabel öster om Svartedalen.

Under mötet framkom viss kritik gällande att utredningen varit undermålig eftersom de kartor som presenterades var baserade på så gammalt kartmaterial så att sträck-

ningen för nya E45, dvs. ett mycket stort infrastrukturprojekt i regionen, inte finns med på kartorna. Svenska Kraftnäts förklaring till detta var att man använt de mest uppdaterade kartorna från Lantmäteriet och att det inte fanns att tillgå några lämpliga bakgrundskartor där den nya vägen fanns med. Några mötesdeltagare var även kritiska och menade att kommunernas översiktsplaner inte konsulterats och att det inte fanns någon lokalkännedom.

Ett par besökare hade förslag på en ny dragning väster om Ryd och Stannum som skulle beröra färre boende.

Det ifrågasattes hur en ledningsdragning över älven kan anses vara bara ett måttligt intrång på en femgradig skala. Svaret som gavs var att måttligt, i ett MKB-sammanhang, är ett stort intrång som genererar röda varningslampor (uppmärksammas i rapporten).

Det ställdes många frågor om tidplanen, när alternativ kommer att väljas bort och bli ett kvarstående alternativ som utreds mer i detalj. Svenska Kraftnät svarade att efter att synpunkter inkommit under samrådstiden så kommer vidare utredningar och justeringar av alternativen att göras och i slutet av året kommer troligen samråd ske gällande ett alternativ (tidplanen har därefter justerats vilket innebär att samråd sker i början av 2014). Detta alternativ kommer då att utredas grundligare i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB).

3.2 Samrådsmöte 2013-02-06 i Alafors

Samrådsmötet besöktes av uppskattningsvis 250-300 personer. De flesta besökare var berörda fastighetsägare och närboende. På plats fanns även representanter från LRF och LRF Konsult. Många besökare ville veta mer och förstå bakgrunden till vad det är de kommer att beröras av. Många besökare bor redan idag nära befintliga 400kV-ledningar.

Det ställdes många frågor om varför ledningen behövs, driftsäkerhet, vad stamnätet är till för, varför man använder växelström, vad de tekniska begränsningarna i utredningen varit och varför det inte går att dra ledningen parallellt med befintliga ledningar. Det ställdes också frågor om magnetfält och avstånd till hus samt vad det innebär om man bor nära ledningen.

Utgångsläget i alla svar var att det är ett svårt landskap att hitta en möjlig sträckning i och att det prioriterats högt att påverka så få bostäder som möjligt. Svenska Kraftnät var dock tydliga med att det inte kommer att gå att helt undvika att påverka bostäder,

och att de fastighetsägare vars fastigheter kommer att påverkas av magnetfältsnivåer över 0,4 mikrottesla kommer att erbjudas förvärv.

Andra frågor som ställdes var hur bestämt det rekommenderade alternativet var, om det mer eller mindre betydde att det är den sträckning som gäller. Detta dementerades tydligt av Svenska Kraftnät som förklarade att de alternativ som presenterades under mötet grundar sig på kartstudier, och utifrån denna information verkar det förordade alternativet vara det som orsakar minst påverkan. Den ytterligare information som framkommer under samrådsprocessen kan komma att ändra denna bedömning.

Det framfördes kritik mot att Svenska Kraftnät endast tittat på befintlig bostadsbebyggelse och inte planerad, t.ex. norr om Älvängen där kommunen planerar tätare bebyggelse och många tomter säljs, att Svenska Kraftnät borde ha ett framtidsperspektiv och titta på hur bebyggelsen kommer att se ut 2018 snarare än hur det ser ut idag. Vederbörande var därför starkt kritisk till det alternativ som korsar älven norr om Älvängen.

En del kritik framfördes gällande att utredningen inte skulle ha tagit hänsyn till kommunens översiktsplaner och inarbetat denna information. Det framfördes även kritik mot att Svenska Kraftnät gör en fullskalig MKB först när det finns ett enda alternativ istället för att en MKB görs med samtliga alternativ.

Några besökare kände oro för att ledningen och magnetfälten skulle kunna påverka boskap negativt.

En besökare bidrog med mycket information kring naturvärden i Alefjäll, Risveden och Vättlefjäll. Tidigare är det Risveden och i viss mån Vättlefjäll som uppmärksammas för sina naturvärden. Besökarens uppfattning var dock att Vättlefjäll snarast var ett friluftsområde med inte så höga naturvärden. Naturmiljöerna är dock desamma i hela det mer eller mindre sammanhängande området Vättlefjäll-Alefjäll-Risveden och även om naturvärdena förekommer mycket fläckvis inom det här området så är det viktigt att det sammanhängande finns kvar som en grön kil in mot Göteborg. Han ser med oro på att fler och fler barriärer skapas, t.ex. genom ökat tryck på bebyggelse i området.

Alla uppmanades att skicka in synpunkter och information till Svenska Kraftnät och det poängterades att all information är viktig för det vidare utredningsarbetet.

3.3 Samrådsmöte 2013-02-07 i Lerum

Samrådsmötet besöktes av uppskattningsvis 150 personer varav ca 100 lyssnade till presentationen. Besökarna var främst berörda fastighetsägare och närboende. Representanter

från LRF respektive LRF Konsult fanns på plats liksom kommundienstämman och Lerum Energi.

Det ställdes frågor om varför korridoren är så bred att den går över hus fast det inte behövs och varför Svenska Kraftnät går ut med ett ofärdigt material så att enskilda personer ska behöva oroa sig ända fram tills det är bestämt var ledningen ska gå. Svenska Kraftnät förklarade att korridoren är bred för att det i dagsläget inte är bestämt var ledningen ska byggas och att utformningen av korridorerna är gjorda utifrån framförallt kartmaterial. Man förklarade att de utredningskorridorer som presenterades under mötet ska utgöra underlag för samrådsprocessen som bl.a. syftar just till att inhämta information för att kunna justera korridorerna och i slutänden bestämma vilket av alternativen som är lämpligt och vilken sträckning som blir aktuell för en konsessionsansökan. Svenska Kraftnät poängterade att val av sträckning är långt ifrån bestämd.

Ett par besökare från Tolsjöhult var upprörda och oroliga för förhöjd cancerrisk för barnen på grund av ledningen. Man ifrågasatte även varför bara några i byn fått utskicket när alla egentligen är berörda. Svenska Kraftnät lovade även att utreda ett förslag väster om Tolsjöhult som flera oberoende personer föreslog.

Andra frågor som ställdes var om kommuner har veto. Svaret som gavs var att det har de inte men de är en viktig instans i utredningsprocessen.

Andra frågor som ställdes var om det inte istället går att dra en likströmsledning från norra till södra Sverige och passera förbi området helt liksom varför Svenska Kraftnät inte projekterar för en nedgrävd kabel för likström eller växelström som det påpekades fanns både i Danmark och i Singapore. Svenska Kraftnäts svar på detta var att då uppfylls inte kravet på hög driftsäkerhet samt behovet av att förstärka stamnätet i regionen. Dessutom är Svenska Kraftnät skyldiga att ansluta produktionskällor såsom vindkraft, dvs. även den vindkraftsel som planeras produceras. Det är nätet i regionen som behöver förstärkas, vilket inte löses med en ledning någon annanstans. Gällande frågor om kabel – se avsnitt 5. Frågan ställdes även varför man inte vill markförlägga kabel under samhällen och använda luftledning genom skogen? Svaret som angavs var att även detta kräver stationer som medför många komponenter och därmed potentiella felkällor vilket inte är acceptabelt ur driftsäkerhetssynpunkt. I samband med denna diskussion framfördes synpunkter på att den här ledningen inte gynnar Trollhättan eller Gråbo utan Danmark och Norge men att det är de boende här som drabbas. Svar på detta är att ledningen inte ökar svensk export av el utan säkerställer den regionala elförsörjningen.

Någon frågade även om man kan bygga ihop en 130 kV- och 400 kV-ledning i samma stolpar i samma ledningsgata. Svaret som angavs var att detta inte är önskvärt för att stolparna då måste bytas ut vilket innebär ett långvarigt avbrott på befintlig ledning. Dessutom är det inte tillåtet att sambygga ledningar som har olika ägare i samma stolpe även om dispens för detta kan sökas hos Elsäkerhetsverket. Sambyggnad av den nya ledningen med befintliga regionnätledningar har utretts och utreds fortfarande men dessa visar att det är osäkert om det är möjligt att sambygga ens på kortare sträckor då stolparna behöver bytas ut. Vattenfalls nät är hårt belastat vilket medför att sambyggnad på längre sträckor är omöjligt då de inte klarar längre fränkoppling av ledningarna.

En besökare frågade även om hur man löser korsande ledningar och fick svaret att man höjer den ena ledningen så att avståndet uppfyller kraven i Elsäkerhetsverkets föreskrifter och förstärker passagen extra mycket. Risken med ledningskorsningar är att en ledning kan falla ner på de andra och då kortsluter systemet.

Det ställdes vidare frågor om ombud och vad som gäller angående ersättning från den aktuella tidpunkten till dess att det är bestämt var ledningen ska gå (svårt att sälja en fastighet om det finns en risk att den blir påverkad av den planerade ledningen). Svenska Kraftnät svarade att ersättning för detta inte betalas. Däremot har man rätt att anlita ett ombud som Svenska Kraftnät betalar ombudskostnaderna för vad gäller avtalsfrågor då en sträckning finns. Förutsättningen är att det är ett ombud som har ambitionen att driva frågan framåt samt att ersättningen är rimlig.

Det framfördes även synpunkter på att ersättningen för skog är för låg. Även om den följer de normer som Lantmäteriet tagit fram så går det inte att köpa motsvarande skog för de pengarna. Svenska Kraftnät svarade på synpunkterna och förklarade hur ersättningsnivåerna för skogsmark beräknas.

4 Inkomna synpunkter

I detta avsnitt (avsnitt 4) redovisas inkomna synpunkter i samrådet. Flera av yttrandena berör samma frågor och kommentarer till dessa redovisas under avsnitt 5. Då det är frågor som endast berör enstaka remissinstanser kommenteras dessa direkt under respektive yttrande.

4.1 Länsstyrelse och kommuner

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Länsstyrelsen anser att det i området finns goda förutsättningar för att utnyttja redan påverkade stråk (även andra stråk än kraftledningar) i större utsträckning än vad Svenska Kraftnät föreslår. Länsstyrelsen poängterar att ledningsdragning genom riksintressen för naturvård och friluftsliv skadar riksintressevärdet och betonar vikten av att relatera föreslagna ledningsdragningar till kommunernas översiktsplaner.

Med utgångspunkt från redovisat underlag kan länsstyrelsen inte tillstyrka eller förorda något av alternativen och avstår från att lämna synpunkter på de enskilda ledningsalternativen innan kompletteringar är redovisade. Länsstyrelsen anser att ett förnyat samråd behövs efter att nedanstående punkter beaktats.

Länsstyrelsen efterfrågar motivering och förklaring till varför luftledning valts framför markkabel, varför Skogssäter och Stenkullen valts som anslutningspunkter, varför parallellledning längs befintliga ledningar eller sambyggnad i befintliga stolpar inte utretts, varför en uppgradering av befintlig ledning inte är ett alternativ, varför befintliga ledningar inte kan korsas och varför ett östligt alternativ saknas.

Andra punkter som länsstyrelsen vill ha ytterligare belysta är påverkan på de arter som omfattas av artskyddsförordningen, samt skyddsåtgärder för att undvika skador på värdefulla naturmiljöer behöver utredas och redovisas. Även kompensationsåtgärder för oundvikliga förluster av biologisk mångfald ska redovisas. I kommande MKB önskar man även att magnetfältets påverkan på fisk redovisas.

Länsstyrelsen förutsätter att biotopskyddet beaktas samt önskar att eventuella kompensationsåtgärder utreds i ett tidigt skede.

Länsstyrelsen efterfrågar illustrationer och visualiseringar för att kunna bedöma påverkan på landskapsbild, främst i landskapskyddade områden och områden av betydelse för rekreation och friluftsliv.

Vidare meddelar länsstyrelsen att krav kommer att ställas på särskild arkeologisk utredning beroende på hur omfattande förekomsten av fornlämningar är. Man upplyser om vikten av skyddsavstånd till vattendrag och försiktighetsåtgärder vid arbete i vatten där det finns flodkräfta samt att markavvattning inte är tillåtet.

Länsstyrelsen informerar även om att kalkning av sjöar och vattendrag pågår i området och att detta bör tas hänsyn till i fortsatt planering så att ledningen inte försvårar kalkningsverksamheten.

I ett annat yttrande från **Länsstyrelsen i Västra Götalands län** framförs på uppdrag av **Naturvårdsverket** synpunkter angående alternativ I som går i nära anslutning till Risbergs naturreservat. Under förutsättning att stolpar och fundament inte placeras i naturreservatet Rished så ser länsstyrelsen inga bekymmer med föreslaget alternativ.

Svenska Kraftnäts kommentar

I den fortsatta processen kommer frågan om kalkningsverksamhet att tas med som ytterligare en parameter att ta hänsyn till. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Trollhättans Stad. Trollhättans Stad anser att val av teknik och sträckning inom kommunen ska göras så att magnetfält vid bostäder inte överstiger 0,4 μ T (mikrotesla) samt att intrång i områden med natur- och friluftsvärde ska minimeras så långt som möjligt. Stadens bedömning är att korridorens sydvästra del i kommunen skär genom ett mycket känsligt område där en luftledning kan påverka bostäder och friluftsliv negativt.

Enligt kommunens översiktsplan är det utpekade området ett värdefullt natur-, kultur- och friluftsområde och dessa värden bör bestå. Ny bebyggelse eller andra åtgärder tillåts endast om områdets natur-, kultur- eller friluftsvärden bibehålls.

Vid Öresjö går både befintliga ledningar och den planerade genom ett område med sammanhållen bebyggelse. Trollhättans Stad har tidigare efterfrågat åtgärder för att minska styrkan av magnetfältet vid bostäder där fältet överstiger 0,4 μ T. Staden ser inte möjligheten att nå rekommenderat gränsvärde vid befintliga bostäder med luftledningar och föreslår därför att ledningen förläggs som markkabel där den passerar samlad bebyggelse och friluftsgården. Om en markförläggning av ledningen är ogörlig önskar Trollhättans Stad en alternativ sträckning öster om friluftsgården, antingen genom samutnyttjande av befintliga stolpar eller genom att ny ledning korsar befintliga ledningar längre söderut. Om detta inte går bör alternativet att flytta alla kraftledningar österut prövas. Vidare ställer man krav på Svenska Kraftnät att redovisa hur magnetfältfrågan ska hanteras för att inte utsätta boende i området för starkare strålning än 0,4 μ T.

Trollhättans Stad gör vidare bedömningen att friluftsvärden i den sydligaste delen av utredningskorridoren inom Trollhättans kommun kan komma att påverkas mycket negativt om den nya ledningen förläggs väster om eller över friluftsgården, som är en viktig knutpunkt för rörligt friluftsliv i området. Staden har i dagsläget planer på att utveckla friluftsbadet vid Öresjö och en ny ledning väster om de befintliga skulle på-

verka dessa planer negativt. Staden äger mark i detta område och önskar hålla området tillgängligt för framtida utveckling.

Vidare hänvisas till en landskapsanalys som genomfördes i samband med kommunens vindbruksplanering som bör ligga till grund för bedömning av sträckning och teknik framför allt i den södra delen av korridoren i Trollhättans kommun.

Trollhättans Stad påpekar att materialet bör kompletteras med naturvärden enligt kommunens naturvårdsplan och informerar om att delar av korridoren ligger inom strandskyddat område och vattenskyddsområde.

Svenska Kraftnäts kommentar

I det fortsatta arbetet kommer olika lösningar vid Öresjö-området att utredas då det är en särskilt trång passage inom kommunen. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Lilla Edets kommun. Lilla Edets kommun anser att en uppgradering av befintliga ledningar mellan Skogssäter och Stenkullen är ett bättre alternativ än de presenterade. Alternativt föreslår de en likströmskabel som antingen markförläggs eller leds i vatten.

Som skäl för yttrandet anger de att befintliga ledningar är kortaste vägen mellan Skogssäter och Stenkullen och att detta bäst överensstämmer med miljöbalkens krav, att denna sträcka inte ger någon ytterligare påverkan på landskapsbilden, att området väster om Göta älv har stort värde för friluftsliv och en hög andel skyddsvärd natur, att en passage över Göta älv ger en stor påverkan på älvrummet samt att alternativ F skulle påverka områden öster om älven som i översiktsplanen pekats ut för bebyggelseutveckling, tätortsutbyggnad, bostäder, service, verksamheter, industri och närrecreation. Kommunen inser att upprustning av befintliga ledningar innebär ökad komplexitet under arbetet men anser att detta sett över ledningens livslängd är av mindre betydelse.

Kommunen delar Länsstyrelsens uppfattning att underlaget saknar motiveringar och förklaringar till de principiella val som görs. Vidare anser de att Svenska Kraftnäts förslag strider mot det egna svaret i yttrande över kommunens översiktsplan som antogs så sent som 2012-06-13.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät var tydliga i remissvaret gällande översiktsplanen att det var en preliminär bedömning att sträckningen skulle gå öster om befintliga ledningar. Då de tekniska förutsättningarna för detta granskades närmare visade det sig olämpligt vad

gäller driftsäkerhetsaspekten att korsas de två ledningarna i nord-sydlig riktning flera gånger, se även avsnitt 5.

Uddevalla kommun. Uddevalla kommun konstaterar att de berörs i mycket liten utsträckning av den nya kraftledningen. Det är området vid Backamo som berörs av alternativ C. Kommunen anser att Backamos flygplats intressen måste beaktas. I övrigt har kommunen inget att erinra mot förslaget.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät har noterat informationen och tar med den i den fortsatta processen.

Stenungssund kommun. Stenungssunds kommun framför att en kraftledning enligt alternativ C inte är förenlig med kommunens översiktsplan inklusive vindbruksplan och därmed inte är lämplig. Bakgrunden är att kommunen pekat ut området som lämpligt för vindkraft och att en ansökan om vindkraftsetablering i området för närvarande prövas hos länsstyrelsen. Vidare anförs att det i området utförs kalkning av sjöar, vattendrag och våtmarker och att detta görs med helikopter samt att det i området finns sjöar och vattendrag som omfattas av strandskydd.

Ifall Svenska Kraftnät ändå går vidare med alternativ C ställer Stenungssunds kommunkrav på en detaljerad redovisning av var ledningsgatan kan dras, säkerhetsavstånd till vindkraftverk, påverkan på vindkraftetableringen, strandskyddade områden som berörs, påverkan på kalkningsverksamhet, påverkan på vattenkvalitet, påverkan på fågelliv inklusive inventering i fält, påverkan på ekologi (flora, fauna, hydrologi mm), påverkan på landskapsbilden samt närliggande bostäder.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen.

Kungälv kommun. Kungälv kommun anser att det intrång som en ny ledning medför i ett område som är av stor vikt för vatten-, natur- och friluftsliv är direkt olämpligt. Vidare anser man att föreslagen ledningsdragning står i konflikt med ett utbyggnadsområde för vindkraft enligt kommunens vindbruksplan. Kungälv kommun förordar att befintliga ledningssträckningar används på den östra sidan av Göta älvdalen (alternativ F).

Kommunen frågar om det går att lägga ledningen i Göta älv och anser att det är en viktig fråga att belysa.

Kungälv kommun anser även att ett visst skyddsavstånd mellan ledning och bostadshus bör iakttas och att skyddsavståndet mellan kraftledning och närmaste fastighet bör vara minst 65 meter.

Kommunen förutsätter att en MKB görs där naturvärden i Svartedalen och kringliggande områden beskrivs utförligare. Vidare informerar kommunen om ett antal naturvärden längs alternativ G och I som bör tas hänsyn till.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Ale kommun. Samhällsbyggnadsnämnden i Ale kommun anger i sitt yttrande att inga nya kraftledningsgator får anläggas och att om nya kraftledningar måste dras genom Ale kommun ska dessa antingen markförläggas eller så ska befintliga luftledningar uppgraderas.

Kommunstyrelsen i Ale kommun anser att föreslagna ledningsalternativ kommer att påverka Ale kommuns samhällsutveckling inom bostadsbebyggelse och verksamhet och att detta kommer innebära mycket stora ekonomiska konsekvenser för kommunen. Ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt anser man att bästa alternativet vore en markförlagd kabel. Vidare påpekas att alternativ I och G står i direkt konflikt med kommunens översiktsplan.

Ale kommun gör en revidering av den gällande översiktsplan 2013 där inriktningen är att ny framtida bebyggelse i första hand förläggs längs befintliga större vägar och som en förtätning av befintliga byar. Kommunen anser att en ny 400 kV ledning kommer att påverka den tänkta bebyggelseutvecklingen i de utpekade tätorterna.

Kommunen undrar om Svenska Kraftnät kan redovisa alternativ sträckning väster om Göta älv och hänvisar till att Stenungsund eller Hisingen bör vara möjliga anslutningspunkter om det är el från vindkraft i Dalsland och Bohuslän som ska tas omhand. Kommunen anser även att befintlig 400 kV ledning Skogssäter-Kilanda-Skår, ska utredas som en alternativ sträckning även om den passerar genom riksintressen. Kommunen anser att en eventuell ny ledning ska få den sträckning som innebär att minst antal bostadshus påverkas.

Kommunen förutsätter att Svenska Kraftnät vidtar åtgärder för att minska magnetfältet eller erbjuda inlösen av de bostadshus som i och med en ny ledning kommer att

utsätts för nivåer över 0,4 μ T. Vid parallellgång med befintlig ledning bör åtgärder eller inlösen gälla även för de byggnader som idag ligger nära befintlig ledning.

Kommunen hänvisar till länsstyrelsens lövskogsinventering och kommunens naturvårdsprogram som bör användas vid bedömning av de olika alternativens påverkan på naturmiljön. Vidare ger kommunen en stor mängd information om förhållandena längs alternativ F, H och I.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät har noterat synpunkterna och tar med dem i den fortsatta processen. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Lerum och Ale kommuner. I ett gemensamt yttrande från Lerum och Ale kommuner kräver kommunerna en stor samordning där nya kraftledningar placeras i lägen där de gör minst skada och inte begränsar kommunernas utveckling. Föreslagna alternativ står på många sätt i konflikt med kommunernas intentioner för samhällsutveckling. Kommunerna anser att motivera en ledningsdragning med tekniska och ekonomiska skäl är en kortsiktighet som är försumbar i förhållande till hur länge ledningarna kommer att finnas och de konsekvenser detta ger. Vidare anför man att den planerade 400-kilovoltsledningen inte tillför kommunerna någon nytta utan endast stora negativa ekonomiska konsekvenser.

Kommunerna hänvisar till den expansiva region man befinner sig i och ett styrdokument för kommunernas fysiska planering som tagits fram av Göteborgsregionens kommunalförbund. Kärnan i detta dokument utgörs av resurshushållning med fokus på att utveckla redan befintliga strukturer, så som byar och städer i närhet till större kollektivtrafikstråk. Samtidigt är mellanrummen, dvs. skogs- och jordbruksmarker, viktiga delar för livsmedelsproduktion, rekreation och bevarande av natur- och kulturvärden. Efterfrågan på mark för verksamheter och bostäder ökar i kommunerna vilket ställer ökade krav på samordning av mark för att åstadkomma en ändamålsenlig utveckling.

Kommunerna anser att samrådsunderlaget är summariskt och innehåller faktaluckor, främst kring kommunernas styrdokument.

Kommunerna kräver att samrådsunderlaget kompletteras avseende motiv och förklaringar till de val som görs och de alternativ som förkastas. Kommunerna förordar att kraftledningen markförläggs genom Ale och Lerums kommuner alternativt att befintliga ledningsgator uppgraderas så att den nya ledningen kan gå på befintliga stolpar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Lerums kommun. I ett yttrande från miljö- och byggnadsnämnden i Lerums kommun krävs att Svenska Kraftnät kompletterar samrådsunderlaget då varken tillräckliga motiv eller förklaringar ges till de val som gjorts och de alternativ som förkastats.

Kommunen förordar att kraftledningen markförläggs och hänvisar till fördelen som detta har ur hälsosynpunkt. Kommunen önskar en jämförelse mellan luftledning och markkabel ur driftsäkerhet och kostnad. Kommunen anser också att befintliga kraftledningar genom Gråbo grävs ner eller flyttas då många bostäder idag har magnetfält på nivåer över 0,4 μ T. Vidare anser man att alla bostäder, förskolor och skolor som kommer att utsättas för nivåer över 0,4 μ T ska erbjudas åtgärder som minskar magnetfältet till acceptabel nivå alternativt inlösen. Som alternativ anger kommunen att luftburen kraftledning samordnas i befintlig ledningsgata på befintliga stolpar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Tillstånd finns för befintliga ledningar genom Gråbo och dessa kommer inte att markförläggas eller flyttas. För övriga frågor, se avsnitt 5.

4.2 Övriga myndigheter, organisationer och sektorsintressen

Följande myndigheter och organisationer har meddelat att de avstår från att yttra sig eller har inte yttrat sig alls: Boverket, Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten, FOI, MSB Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, Sveriges Fiskares Riksförbund, Statens Fastighetsverk, Elsäkerhetsverket, Arbetsmiljöverket, Jordbruksverket, Bergsstaten, Kammarkollegiet, Vattenmyndigheten Västerhavets vattendistrikt, Svenska Turistföreningen, Sveriges Ornitologiska Förening, Västergötlands Ornitologiska Förening, Bohusläns ornitologiska förening, Göteborgs Ornitologiska Förening, Svenska skyttesportförbundet, Jägarnas Riksförbund, Svenska Jägareförbundet, Riksförbundet Enskilda vägar, Västsvenska Kommunförbundens samorganisation, Södra, Trollhättan Energi AB, Hjärtums Elförening, Kungälv Energi AB, Skogs-sällskapet, Göteborg City Airport, Trollhättan-Vänersborgs Flygplats samt GR Göteborgsregionens kommunalförbund.

Följande myndigheter och organisationer har inte haft några synpunkter eller något att erinra: Socialstyrelsen, Rikspolisstyrelsen, Fortifikationsverket, Försvarsmakten samt Statens Skytteombud Göteborg och Bohuslän.

Strålsäkerhetsmyndigheten. Strålsäkerhetsmyndigheten framför att den elektromagnetiska strålmiljön kring kraftledningar och transformatorstationer ska beaktas och att "Myndigheternas försiktighetsprincip om lågfrekventa elektriska och magnetiska fält" från 1996 tillämpas vid planering av den nya kraftledningen. I övrigt har Strålsäkerhetsmyndigheten inget att erinra.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Trafikverket. Trafikverket informerar om vilka av deras vägar som berörs av de olika alternativen och att det för väg 1978 (Älvängen-Hålanda-Gräfsnäs) finns en plan för åtgärder om förbättrad bärighet. För ledningsdragning inom vägområde krävs tillstånd enligt 44§ väglagen. Vid passage av järnväg krävs att avtal tecknas med Trafikverket. E45, järnvägen (Norge/Vänerbanan) och Göta älv är utpekade som riksintresse och luftledning över farleden ska hålla minst segelfri höjd. För mer information om ledningsdragning över väg och järnväg hänvisar Trafikverket till sin hemsida. Trafikverket påpekar även vikten av att kontakt tas i god tid innan arbeten påbörjas i närheten av väg och järnväg.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Trafikverket.

Sjöfartsverket. Sjöfartsverket framhåller att Göta älv är en riksintresseklassad farled och att det förutom handelssjöfart även går fritidsbåtstrafik här. Sjöfartsverket framför att en kraftledning över älven inte får medföra försämrad framkomlighet t.ex. genom segelfri höjd där ett minimum om 30 meter rekommenderas. Vid passagen ska finnas sjömärken med upplysning om segelfri höjd och detta är exploitörens ansvar att se till. Sjöfartsverket ska meddelas senast tre veckor innan anläggningsarbetet påbörjas och efter avslutat arbete ska ledningen lägesbestämmas för att kunna föras in på sjökort.

Utöver ovanstående har Sjöfartsverket inget att erinra.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Sjöfartsverket.

Sveriges geologiska undersökning SGU. SGU informerar om att alternativ C och i viss mån D berör grundvattenförekomster vid Hasteröd-Dunnebacken och vid Sandbäcken. På dessa platser ska försiktighet iakttas vid entreprenadarbete så att vattenkvaliteten inte försämras. Vidare hänvisas till databaser hos SGU och VISS för ytterligare information om grundvattenförekomsterna. SGU påpekar även att raviner som kan indikera erosionsrisk finns på flera platser längs de föreslagna alternativen samt att leryttja med dålig stabilitet och som ofta orsakar sättningar finns längs Göta älv. Detaljerade kartor bifogas. SGU meddelar att området inte berörs av några undersökningstillstånd enligt minerallagen. I övrigt har SGU inget att erinra mot projektet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av SGU.

Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen har synpunkter på den beskrivna metoden och på förordat ledningsalternativ på delsträckan Skogssäter-Hjärtum. Skogsstyrelsen anser att Svenska Kraftnät i metoden att ta fram och sedan bedöma ledningsstråken, har tagit alldeles för lite hänsyn till befintliga biotopskydd och naturvårdsavtal och att det är av mycket stor vikt att dessa områden undviks vid dragningen av den nya ledningen.

Skogsstyrelsen gör bedömningen att alternativ A medför stora konsekvenser för landskapsbildningen och mycket stora konsekvenser för naturmiljön. Bakgrunden är att alternativ A går rakt igenom en skoglig värdetrakt, Bredfjället, som är ett stort, sammanhängande skogsområde med ett stort antal naturvårdsavtal, biotopskydd, nyckelbiotoper, naturvärden och även naturreservat och Natura 2000-område. Skogsstyrelsen anser att en ledningsdragnings enligt alternativ A är mycket olämplig och förordar alternativ B trots att även detta alternativ berör formellt skyddade områden. På övriga delsträckor bedömer Skogsstyrelsen att de olika alternativen är relativt likvärdiga. Även ur perspektivet skogsproduktion bedömer Skogsstyrelsen de olika alternativen som relativt likvärdiga.

Skogsstyrelsen poängterar vikten av att områden som omfattas av biotopskydd och naturvårdsavtal undviks i det slutliga utbyggnadsförslaget samt att nyckelbiotoper och naturvärden i möjligaste mån undviks.

Skogsstyrelsen efterfrågar att behovet av arbets-, drifts- och underhållsvägar beskrivs tydligt och att deras påverkan bedöms i det fortsatta arbetet.

Svenska Kraftnäts kommentar

I samband med att sträckningen projekteras tas även förslag till arbets-, drifts- och underhållsvägar fram. Även påverkan från dessa ska vara så liten som möjligt. Se även avsnitt 5.

Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall). Vattenfall förutsätter att samtliga åtgärder på Vattenfalls region- och distributionsnät bekostas av Svenska Kraftnät samt att dessa åtgärder ges rimlig tid för planering och utförande. Vattenfall förutsätter vidare att ledningen uppförs på ett sätt som inte påverkar drift eller åtkomst av Vattenfalls region- och distributionsnät i större omfattning än vad som överenskommes.

Vattenfall påpekar även vikten av en förstärkt nordlig inmatning till Göteborgsområdet och anser att en så västlig dragning som möjligt av den nya 400 kV-ledningen är att föredra för att underlätta en sådan framtida ledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät avser att hålla en tät dialog med Vattenfall i processen.

Göteborg Energi AB. Göteborg Energi informerar att alternativ I korsar befintlig fjärrvärmeledningen vid transformatorstationen som ligger mellan Alafors och Älvängen. Väster om denna transformatorstation finns en produktionsanläggning för spetsproduktion av värme till fjärrvärmenätet. Denna anläggning är i drift vid kallare väderlek då leveransen från Göteborg inte räcker till.

Göteborg Energi anser att hänsyn ska tas till befintliga anläggningar vid utplacering av stolpar och att remiss på placering av ledningsstolpar skall tillställas Ale Fjärrvärme/Göteborg Energi AB.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Göteborg Energi.

Göteborg Energi Nät AB (Göteborg Energi). Göteborg Energi har inga direkta synpunkter på ledningsdragningen men önskar att det i ett senare skede görs en ge-

mensam riskanalys för att identifiera risker för matningen till det egna nätet under utförandetiden. De önskar även löpande information om tidplan och driftläggningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Göteborg Energi.

Göteborg Energi Gothnet AB (Göteborg Energi). Göteborg Energi informerar att de har en del opto i luften mellan Lerum och Gråbo samt i Alafors och Älvängen och att detta kan redovisas mer exakt längre fram i planarbetet. I övrigt har Göteborg Energi inget att erinra.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Göteborg Energi.

Ale El. Ale El konstaterar att bolaget berörs av alternativ I på sträckan mellan Älvängen och Alafors. Alldeles sydöst om Rv45 finns ett befintligt 130/20kV-ställverk, (hänvisning i bifogad karta). Bolaget äger 20 kV-ställverket som man planerar att byggas om inom 1-2 år. Om 400 kV-ledningen byggs parallellt med 130 kV-ledningen på den nordöstra sidan så kommer det nya ställverket att hamna under den planerade 400kV-ledningen.

Ale El frågar huruvida Svenska Kraftnät vet på vilken sida av 130 kV-ledningen kommer placeras om detta alternativ används. Vidare frågar man hur Svenska Kraftnät ser på en ställverksbyggnad under den planerade 400 kV-ledning, om så skulle bli fallet?

Ale El informerar om att även andra elektriska komponenter, transformatorer osv passeras på nordöstra sidan.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät har i dagsläget inte utrett på vilken sida om 130 kV-ledningen som det skulle vara lämpligast att bygga den nya ledningen om detta alternativ blir aktuellt. Det är inte lämpligt att ha ett 20 kV-ställverk under en 400 kV-ledning då en ledning skulle kunna falla ned på ställverket. Det är därför viktigt att utreda en möjlig lösning i området.

Ale Elförening Ek. för. Ale Elförening konstaterar att de blir berörda oavsett vilket alternativ som väljs. De förutsätter att de får den information, projekteringsstöd och ekonomisk ersättning som behövs för åtgärder på lokalnätet. I övrigt har de inget att erinra.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Ale Elförening.

Uddevalla Energi Elnät AB. Uddevalla Energi Elnät meddelar att skyddsåtgärder och hänsyn måste tas till lokalstationer och kablar i deras markförlagda 10 kV-nät vid Grinnerödssjön, Store Väktor, väg 167 och Barkesbo.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att planera utifrån de förutsättningar som angetts av Uddevalla Energi Elnät.

Rabbalshede Kraft. Rabbalshede Kraft informerar att de projekterar för nio vindkraftverk vid Sköllunga i Stenungssunds kommun. Den södra delen av alternativ C passerar rakt över planerad vindpark. Projekteringen av vindpark Sköllunga har kommit långt och tillståndsansökan kommer att inlämnas under 2013. Driftstart planeras till 2016. Vindparken planeras inom riksintresse för vindbruk. Rabbalshede Kraft förordar därför att planerad 400 kV-ledning dras enligt alternativ E.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar informationen.

Göteborg Landvetter Airport. Göteborg Landvetter Airport anser att en utredning av flyghinderanalys och kontroll av kommunikation/navigation/radarutrustning ska göras och informerar om att detta kan beställas av LFV och att resultatet av utredningen ska skickas till Göteborg Landvetter Airport. Vidare förutsätter de att eventuella justeringar eller förändringar som kan komma att påverka flygplatsens intresse, flygsäkerhet eller kapacitet meddelas.

Svenska Kraftnäts kommentar

En flyghinderanalys kommer att genomföras.

LFV Air Navigation Services of Sweden. LFV vill som sakägare av CNS- utrustning avråda från alternativ F. En del av alternativ F går nära skyddsområde för en radarstation. Övriga sträckningar har LFV inget att erinra mot.

LFV har i sitt remissvar inte analyserat konsekvenser för flygvägar till och från flygplatser, samt om CNS-utrustning ägd av flygplats kan riskera att bli påverkad. Om byggnadsverk över 20 meter ingår i planerna eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering ska berörda flygplatser därför alltid tillfrågas. LFV erbjuder produkten flyghinderanalys, där för kontroll av flygvägar, luftrum och all tänkbar radioutrustning för luftfarten analyseras.

Svenska Kraftnäts kommentar

En flyghinderanalys kommer att genomföras.

Skanova. Skanova har inget att erinra på planerna på en ny kraftledning men anmärker på beskrivningen av infrastruktur. Skanova anser att telenätet med kablar, stationer och radiolänkanläggningar är en nog så viktig del av infrastrukturen och att detta bör betonas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar detta.

Naturskyddsföreningen Västra Götaland. Naturskyddsföreningarna i Ale, Kungälv, Lerum, Stenungsund och Trollhättan samt Naturskyddsföreningens länsförbund i Bohuslän och Norra Älvsborg har inkommit med ett gemensamt yttrande.

Naturskyddsföreningen anser att behovet av den nya ledningen är otydligt och bygger på prognoser om en samhällsutveckling som inte är hållbar. Mot den bakgrunden ifrågasätter Naturskyddsföreningen den planerade utbyggnaden och tillägger att de av Svenska Kraftnät förordade alternativen innebär stora, oacceptabla ingrepp och negativa konsekvenser för landskap, natur och friluftsliv.

Vidare anser man att Svenska Kraftnät bör ytterligare utreda om en markkabel är möjlig. Detta för att undvika långa nya dragningar av kraftledningar genom tidigare opåverkade naturområden med höga bevarandevärden ifråga om natur och friluftsliv. Naturskyddsföreningen anser att i avvägningen mellan kostnader och miljöpåverkan bör högre kostnad kunna accepteras för att undvika skador på natur- och miljö som inte kan återskapas.

Naturskyddsföreningen anser att samrådsunderlaget framstår som ”riggat” för att projektet ska kunna genomföras i enlighet med Svenska Kraftnäts egna intentioner. Detta intryck stärks av erfarenheterna av det nyligen genomförda projektet Stenkullen-Lindome. Föreningen saknar bland annat redovisning av ett alternativ med parallella dragningar väster om de två befintliga ledningarna. Ett sådant alternativ skulle bli genare, koncentrera ingreppen till redan påverkade områden och undvika onödigt många korsningar med befintliga ledningar. Mot bakgrund av erfarenheterna i Härskogen på sträckan Stenkullen-Lindome anser Naturskyddsföreningen att Svenska Kraftnät medvetet vilseleder ifråga om ledningsbyggets naturpåverkan. Dragning av ny 400 kV-ledning genom i huvudsak orörda skogsområden med delvis höga naturvärden ger betydande och oacceptabel naturpåverkan. Istället bör eventuella nya luftledningar i största möjliga utsträckning byggas utmed tidigare ledningar och i områden som i utgångsläget är lättare nåbara med befintliga vägar.

Naturskyddsföreningen yrkar på att Svenska Kraftnät i första hand ifrågasätter behovet av den nya förbindelsen, i andra hand ytterligare utreder möjligheter till markförlagd likströmskabel längs redan påverkade stråk och i tredje hand utreder möjligheten till paralleldragning längs befintliga ledningar.

Lokalföreningen i Ale anser att alternativ I är det minst dåliga alternativet men anser att stor hänsyn måste tas till känslig natur och boende. De upplyser om att Risheds naturreservat har betydligt högre naturvärde än Anfastebo.

Lokalföreningen i Kungälv och Lilla Edet anser att alternativ C och GI är helt oacceptabla ur natur- och friluftssynpunkt. De upplyser om att regionens största och mest värdefulla fågelområden ligger mellan Västergård och Stendammen, här finns bland annat häck- och spelplats för orre och tjäder, häckande trana, sparvuggla, pärluggla, fiskgjuse och spillkråka. Området utgör dessutom ett av Svartedalens mest populära och välbesökta utflyktsmål. Vidare anser de att det är olämpligt att dra en ledning över Lilla Näset mellan sjöarna Lille-Väktor och Store-Väktor (alternativ A) då det är ett område med höga friluftsvärden och en nyckelbiotop.

Lokalföreningen i Lerum anser att alternativ K genom Gråbo samhälle är orealistiskt då det tar bort samhällets möjligheter att växa västerut och att det västra alternativet (J) är oacceptabelt ur naturskyddssynpunkt eftersom det passerar flera av kommunens känsligaste naturområden. Föreningen ger information om dessa områden och några av de skyddsvärda arter som förekommer i området. Föreningen anser att virrvarret av ledningar i och kring Gråbo bör rensas upp och ger ett detaljerat förslag på hur de kan ordnas i smalare kraftledningsgator och befintliga 130 kV ledningar kan markförläggas

och frigöra plats för en ny ledning. Vidare anser man att markkabelläggning av samtliga ledningar genom centrala Gråbo allvarligt bör övervägas.

Lokalföreningen i Kungälv anser att alternativ GI och F är oacceptabla då de sammanstrålar i området Västergård/Stendammen där det finns mycket höga natur- och friluftsvärden.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rädda Svartedalens Vildmark. Föreningen Rädda Svartedalens Vildmark anser att en rad fördjupade utredningar och kompletteringar behöver göras, särskilt vad gäller påverkan och ingrepp i värdefulla och orörda naturområden och på särskilt skyddsvärda arter och deras livsmiljöer samt att de samlade eller kumulativa effekterna skall belysas.

Föreningen anser även att alternativa lösningar skall utredas, bl.a. markkabelalternativet, som föreningen i nuläget bedömer vara den enda möjliga lösningen med hänsyn till de omfattande skador och ingrepp som kommer att ske om luftledningsalternativet kommer till stånd.

Föreningen anser att det saknas motiveringar och förklaringar till ledningsdragningen och till lägena för de redovisade huvudalternativen. De efterlyser även en starkare koppling till miljöbalken vad gäller avvägningar till allmänna intressen, utredning av alternativa lösningar och behovs- och lämplighetsbedömningen av de föreslagna planerna. Föreningen anser att flera av de alternativa sträckningarna står i konflikt med riksintresse för natur och friluftsliv och innebär stora ingrepp och intrång i orörd natur med höga naturvärden. Föreningen anser att vidare utredningar bör inkludera både markförlagd kabel och möjligheter till parallellförläggning längs befintliga ledningar eller korsning av dessa samt om uppgradering av befintliga ledningar är ett möjligt scenario.

Föreningen framhåller att det västra alternativet i dragningen söder om vägen mellan Västerlanda kyrka och Ucklums kyrka berör stora områden med mycket höga natur- och friluftsvärden. Ledningsdragningen går dessutom, enligt utskickad kartsnitt, över eller strax intill ett av regionens största och mest värdefulla fågelområden, som ligger vid Västergård och Stendammen. Det berör riksintresse för friluftsliv och naturvård samt Natura 2000-område och Natura 2000-arter för en lång rad särskilt utpekade och skyddsvärda fågelarter, bl.a. häcknings- och spelplats för orre och tjäder, häckande

trana, sparvuggla, pärluggla, fiskgjuse och spillkråka. Området utgör dessutom ett av Svartedalens mest populära och välbesökta utflyktsmål. Föreningen anser att det västra ledningsförslaget är helt oförenligt med Natura 2000-områdets syfte och att det skulle innebära en betydande negativ påverkan på berörda rödlistade arter och Natura 2000-arter och deras livsmiljöer samt påverka områdets upplevelse- och rekreationsvärden på ett betydande sätt. Längre söderut i östra Svartedalen berörs även ett antal känsliga Natura 2000-arter, bl.a. flera känsliga rovfågelsarter med särskilda vedertagna skyddsavstånd till boplatser etc.

Föreningen konstaterar att hänsyn inte tas till artskyddsförordning eller biotopskydd. De anser att fältinventeringar måste utföras för att kunna bedöma påverkan på särskilt skyddsvärda arter samt att skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder mer utförligt behöver beskrivas. De påpekar särskilt att hydrologiska ingrepp och påverkan på våtmarker och vattendrag måste utredas och särskilt belysas vad gäller särskilt skyddsvärda arter och deras livsmiljöer.

För att kunna bedöma påverkan på landskapsbilden anser de att de olika alternativen ska illustreras i visualiseringar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Alefjälls Naturskyddsförening. Alefjälls naturskyddsförening motsätter sig att en ny luftburen 400 kV växelströmsledning dras mellan Trollhättan och Gråbo. Detta då en sådan ledning skulle innebära ett icke försvarbart intrång och lidande för människor och miljö. Föreningen anser att befintligt ledningsnät täcker Sveriges behov och att det inte är 400 kV ledningarna som är den svaga länken när det gäller landets elförsörjning. Föreningen anser vidare att finansiering av en exportledning ska bekostas av intressenterna (Norge, vindkraftbolagen och konsumenterna i Europa) och inte av landets skattebetalare. Om en ny kraftledning alls ska dras anser föreningen att det ska vara en likströmsledning i mark.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Svenska Kyrkan Göteborgs stift. Göteborgs stift anser att mark är en begränsad resurs och därför bör varje utnyttjande av denna resurs noga övervägas så att det sker med så lite störning som möjligt.

Göteborgs stift anser att den nya ledningen bör samordnas med någon av alla de befintliga ledningsgator som finns i området då detta bör innebära en mindre störning och därmed vara mer förenligt med miljöbalkens tredje och fjärde kapitel jämfört med nyanläggning av ytterligare en ledningsgata. De anser vidare att det inte är rimligt att en nyanläggning får ett positivare kostnadsläge jämfört med andra alternativ, genom möjligheten att tvinga till sig marken. Denna tvångsåtgärd sker i många fall till icke marknadsmässiga prisnivåer.

Göteborgs stift förordar följande dragning av 400 kV-ledning Skogssäter-Stenkullen: Från Öresjö till Alefjäll samordnas den nya ledningen med redan befintlig ledning öster om Lilla Edet. Mellan Alefjäll och Stenkullen, samordnas ledningarna som kommer ifrån Öresjö med alternativ J för den sista delsträckan. Det skulle innebära att några av redan befintliga ledningar som berör Gråbo samhälle kan flyttas till alternativ J. Övriga bör nergrävas.

Göteborgs stift konstaterar att alternativ K skulle innebära att Stora Lundby kyrka får ytterligare en stamnätsledning tätt in på kyrka och kyrkogård. Redan idag passerar två 400 kV-ledningar samt en 130 kV-ledning strax öster om kyrkan. De ledningar som idag passerar kyrkan på dess östra sida påverkar tydligt landskapsbilden norr om kyrkan, strax söder om Gråbo tätort. Söderifrån skymms däremot de befintliga ledningarna av vegetation där kyrka och kyrkogård ligger vackert placerade på en kulle. Enligt föreslagna sträckning, alternativ K, skulle ledningar passera över kyrkogården även på denna sida. Sammantaget får detta stora konsekvenser för landskapsbilden och upplevelsen av kyrkan och dess omgivning. Miljön kring kyrka och kyrkogård är markerad som "område med höga kulturmiljövärden" i Lerums översiktsplan.

Göteborgs stifts fastigheter kring Stora Lundby kyrka omfattas till stor del av område för "planerad bebyggelse" enligt Översiktsplan för Lerums kommun. Detta innebär att alternativ K kan komma i konflikt med kommunens utbyggnadsplaner. Göteborgs stift ser positivt på en utveckling av Gråbo och det ligger i Göteborgs stifts intresse att aktuella fastigheter är fortsatt attraktiva för exploatering.

Svenska Kraftnäts kommentar

Tillstånd finns för befintliga ledningar genom Gråbo och dessa kommer inte att markförläggas eller flyttas. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Svenska Kyrkan, Stora Lundby-Östad kyrkliga samfällighet. Den kyrkliga samfälligheten accepterar inte en ny kraftledning över eller i närheten av Stora Lundby kyrkogård. Som argument anför man att det skulle medföra ett ingrepp i en unik kul-

turhistorisk miljö, att kyrkogården är en arbetsplats och att en kraftledning skulle påverka arbetsmiljön samt att en kraftledning skulle innebära oro och störande ljud för de sörjande som besöker kyrkogården.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stora Lundby samhällsförening. Stora Lundby samhällsföreningen anför att det bland samhällets invånare finns krav på att befintliga ledningar grävs ner eller flyttas då dessa effektivt hindrar all utvidgning av områdena Centrum och Ljungvik mot varandra, de skapar oro för magnetfält och ger ett mycket oestetiskt intryck av närområdet.

Föreningen anser att den nya ledningen ska dras enligt alternativ J. Detta ger möjlighet att flytta befintliga ledningar och frigöra ytor så att samhället kan växa samman och utvecklas i positiv riktning. Föreningen ser följande nackdelar med alternativ K: Ledningen kommer att passera i direkt anslutning till den nybyggda Ljungviksskolan vilket inte är förenligt med Svenska Kraftnäts egen policy. Möjligheterna att utvidga områdena Olstorp och Ljungvik mot varandra kommer definitivt att stoppas. Områdena Olstorp, Ljungvik och Gråbo centrum splittras av två barriärer som effektivt stoppar alla planer på framtida möjligheter att förena de olika områdena.

Svenska Kraftnäts kommentar

Tillstånd finns för befintliga ledningar genom Gråbo och dessa kommer inte att markförläggas eller flyttas. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Centerpartiet. Centerpartiet yttrar sig genom Västerlanda Centerpartiavdelning och Västerlanda Centerkvinnoravdelning. De anser att en ny förstudie ska tas fram med ett samråd såsom lagen och miljöbalken föreskriver. De anser inte att befintligt underlag uppfyller kraven för en MKB. I den nya förstudien anser de att även en uppgradering av befintliga ledningar ska finnas med.

Centerpartiet kräver i första hand att kraftöverföringen sker via kabel som antingen markförläggas eller dras i Göta älv. I andra hand kräver de att först den ena och därefter den andra befintliga kraftledningen mellan Skogssäter och Stenkullen uppgraderas vilket innebär att erforderlig kapacitet uppnås.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kristdemokraterna i Lilla Edets kommun. Kristdemokraterna i Lilla Edets kommun anser att befintliga ledningsgator och stolpar ska användas samt att natur-skyddsområden och andra områden av större värde för rekreation och fritid inte ska ianspråkta.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

LRF Västra Götaland (LRF). LRF Västra Götaland och LRF:s kommungrupper i de berörda kommunerna anser att en ny förstudie ska göras och därefter att förnyade samrådsmöten genomförs.

LRF anser att underlaget är summariskt och innehåller uppenbara felaktigheter. Bland annat saknar de ett nollalternativ och beskrivning av konsekvenserna av att ingen åtgärd utförs. LRF anser det häpnadsväckande att Svenska Kraftnät kan presentera ett material där kartmaterialet är så inaktuellt och att man inte för samtal med Trafikverket om vad som är på gång och gemensamt diskuterar lösningar för minimalt intrång.

LRF informerar om att länsstyrelsen och kommunerna i området har minskat ner på möjligheterna för fortsatt vindkraftutbyggnad rejält samt att luftfartsverket i dagsläget inte tillåter några nya vindkraftverk. Om det är eltransport från Norge som är syftet med den nya ledningen så saknar LRF information om via vilka ledningar elen ska ledas från Norge till Skogssäter. LRF undrar också om Norge har tillräckligt mycket el att exportera eller om ledningen i själva verket är tänkt att underlätta exporten till Norge. De framför att i andra sammanhang sägs att Sydvästlänken ska garantera att överföringskapaciteten från Norge räcker till och LRF undrar om detta inte gäller längre.

LRF undrar vidare om det inte är så att modernast möjliga teknik bör användas när den planerade ledningen är tänkt för framtiden. De saknar en förklaring till varför en anslutning till Hisingen inte skulle fungera. De saknar också ett resonemang kring varför befintliga 400 kV ledningar på sträckan Skogssäter-Stenkullen inte kan uppgraderas. De saknar vidare kalkyler och skisser på hur de elektromagnetiska fälten kan minskas även när mer ström ska transporteras. Kan till exempel fälten reduceras genom att ledarna placeras i triangel?

LRF anser generellt att oron för elektromagnetiska fält är dåligt behandlad i handlingen och undrar vem som avgör huruvida kostnaderna för reducering av magnetfältet är rimliga. Hur påverkas det uppväxande släktet? Hur påverkas djur? LRF påpekar att jord- och skogsbruksföretagare drabbas hårt av nya luftledningar och att konsekvenserna av att skogsmark tas ur produktion bör belysas både ur ett ekonomiskt perspektiv och ur perspektivet att skogen är en viktig koldioxidsänka. LRF anser att samtliga planerade investeringar redovisas, åtminstone schematiskt, redan i förstudien, för att ge en rättvisande bild av vilket intrång som markägarna har att förhålla sig till. LRF saknar också en vidare analys av vad luftledning skulle betyda för näringslivet, miljön och de boendes upplevelser.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

LRF Kommungrupp i Lilla Edet. LRF i Lilla Edet anser att en ny förstudie ska tas fram med ett samråd såsom lagen och miljöbalken föreskriver. De anser inte att befintligt underlag uppfyller kraven för en MKB. I den nya förstudien anser de att även en uppgradering av befintliga ledningar bör tas med.

LRF i Lilla Edet kräver i första hand att kraftöverföringen sker via kabel som antingen markförläggs eller dras i Göta älv. I andra hand kräver de att först den ena och därefter den andra befintliga kraftledningen mellan Skogssäter och Stenkullen uppgraderas så att erforderlig kapacitet uppnås.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Föreningen för en ansvarsfull vindkraftsutbyggnad i Lilla Edet. Föreningen motsätter sig en ny kraftledning enligt föreslagna alternativ. Som argument framförs att förslaget inte stämmer med kommunens översiktsplan, att frekvent använda fri-luftsområden och tysta områden kommer att påverkas samt att artrika skogar och kulturlandskap kring Hjärtum kommer att skadas. Föreningen saknar en utredning kring möjligheterna till samordning med befintliga kraftledningar och möjligheterna till markförläggning.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rädda Svartedalen från Svenska Kraftnät. Gruppen ”Rädda Svartedalen från Svenska Kraftnät” har organiserat en namninsamling med markägare, boende och besökare i området Ström, Hasteröd, Västerlanda, Arboskogen, Slätten, Torskog, Källseröd, Dala, Livelycke, Romelanda och Kungälv. Gruppen anser att samrådsunderlaget är undermåligt och kräver svar på en rad frågor. Svaren ska vara skriftliga och all korrespondens hanteras offentligt.

Varför planeras en kraftledning med gammal teknik när drifttagning sker tidigast 2018-2020? Hur ser Svenska Kraftnäts teknikutvecklingsplan ut för de kommande 10, 25 och 50 åren? Vilka blir konsekvenserna av detta ingrepp i en helt orörd natur för boende, turism och företagande? Har det gjorts en inventering av företagande, turism, föreningsverksamhet och besökare i området? Hur påverkas friluftslivet av en 400 kV luftledning av denna storlek? Vilka konsekvenser får luftledningen för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen? Hur påverkas boende av en luftledning? Vilka konsekvenser får det ta för intresset att flytta till eller bygga i närheten av en luftledning av denna storlek? Hur påverkas taxeringsvärden och marknadspriser för privata fastighetsägare? Finns det hälsorisker för boende i närområdet av en 400 kV luftledning? Hur mycket minskar skogens förmåga att ta upp koldioxid om en luftledning byggs på föreslagna sträckor? Hur påverkas våra förutsättningar att upprätthålla traditioner och skapa en attraktiv miljö om luftledning byggs på föreslagen sträcka? Är luftledning förenlig med riksintressen för Svartedalens Naturskyddsområde? Vilka blir konsekvenserna om en olycka sker i en otillgänglig trakt? Finns det garantier för att det mobila och det trådlösa bredbandsnätet inte påverkas av en 400 kV luftledning? Hur påverkas fågelliv och djurliv om en 400 kV luftledning byggs på föreslagen sträcka? Hur påverkas de av ljud som alstras av en 400 kV växelströms luftledning av denna storlek? ? Hur påverkas bär och växter av en 400 kV luftledning?

Gruppen förväntar sig ett svar med konkreta och underbyggda faktauppgifter och garantier och kräver att minst två representanter från gruppen ska ingå i projektets samrådsgrupp. Vidare kräver gruppen att ytterligare planering och aktiviteter omedelbart avslutas till dess denna skrivelse behandlats och gruppen accepterat svar på alla frågor. Sakkunniga experter kommer att anlitas och gruppen ställer frågan om respektive expert kan debitera Svenska Kraftnät direkt.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Utby-Vestens byalagsförening. Utby-Vestens byalagsförening anordnar guide vandringer och andra aktiviteter i de kulturhistoriska omgivningarna. Området har, enligt Lilla Edets kulturarvsplan, tätt med lämningar från stenålder och bronsålder och Länsstyrelsen har märkt upp skyddade biotoper i området. Byalagsföreningen anser att en ny kraftledning skulle påverka byalagsföreningen och dess aktiviteter negativt. De oroas över påverkan genom strålning och buller på människor, djur och natur och undrar om andra tekniska lösningar såsom t.ex. markkabel verkligen är utredda.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

4.3 Fastighetsägare och närboende

Från fastighetsägare och allmänhet har ca 240 yttranden inkommit. Dessutom har nio namninsamlingar gjorts. Här görs en kortare redovisning av de synpunkter, frågor och information som har skickats in. Yttrandena är sorterade kommunvis från norr till söder. Inledningsvis presenteras de yttranden som rör hela sträckan. Kopia på inkomna yttranden från fastighetsägare redovisas i bilaga 5.

Notera att då kommentarer till yttranden kan vara av intresse för fler än den enskilde fastighetsägaren så redovisas dessa under avsnitt 5! Då det är frågor som endast är av intresse för den enskilde fastighetsägaren så redovisas kommentaren direkt under yttrandet.

Namninsamling mot kraftledning genom Ale, Lilla Edet, Kungälv och Lerums kommuner. En protestlista mot att dra en kraftledning genom Ale, Lilla Edet, Kungälv och Lerums kommuner har inkommit. Den omfattar 167 namnunderskrifter. Vederbörande anför att många boende och markägare kommer att drabbas och att ledningen inte kommer att ha någon funktion för berörda kommuner.

Ucklums Grus AB. Ucklum Grus AB bedriver verksamhet på en rad fastigheter i Hasteröd (1:14, 1:17, 1:21, 1:26 och 1:28) i Lilla Edets kommun samt Sköllunga (2:6, 3:2, 5:1 och 11:1), Huvuröd (1:7) och Stubberöd (1:2) i Stenungsunds kommun. Företaget avser generellt att utöka befintliga täktillstånd och anser att en ledningsdragning över täkterna skulle medföra stora störningar i verksamheten och ett betydande ekonomiskt bortfall.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Anonym. En privatperson anser att ledningen om möjligt bör placeras i befintliga stolpar mellan stationerna Skogssäter och Stenkullen. Vederbörande anser att det bör utredas om detta är tekniskt möjligt. Vidare anses att den nya ledningen bör placeras i direkt anslutning (öster alt. väster om) till någon av de två redan befintliga ledningsgatorna mellan stationerna i Skogssäter och Stenkullen. Ifall ovanstående inte är möjligt att genomföra förespråkar vederbörande en dragning enligt alternativ B – C/D – F – FG – K.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Anonym. En grupp oroade människor framför sin besvikelse över länsstyrelse och kommuner som inte har deltagit i samråd och satt sig vid förhandlingsbordet utan istället i diffusa ordalag avfärdat utredningen och kommit med egna lösningar.

Anonym. I en anonym skrivelse ställs frågan till Svenska Kraftnät vad som kan ändras för att göra Hisingen till förstahandsalternativ framför Stenkullen. Vederbörande efterfrågar en utredning kring Hisingen som slutstation och kritiserar Svenska Kraftnäts förslag med alltför många alternativ.

Vederbörande konstaterar att en snabb lösning via förhandlingar om huvudalternativet inte längre är möjlig då Lilla Edets kommun inte samarbetar, boende i öst förespråkar ett alternativ i väst och boende i väst förespråkar ett alternativ i öst. Istället står kommuninvånare mot varandra och förtroendet för kommunalpolitiker sviktar. ”Allt detta har Lilla Edets kommun tillspilogivit, därför att de icke hade modet att sätta sig vid förhandlingsbordet, för att diskutera Huvudförslaget. Svenska Kraftnät har också förlorat, nämligen ett sakligt resonemang. Nu är det sär- och när- intressen som träder fram.”

I en kompletterande skrivelse från samma grupp framförs att samrådsmaterialet är ohanterligt med alltför många alternativ. De reflekterar över att en uppgradering av befintliga ledningar innebär högre stolpar och bredare ledningsgata och därmed visst påverkar landskapsbilden. De reflekterar över att länsstyrelsens yttrande om att lämna västra sidan av älven ”orörd” inte är objektiv utan har ett västligt perspektiv och menar istället att ”utnyttja påverkade områden” innebär att de som redan idag har små möjligheter för rekreation får en än mindre närmiljö att utnyttja. Vederbörande informerar om att boende i östra delen av kommunen sällan besöker Svartedalen och önskar att kommun och länsstyrelse främjar även friluftslivet på östra sidan av älven. Information om områdets friluftsvärde ges. Vederbörande framför vidare en besvikelse över

att kommun och länsstyrelse undervärderat utvecklingspotentialen i bebyggelseområden på östra sidan av älven, särskilt som kommunikation avsevärt förbättrats med nya E45 och pendeltågsstation.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Anonym. En privatperson frågar hur det fungerar med kompensation till de fastighetsägare som drabbas av stora minskningar av värdet på sina fastigheter.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

4.3.1 Fastighetsägare i Trollhättans kommun

Från fastighetsägare och boende i Munkebo i Trollhättans kommun har sex yttranden inkommit. Samtliga fastighetsägare kan direkt beröras. I yttrandena föreslås att den nya kraftledningen antingen dras i befintliga ledningsgator, öster om dessa eller väster om Munkebo och Friluftsförbundets stuga.

Svenska Kraftnäts kommentar

I det fortsatta arbetet kommer olika lösningar vid Öresjö-området att utredas då det är en särskilt trång passage inom kommunen.

Munkebo Maden. Boende i Munkebo som berörs av alternativ föreslår att ledningen dras väster om friluftsförbundets stuga. Kartsbuss bifogas. På så sätt skulle färre fastigheter beröras. Vederbörande hoppas på ett personligt besök.

Svenska Kraftnäts kommentar

I det fortsatta arbetet kommer olika lösningar vid Öresjö-området att utredas då det är en särskilt trång passage inom kommunen.

Edvids-Munkebo 4:1. Fastighetsägare anser att både bebyggelse och natur i omgivningen redan är tillräckligt belastade av de två befintliga ledningarna. Vederbörande föreslår att området mellan de två befintliga ledningarna utnyttjas alternativt att ledningen dras på östra sidan om befintliga ledningar. Vederbörande redovisar information om bebyggelse och friluftslivet i området. Mest akut är dock oron över vad detta kommer att innebära ekonomiskt avseende vidare investeringar i fastigheten och ve-

derbörande vore tacksam för ett underhandstips med en antydning om ledningens placering och konsekvenser för stugområdet. Vederbörande ställer frågor som: Kan fastigheten avyttras till det marknadsvärde som rådde innan ny ledning påtalades? Erhålles någon ersättning för förlorat marknadsvärde om fastigheten fortfarande kan bestå men med ett lägre marknadsvärde efter färdigställt ledningsbygge? Hur sker ersättning när fastigheten fortsättningsvis ej kan nyttjas?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Edvids-Munkebo 2:8. Fastighetsägare med barnfamilj boende i nybyggt hus är angelägna om att ledningen inte dras i närheten av deras fastighet. Vederbörande föreslår istället att ledningen dras öster om befintliga ledningar. En ledningsdragningsväst om bebyggelsen i Munkebo ses som ett sämre alternativ då det påverkar närmiljön för boende och besökare vid badviken. Vederbörande bidrar med en del information om bebyggelse och friluftslivet i området.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Munkebo 5:5 och 5:6 samt Edvids-Munkebo 4:3. Två liknande yttranden har inkommit från fastighetsägare i Munkebo. Fastighetsägare ifrågasätter förslaget till sträckning med hänvisning till 2 kap miljöbalken och anser att argumenten mot att sambygga ledningar strider mot de allmänna hänsynsreglerna. Vederbörande kräver att stråket längs befintliga 400 kV-ledningar används även för den nya ledningen. Vederbörande anser att en ledning öster om befintlig ledning, över en avfallsanläggning, gör mindre skada än alternativet att dra ledningen över bostadshus och träningspår.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Munkebo 5:3. Fastighetsägaren föreslår en ledningsdragningsväst där befintlig västra ledning flyttas ett snäpp och en av de befintliga ledningsgatorna används för den nya planerade ledningen. Vederbörande bifogar bilder från området.

Fastighetsägaren planerar investeringar i bostaden och önskar därför besked om när sträckningen för planerad ledning beräknas vara klar.

Vederbörande ställer frågor om inlösen av fastighet. Vad händer om make eller maka avlider och den efterlevande då inte har råd att bo kvar? Vid planerad försäljning för flytt om något år lär nu ingen vilja köpa stället, vad händer då? Måste man bo kvar till byggstart eller kan man flytta tidigare? Hur långt efter det att läget för ledningen är bestämt betalas ersättningen ut? Vederbörande ställer även frågor om transformatorstationen i Skogssäter som låter rätt mycket. Vem kan man be om lämplig ljuddämpning?

Svenska Kraftnäts kommentar

Gällande buller från stationen kan fastighetsägaren vända sig till kommunen med ett klagomål. För övriga frågor, se avsnitt 5

4.3.2 Lilla Edets kommun

Från fastighetsägare och boende i Lilla Edets kommun har ett 60-tal yttranden inkommit. De rör i första hand alternativen som presenterats på västra sidan om Göta älv. Ett fåtal yttranden har även inkommit från de delar av kommunen som ligger på östra sidan om Göta älv. De flesta yttranden föreslår antingen att ledningen dras på östra sidan av älven längs befintligt ledningsstråk eller föreslår alternativa dragningar på västra sidan som ger mindre skada. Några av yttrandena ifrågasätter kommunens agerande.

Hålleröd 1:1. Fastighetsägaren accepterar inte Svenska Kraftnäts utredning och ifrågasätter att man, när det redan finns tre 400 kV-ledningar, planerar att bygga en fjärde trots att det går att leverera lika mycket ström genom en markförlagd likströmskabel utan att behöva ta ytterligare mark i anspråk. Vederbörande anser att utredningen präglas av kortsiktigt ekonomiskt tänkande och att mark är något som behöver hushållas med. Vederbörande föreslår fyra alternativ i nämnd ordning: I första hand en markförlagd likströmskabel. I andra hand att befintliga ledningsgator används för att bygga en mer effektiv luftledning. I tredje hand att den planerade kraftledningen byggs med sådan kapacitet så att de två befintliga kraftledningarna kan byggas om eller monteras ned. Den nya 400kV-ledningen kan byggas samman med redan befintlig 130 kV-ledning med gemensamma stolpar/pyloner. I alla alternativen är syftet och målet att spara så mycket mark som möjligt samt att så få människor som möjligt blir berörda.

Vederbörande ställer vidare följande frågor: På hur lång sträcka skall det vara fyra ledningar? Hur stor yta blir förstörd för t.ex. bostäder? Vad kostar denna markförstö-

relse samhälle och enskilda markägare m.m.? Vad vet vi om markvärde idag och vad markvärde, boende och miljö, är värt om exempelvis 80 år?

Vederbörande ifrågasätter ersättningsmodellen för intrång och förespråkar ett årligt arrende som följer utvecklingen av marknadsvärdet. Vidare föreslås en zonindelning där ledningsgata, säkerhetszon och påverkanszon ersätts med olika nivåer. Vederbörande kräver ett svar på yttrandet samt, att utredningen görs fullständig och att framförda alternativ beaktas. Vederbörande bifogar även ett brev adresserat till Regeringen med frågor om huruvida regleringsbrevet omfattar en utredning angående likströmskabel som alternativ och om inte en förklaring till detta. Vidare ställs frågan om Sveriges Regering kan försvara att så mycket mark tas i anspråk när bättre alternativ finns.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sandsiken. Torpägare vid Sandsiken motsätter sig alternativ B då vederbörande av försiktighetsskäl vill undvika en exponering av magnetfält över 0,2 μ T.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Ödsmål 1:12. Fastighetsägare med markinnehav i alternativ B hoppas att den planerade kraftledningen dras enligt alternativ A. Fastighetsägaren ställer tre frågor: Vad händer om det ändå blir alternativ B? Blir fastigheten inlöst? För inte dras det väl en kraftledning rakt över en fastighet?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Ödsmål 1:13. Fastighetsägare befarar att den planerade kraftledningen, förutom att ta areal i anspråk, kommer att försvåra skogsbruket på fastigheten och påverka naturvärden, djur och växter. Vederbörande undrar om Svenska Kraftnät verkligen tillräckligt utrett andra tekniska lösningar, t.ex. markkabel.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Utby 16:3. Fastighetsägaren önskar att ledningen dras så att så få fastboende som möjligt blir påverkade och tvingas flytta! Redan det faktum att förslaget presenterats och vederbörande eventuellt blir berörd påverkar livssituationen då lusten att planera och ordna hus och tomt försvinner till dess utfallet är klart. Vederbörande är därför tacksam för snart beslut och framför samtidigt ett tack till Svenska Kraftnät för att tidigt låta berörda parter ta del av förslag och kommentera dessa.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Utby 18:1. Fastighetsägaren anser att det är olämpligt att vid passagen av Utby passera och omringa ett område som klassats som riksintresse för naturvård. Området är ett sammanhängande vildmarksområde med Bredfjälls, Valdals och Utby Lång naturreservat som viktiga delområden. Motivet som framförs är att en kraftledning av denna typ påverkar upplevelsen av naturen.

Fastighetsägaren föreslår i första hand att befintligt ledningsstråk mellan Skogsäter och Hjärtum utnyttjas, alternativ B. Vederbörande anser att det gör minst intrång på naturvårdsintressen och även på vederbörandes möjlighet till försörjning. I andra hand önskar vederbörande att ytterligare alternativ utreds och föreslår att befintliga ledningar mellan Stenkullen och Skogssäter moderniseras till en kapacitet om 2 x 400 kV.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Utby. Fastighetsägare vid Sjövik anser sig bli berörd av ett par av varianterna till alternativ A genom både magnetfält och buller. Vederbörande anför att området är speciellt ur kulturmiljöperspektiv med många bosättningar från stenåldern och gravar från bronsåldern samt naturmiljöer intressanta för friluftsliv och naturturism. Vidare informerar fastighetsägaren om att fiskgjuse bor i området och fiskar i sjön. Vederbörande önskar att den planerade kraftledningen markförläggs och då helst på östra sidan om Göta älv längs befintliga ledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Vesten 4:47. Fastighetsägaren ser helst att den planerade kraftledningen dras öster om Göta älv. Om ledningen skall dras väster om älven, förordar vederbörande alternativ B och en sametablering med Vattenfalls 130 kV-ledning. Detta för att spara skogsmark, nyckelbiotoper och naturvårdsavtalsområden som ligger i vägen för alternativ A.

Vederbörande framför att det i samrådsunderlaget saknas en bedömning av påverkan på skogsbruket (sysselsättning, nationalekonomi) och önskar att en kostnadsberäkning för detta produktionsbortfall tas med.

Vidare ställs ett antal frågor: Om ledningen dras väster om de befintliga 400 kV-ledningarna, men fortfarande öster om älven, kan korsning av befintliga ledningar då undvikas? Har möjligheten att byta ut stolparna i befintliga ledningsgator till nya, större stolpar eller pyloner, för att därmed kunna dra fler kablar i samma gata, utretts? Har likström övervägts för att minska strålningsrisken och därmed ha större möjlighet att passera bebyggelse?

Vad gäller eventuell intrångsersättning så kommer vederbörande kräva att Svenska Kraftnät arrenderar marken.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Vesten 4:42. Den planerade kraftledningen kommer att skära av en utfartsväg vilket inte får medföra att skogstransporterna hindras genom exempelvis djupa körspår orsakad av ledningsbyggnationen.

Vägen är idag bitvis svår att lokalisera i terrängen och vid en eventuell ledningsbyggnad är det ett krav att hänsyn tas till utfartsvägen.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Kasen Myren. Vederbörande motsätter sig alternativ A som går genom område av riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård. Fyllig information om områdets naturreservat och andra mindre naturområden bifogas. Vederbörande är av uppfattningen att naturreservaten och intilliggande natur såsom våtmarker, sjöar och vattendrag, kommer att ta stor skada om en ny kraftledningsgata dras enligt alternativ A. Vidare finns en oro för att vanliga såväl som mindre vanliga arter av djur och växter inte kommer att klara av ingreppet. Vederbörande framför även att alternativet skulle

innebära att ett välfrekventerat friluftsområde påverkades negativt och att detta vore en stor förlust för bygden. Vederbörande framför oro för den hälsorisk som magnetfält och elektriskt fält innebär för såväl boende som besökare och anser inte att det fors-kats tillräckligt om magnetfältens påverkan på växt och djurliv i naturlig miljö.

Vederbörande anser att ledningen bör markförläggas i likströmskablar i anslutning till övrig infrastruktur och att alternativet att använda Göta älv bör utredas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Tomten. Boende i Tomten ställer följande frågor: När är byggstart planerad? Hur bred blir ledningsgatan? Hur nära den planerade kraftledningen kan vindkraftverk placeras?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sollum 1:15. Fastighetsägaren anser att det är olyckligt att det kortaste alternativet, längs befintliga ledningsgator, togs bort tidigt i utredningen. Detta alternativ synes vederbörande fördelaktigt utifrån ekonomi, markanspråk, landskapsbild, naturvärden och friluftsliv. Vederbörande anser att utredningen bör kompletteras med detta alternativ. Vederbörande framför också att samrådsunderlaget inte tar hänsyn till de stora tysta och orörda områden som pekats ut i Lilla Edets kommuns översiktsplan.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sollum 2:10 och 2:11 samt Lilla Edet Röd 1:25. Fastighetsägare och fritidsboende i Väktorsjöområdet framför att områdets natur, kultur och friluftsliv bör beaktas. En ny kraftledning skulle här påverka landskapsbilden i ett område med en hög andel skyddsvärd natur, naturmiljö med förekomst av fågel, fladdermöss och sällsynta växter, rekreationsområde med vandringsleder, kulturmiljö med skogstorp från 1800-tal samt boendemiljö för vederbörande. Grundat på ovanstående motsätter sig vederbörande en ny kraftledning enligt alternativ A och B och önskar istället att ett alternativ öster om Göta älv, i anslutning till befintliga ledningar, utreds. Vederbörande bidrar med information om områdets olika värden.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sollum. Boende i Sollum föreslår att befintliga ledningar uppgraderas och framför kritik över samrådsunderlaget där en samhällsekonomisk konsekvensanalys över att 4000 ha skogsmark tas ur produktion och stora rekreationsområden påverkas saknas. Vederbörande finner det konstigt att sårbarheten med parallellförläggning accepteras längs halva sträckan men inte hela. Vederbörande hävdar vidare att en markförläggning är möjlig.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

OK Gipen. Orienteringsklubben Gipen, som bildades 1940, har i dagsläget ca 400 medlemmar. Klubben bedriver tävlingsverksamhet inom orientering, skidåkning och orienteringsskytte och arrangerar poängpromenader för allmänheten. OK Gipen äger fastigheterna Lilla Näset 2:2 med föreningens klubbstuga och Hjärtum 1:6 torpmiljö vid Väktorsjöarna i Lilla Edets kommun. Platserna har under mer än 50 år varit klubbens hemvist och fasta punkt för många aktiviteter. Här har ordnats lägerverksamhet för ungdomar, träningsläger och träffar både i klubbens regi och genom andra friluftslivsanknutna föreningar.

Alternativ A passerar rakt över den ena fastigheten och i nära anslutning till den andra. Föreningen informerar om att enligt kommunens översiktsplan, antagen 2012, är Väktorsjöområdet av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Området har i översiktsplanen redovisats som område med särskilda värden för rekreation, friluftsliv och fiske. Kommunen har på olika sätt engagerat sig i och stöttat friluftsliv inom Väktorsjöområdet, under de senaste åren genom att rusta upp och anlägga vandringsleder med tillhörande anläggningar, informationsmaterial m.m. inom området.

OK Gipen anser att ett genomförande av den planerade 400 kV-ledningen i föreslaget läge ur många aspekter skulle vara helt förödande. För klubben skulle det innebära att allt det arbete som medlemmar under många år lagt ner på att vårda och bevara en genuin, småskalig natur- och torpmiljö helt går till spillo. Alla de som med glädje och entusiasm deltagit i detta arbete skulle uppfatta ett ledningsbygge som ett skamligt övergrepp.

Samvaron och de gemensamma upplevelserna vid de båda platserna har genom åren betytt mycket för den fina klubbkänsla som utvecklats. Ett ledningsbygge tvärs genom hjärtat av området skulle radikalt förändra områdets karaktär och viljan att besöka området. Det skulle också högst sannolikt påverka medlemmarnas vilja att engagera sig i skötseln av byggnader och natur och därmed skapa stora svårigheter för framtiden.

Föreningen anser att Svenska Kraftnäts bedömning att det rekommenderade ledningsalternativet medför måttliga/små/obetydliga konsekvenser för naturmiljö, rekreation, friluftsliv och landskapsbild är provocerande samt att hela Väktorsjöområdet skulle skadas för all framtid av en ledningsdragning här. Föreningen befarar att stora terrängavsnitt kommer att bli ointressanta för orientering och tävling samt att nedlagt arbete med att ta fram orienteringskartor varit förgäves.

OK Gipen accepterar inte en kraftledning enligt alternativ A. Föreningen anser att ett sådant ingrepp för all framtid skulle förorsaka obotlig skada på nämnda fastigheter och att klubbens framtida verksamhet skulle allvarligt försvåras. Dessutom skulle Väktorsjöområdets värde som friluftsområde för klubbens medlemmar och allmänhet för all framtid allvarligt skadas. OK Gipen anser att framtida lokalisering av stora kraftledningar måste ske med samlokalisering längs befintliga ledningsstråk som utgångspunkt och att orörd natur och skogsmark så långt som möjligt skonas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Lilla Näset 2:6. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning mellan Store Väktor och Lille Väktor dvs. västra delen av alternativ A. Vederbörande hänvisar till högt naturvärde, förekomst av rödlistade arter, biotopskydd och naturvårdsavtal i en bygd som präglas av äldre kulturlandskap med ekhagar och gamla torp och gårdar samt till ett attraktivt rekreationsområde med vandringsleder som används av både boende och ditresta. Vederbörande hänvisar till kommunens hemsida där det står att ”I skogarna kring Hjärtum finns merparten av den skyddade naturen i Lilla Edets kommun.” Vederbörande anser att en ledningsdragning i korridoren Lilla Väktor/Store Väktor/Kringvattnet innebär att dra den rakt över utgångspunkten för kommuninvånarnas spårssystem av vandringsleder.

Fastighetsägaren förespråkar i första hand att ledningen dras på östra sidan om älven och i andra hand att den dras öster om Lille Väktor. Vederbörande bifogar även ett informationsunderlag.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hjärtum. Boende i Hjärtum anser att det vore skamligt att förstöra så naturskön och artrik skog som den vid Hjärtum med en ny kraftledning. Vederbörande föreslår att ledningen markförläggs.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Terås 1:1 och 1:2. Fastigheterna ägs av Skanska Asphalt & Betong AB som bedriver bergtäkt här. Vederbörande informerar om att bergtäkten berörs av alternativ C. Det finns redan idag en 130 kV-ledning som passerar strax söder om bergtäkten. Fortsatt brytning av berget kommer att närma sig befintlig ledning (som närmast mellan 75-100 meter), vilket innebär ökad risk för stenkast i samband med sprängning. Även vibrationerna på stolpar/stolpfundament kommer att öka. I dagsläget har maximalt 6,2 mm/s mätts upp på stolpfundamentet på ett avstånd av 250 meter. Även om användandet av samverkande laddning minskas så kommer dessa värden att kunna vara 3-4 gånger högre än vad som hittills uppmätts.

Fastighetsägaren har inga synpunkter på huruvida den planerade kraftledningen dras enligt alternativ C eller inte men önskar om så är fallet att kraftledningen dras i östra delen av korridoren, dvs. bort från bergtäkten.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Brattorp 1:38. Fastighetsägare motsätter sig att det lilla som finns kvar av orörd skog i kommunen förstörs av en kraftledningsgata. Vederbörande anser att även kommande generationer ska få tillgång till rekreation i opåverkade skogsområden. Vidare upplyser vederbörande om att området ingår i kommunens kulturarvsplan. Vederbörande föreslår att berörda kommuner bjuds in att finansiera ett bättre alternativ i linje med projekt Stockholm Ström City Link.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer gällande markkabel, se avsnitt 5.

Hultet. Boende i Hultet vid Hjärtum framför synpunkter på en ledningsdragnings utmed Väktorsjöarna. Vederbörande anser att en ny kraftledning här kommer förstöra rekreativområdet i den sammanhängande skogen. De uppskattade vandringslederna i området nyttjas flitigt och vederbörande vill att barn och barnbarn ska ha möjlighet att ta del av denna natur framöver. Vederbörande anser att en ny kraftledning i anslutning till befintlig 400 kV-ledning öster om Göta älv bör vara mindre miljöbelastande.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hasteröd Gård. Fastighetsägare förstår behovet av att transportera el men vill absolut inte ha en kraftledning över gården eller dess ägor. Vederbörande föredrar en ledning enligt alternativ D.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hasteröd. Fastighetsägare i Hasteröd oroas för den hälsorisk barnen utsätts för och förstörd utsikt. Vederbörande frågar varför den planerade kraftledningen inte kan gå längs befintliga ledningsgator? Vidare anser vederbörande att om kraftledningen ändå dras i anslutning till fastigheten bör Svenska Kraftnät lösa in denna till det värde som var innan processen påbörjades plus lagstadgad indexreglering. Vederbörande förväntar sig ett svar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hasteröd 1:7. Fastighetsägare förordar alternativ C och anser att alternativ D och E bör uteslutas från vidare utredning med hänvisning till antalet fastigheter som berörs. Vederbörande finner det märkligt planera och bygga luftledningar för eldistribution i stället för att lägga ledningar i mark och hänvisar till stormar och ett föränderligt klimat.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hasteröd 1:18. Fastighetsägaren har inkommit med ett yttrande där vederbörande motsätter sig en ny kraftledning. Skrivelsen berör strålning, gränsvärde och dagens kunskap om risker. Vederbörande hänvisar till miljöbalken och efterfrågar en bedömning av den sammanlagda påverkan för boende. Vederbörande anser att byggande av en 400 kV-kraftledning i ett tidigare orört område bör göras med stor omtanke. Att komplettera befintliga 400 kV-ledningar med en ny jämförs med att dra ytterligare en motorväg mellan Göteborg och Oslo. Vidare avfärdas Svenska Kraftnäts motiv till att undvika parallelldragning och korsande ledningar. Vederbörande anser att samrådsunderlaget är en skrivbordsprodukt utan anknytning till verkligheten.

Vederbörande önskar, om projektet går vidare, en fastighetsvärdering före och en värdering efter exploatering med möjlighet till inlösen mot det högre beloppet så att vederbörande efter släktens 400 år i samma område kan söka sig till ett nytt orört område.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rishageröd 1:34. Fastighetsägaren motsätter sig en ny planerad kraftledning enligt föreslagen sträckning. Som argument framförs att en sådan kraftledning skulle innebära intrång på orörd mark och att stora skogsvärden försvinner. Vederbörande föreslår tre alternativ; samordning med befintliga 400 kV-ledningar öster om Göta älv, markförlagd likströmskabel längs E45 eller järnvägen alternativt likströmskabel i Göta älv.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Högen 1:25. Fastighetsägaren motsätter sig en ledningsdragning i anslutning till aktuell fastighet då en sådan kommer att påverka såväl dess ekonomiska värde som utsikt och framtida planer med fastigheten. Vederbörande ifrågasätter varför inte befintliga ledningsgator utnyttjas och riktar kritik mot Svenska Kraftnäts undermåliga samrådsunderlag med kartor som saknar detaljinformation.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Högen 1:12 och 1:23. Fastighetsägare önskar ett mer detaljerat kartmaterial och undrar huruvida aktuella fastigheter ligger i riskzonen och hur långt ifrån dessa den planerade kraftledningen kommer att dras.

Svenska Kraftnäts kommentar

Hur långt fastigheten kommer att ligga ifrån ledningen går ännu inte att svara på eftersom det inte är bestämt var ledningen kommer att byggas. Ett mer detaljerat förslag kommer att skickas i början av nästa år till de fastighetsägare som direkt berörs av detta.

Myrtuvan. Boende i Myrtuvan motsätter sig alternativ D och hänvisar till en redan stor påverkan från en nyöppnad grusgrop, en hög mobilmast och en planerad vindkraftetablering på boendemiljön. Vederbörande förespråkar istället alternativ AB och C. Vederbörande informerar om att det i Myrtuvan finns fem åretruntbostäder och att det genom området går en vandringsled, Bohusleden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Uxås 1:10. Fastighetsägare motsätter sig alternativ E och förespråkar istället alternativ D. Vederbörande har redan upplåtit mark för en annan kraftledning och anser att ytterligare en kraftledning som klyver fastigheten i två delar skulle minska dess värde.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ström 1:22. Fastighetsägare motsätter sig en ny kraftledning enligt de presenterade alternativen och efterfrågar en ny utredning med inriktningen att istället dra kraftledningen längs befintliga 400 kV-ledningar. Vederbörande hänvisar bland annat till att de föreslagna alternativen till stor del går genom orörda naturområden, tysta områden, artrika områden med högt naturvärde samt att ett välbesökt rekreationsområde vid Gunnarsvattnet skulle förstöras. Vederbörande hänvisar också till de gröna kilarna som är så viktiga för Göteborgsregionens strukturbild.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Maden. Boende i Maden motsätter sig en ledningsdragnings genom Natura 2000-område med oförstörd skogsmark, fantastiska vyer och ömtåliga växter. Föreslagen ledningsdragnings berör vederbörandes och grannens bostadshus. Vederbörande anser att befintlig ledningsgata öster om Lilla Edet bör användas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Västersjön 1:4. Fastighetsägaren informerar att området kring sjön Östervatten används av närboende för friluftsliv i form av kanoting, fiske, svamp- och bärplockning. Vederbörande anser att alternativ D skulle påverka dessa aktiviteter och att bebyggelse i området kring Ingridis väg i Västerlanda skulle störas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Mjösund 1:13. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning på nämnd fastighet. Vederbörande hänvisar till hälsorisk med strålning, fastighetens ekonomiska värde samt att Bohusleden och en vacker badsjö skulle påverkas negativt av en ledningsdragnings i området. Vederbörande föreslår att möjligheten att dra ledning längs Göta älv utreds.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Västra Röd 1:17. Fastighetsägaren anser att samtliga de föreslagna alternativen väster om Göta älv kommer att försämra friluftslivet i och kring Svartedalen. Vederbörande anser därför att ledningen i första hand ska markförläggas, i andra hand hängas i befintliga stolpar längs befintliga ledningsgator och i tredje hand i nya stolpar längs befintliga ledningsgator.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stora Åsen 1:1. Fastighetsägaren förespråkar alternativ C och D framför alternativ E. Vederbörande påpekar att Lilla Edets kommun inte längre klassas som riksintresse för vindkraft. Vidare motsätter sig vederbörande att alternativ C och D är av större friluftsintrasse än alternativ E. I alternativ E finns enligt vederbörande fler stigar och

bättre vägnät vilket är till gagn för bärplockning osv. Dessutom finns i alternativ E kulturmiljöer med speciella naturvärden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stora Åsen 1:5. Två yttranden från fastighetens två delägare har inkommit. Den ena delägaren värnar fastigheten och anför dess kulturhistoriska intresse och släktband som skäl till att lämna den intakt. Detaljerad information om fastigheten bifogas.

Den andra delägaren motsätter sig starkt en ledningsdragnings över skogsfastigheten och anför att det skulle medföra betydande arealförluster, släktband till marken och att fastigheten redan är belastad med en kraftledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Västerlanda 4:20. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning väster om Göta älv. Vederbörande anser inte att det är vettigt att ta produktionsmark i anspråk och föreslår istället att befintliga 400 kV-ledningar uppgraderas. Vederbörande anser också att berörda markägare bör få ett årligt arrende för upplåtelse av mark.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Västerlanda 4:21. Fastighetsägare motsätter sig en ny kraftledning genom orörd natur. En sådan kraftledning skulle enligt vederbörande förstöra naturvärden, rekreation och friluftsliv för många människor samt nationalekonomiskt viktiga naturtillgångar. Vederbörande anser istället att kraftledningen bör byggas längs befintliga ledningsstråk öster om Göta älv alternativt markförlagd kabel längs E45 eller i Göta älv.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Arboskog 1:2 och 1:3. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över nämnda fastigheter och anser istället att befintligt ledningsstråk bör användas alternativt mark-

förlagd kabel. Vederbörande efterfrågar miljöaspekten av de olika alternativen och påpekar markens värde för framtida skogsbruk.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Åspeskogen 1:2. Fastighetsägaren som berörs av alternativ E anser att alternativ C eller ännu längre västerut är ett bättre alternativ. Helst ser dock vederbörande att befintliga kraftledningar byggs ut på höjden eller att kabeln markförläggs.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Röstorp. Boende i Röstorp anser att den planerade kraftledningen bör markförläggas och att detta ur samhällsekonomiskt perspektiv är det bästa alternativet. Vederbörande konstaterar att samrådsunderlaget är bristfälligt då endast ett alternativ redovisas och att anledning till att övriga alternativ avvisas saknas, alternativ med markförlagd kabel samt nollalternativ saknas. Vederbörande ställer vidare en rad frågor: Vad är livslängden på en 400 kV-ledning? Varför ska det på denna sträcka vara tre parallella 400 kV-ledningar i stamnätet när det i övriga Sverige bara är två? Hur gamla är de två befintliga kraftledningarna? När är det dags att byta ut eller renovera dem? Utnyttjas kapaciteten på de befintliga kraftledningarna fullt ut? Varför inte renovera den äldsta och uppgradera till triplex eller varför inte fyrplex? Varför utreds inte en så kallad julgran med dubbla triplexledningar i samma stolpe?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Holmen. Boende i Holmen informerar om att där den nya kraftledningen planeras i Lilla Edets kommun finns tysta opåverkade områden, ett flertal naturreservat och vandringsleder. Vederbörande anser att området kommer att tappa sitt värde som friluftsområde om en kraftledning byggs här och önskar en utredning om möjligheterna att dra den planerade kraftledningen öster om Göta älv längs befintliga ledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Västergård. Fastighetsägaren motsätter sig en ledningsdragnings väster om Göta älv, genom Svartedalen och över Västergård. Vederbörande förespråkar istället en uppgradering av befintliga 400 kV-ledningar eller en ny kraftledning parallellt med dessa. Vederbörande framför att stationerna torde vara mer störningsutsatta än ledningarna och att det parallelldras på andra håll, t.ex. ut från Ringhals. Vederbörande hänvisar dels till att Västergård är en släktgård som gått i arv i generationer och dels till ett rikt fågelliv med häckande pärluggla, sparvuggla och fiskgjuse samt spelplats för orre och tjäder.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Håltet 1:5. Fastighetsägaren framför att trots att vederbörande indirekt berörs av kraftledningen har vederbörande inte fått någon information om pågående utredning eller samråd. Vederbörande anser att pågående utredning har sänkt marknadsvärdet på fastigheten och att en ny kraftledning enligt alternativ E eller F kommer medföra konsekvenser på vederbörandes ekonomi. Vederbörandes möjligheter att bedriva småskalig turistnäring kommer att drabbas av samtliga föreslagna alternativ i närheten (C, D, E, G och F). Vederbörande upplyser även om att området mycket ofta drabbas av blixtnedslag och befarar att en kraftledning ytterligare skulle attrahera blixten med ökad risk för bränder.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Svenseröd 2:7. Fastighetsägaren som bedriver turistverksamhet med ridning i vildmark kommer att beröras av den nya kraftledningen oavsett vilket alternativ som väljs. Det ena alternativet innebär att fastigheten ligger mitt i korridoren vilket vederbörande tolkar som att då ska/bör man inte bo kvar utan exproprieras. Vederbörande kritiserar även Svenska Kraftnäts insats under samrådsmötena.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Svenseröd 2:9. Fastighetsägaren motsätter sig att en ny kraftledning dras så att nämnd fastighet hamnar i rivningszonen. Att Svenska Kraftnät erbjuder sig att köpa loss fastigheterna ser vederbörande som ett hån då redan det faktum att Göteborgs-Posten skrivit om den planerade kraftledningen medfört att marknadsvärdet sjunkit.

Vederbörande anser att det finns bättre alternativ till placering av kraftledning som varken påverkar människor eller orörd natur.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Svenseröd 3:7. Fastighetsägaren motsätter sig att en ny kraftledning byggs i närheten av vederbörandes föräldrahem på nämnd fastighet eller i närheten av Svartedalens friluftsområde. Vederbörande oroas över de hälsorisker en kraftledning innebär och berörs känslomässigt av att föräldrahemmet och dess utsikt påverkas. Vederbörande ser andra alternativa lösningar som att modernisera och höja kapaciteten på befintliga kraftledningar öster om Göta älv.

Svenska Kraftnäts kommentar

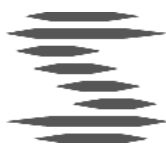
För kommentarer, se avsnitt 5.

Svenseröd 3:13. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ F. Vederbörande berörs genom att bostadshus där det lagts ner stora investeringar i en fastighet som var tänkt att fungera som hem livet ut hamnar i riskzonen. Vederbörande anser även att en ny passage över Göta älv som alternativ F innebär skulle förfula landskapsbilden. Vederbörande lyfter att Göta älvdalen utgör riksintresse för friluftsliv och är av uppfattningen att rekreation och friluftsliv skulle påverkas av alternativ F. Vederbörande lyfter även de tekniska begränsningarna vid den smala älvpassagen där det inte finns mycket utrymme för stolpar och dessa skulle behöva vara mycket höga. Vederbörande före-språkar alternativ A, D, E, I och J och anser att alternativ F inte bör finnas med i utredningsunderlaget. Vederbörande anser även att Svenska Kraftnät har en skyldighet att utreda ytterligare möjliga alternativa dragningar för ledningen och andra tekniska lösningar som minimerar intrånget för berörda fastighetsägare och inte avfärda de synpunkter som framförs.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Amneröd 206. Boende i Amneröd motsätter sig att en kraftledning dras i närheten av bostaden eller enligt alternativ F över Göta älv.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar sypunkterna.

Amneröd. Boende i Amneröd oroas över att huset kommer att hamna under den planerade kraftledningen tillsammans med ett tiotal hus till i byn. Vederbörande anser att naturen på västra sidan om Göta älv, med naturområdet Svartedalen, är mycket speciell och att en kraftledning innebär intrång i landskapsbilden. Vederbörande oroas över hur det kommer att se ut i naturen med dessa stora ledningar och stolpar och ställer en rad frågor: Hur höga kommer stolparna behöva vara för att komma upp på berget? Varför dras nya ledningsgator? Varför byggs inte nuvarande ledningsstråk ut? Varför pratas det bara om luftledning? Hur är det tänkt att komma förbi järnväg och tågstation i Lödöse? Vederbörande har hört att utbyggnaden planeras bl.a. för att Norge ska kunna skicka ström till Danmark, stämmer det? Vederbörande upplyser om att det ofta är dimma längs Göta älv och att fukten på isolatorerna ger ett extra störande ljud.

Vederbörande hävdar att det går att markförlägga kablarna och tar upp sambanden mellan barnleukemi, hjärntumör och Alzheimer kontra kraftledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Projektet är ännu i så tidig fas att någon projektering inte har påbörjats. Frågan om höjden på stolparna är beroende på placering men är i normalfallet ca 30 meter. Eftersom val av sträckning och projektering inte genomförts går det inte heller i dagsläget att svara på frågan gällande järnvägen och tågstationen i Lödöse. För övriga frågor, se avsnitt 5.

Ö i Stendammen. Fastighetsägaren till ö i sjön Stendammen beskriver sjöns idyll och informerar om att den nyttjas för friluftsliv av närboende och långväga turister. Här finns badplats, grillplats, skridskoåkning, stuga att hyra och en äldre lanthandel. Vederbörande önskar att ledningen inte dras över sjöarna utan istället väster om sjöarna, dvs. inne i naturreservatet och inte synliga från sjöarna. Detta grundat på att det enligt vederbörande är just vid sjöarna som människor vistas. Vederbörande bifogar bilder från sjön.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stendammen. Boende vid Stendammen beskriver områdets skönhet, friluftsliv och rekreationsvärden samt de insatser som gjordes på 1980-talet för att bevara sjön. Vederbörande efterfrågar andra moderna alternativ med förebilder i övriga Europa där man värnar om naturen och anser att tekniken går att finna samt att ekonomin måste vara långsiktig och hållbar för alla.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Slätten 1:14. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ GI och hänvisar till känslig natur och estetiska värden. Vederbörande förordar att den planerade kraftledningen dras antingen öster om Göta älv eller enligt alternativ F längs befintliga ledningar istället för över orörd mark.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Torskog 6:1. Fastighetsägaren kräver i första hand att en ny förstudie tas fram med ett samråd som lagen och miljöbalken föreskriver. Förstudien ska inkludera uppgradering av befintliga ledningar. I andra hand kräver vederbörande att kraftöverföringen sker via kabel som antingen läggs i Göta älv eller markförläggs. I tredje hand kräver vederbörande att först den ena och därefter den andra befintliga kraftledningen mellan Skogssäter och Stenkullen uppgraderas till erforderlig kapacitet. Vederbörande anser att förstudien innehåller uppenbara fel och brister samt att samrådhandlingens miljökonsekvensbeskrivning inte är komplett, bland annat saknas ett nollalternativ. Vederbörande hänvisar till skogsbruk som viktig inkomstkälla och skogens funktion som koldioxidsänka, boendemiljö och naturturism samt en oro för det elektromagnetiska fältets påverkan.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Bäck 3:24 och 3:18. Fastighetsägaren motsätter sig bestämt att de presenterade alternativen skulle vara bäst ur helhets- och långsiktigt perspektiv. Vederbörande saknar ett förslag om parallelldragning längs befintliga ledningar hela vägen mellan Stenkullen och Skogssäter. Vederbörande anser sig drabbas i skogsbruket, personligen och ekonomiskt av en ledningsdragning över fastigheten.

Vederbörande hänvisar till spaltmeter i press där Svenska Kraftnät framstår som hänsynslösa mot lokalbefolkning och befarar att risken att tvingas från mark är uppenbar. Den ersättning som erbjuds skogsägare anses vara ett oacceptabelt underpris för en 25-årsperiod. Vederbörande anför att aktuellt skogsvärde minskar dramatiskt och enda möjligheten till någon form av avtal är erbjudande om ersättningsmark samt ersättning för direkta och indirekta skador inklusive alla administrativa kringkostnader. Vederbörande förväntar sig ett skriftligt svar inom kort.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kroken 1:88. Fastighetsägaren som håller på att bygga bostadshus önskar att kraftledningen dras minst 200 m från slutet av Danskvägen med hänvisning till en ljudkänslig familjemedlem. En sådan dragning skulle enligt vederbörande även skona en mycket populär gångstig i området.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Nygård. Boende i Nygård ifrågasätter den ”mirakellösning” som kommunens politiker tagit fram. Vidare uppmanar man kommunen att agera och börja arbeta med det av Svenska Kraftnät rekommenderade alternativet som riktlinje, övertygade om att detta gynnar kommuninvånarna bäst. Vederbörande föreslår samverkansgrupper i berörda orter längs sträckan för samarbete med Svenska Kraftnät om att hitta bästa lösningen.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Guntorp 1:47. Fastighetsägaren framför synpunkter på alternativ F. Bostaden ligger i en relativt orörd landsbygd med fin skog. Vederbörande har deltagit i otaliga samrådsmöten för den järnväg som nu går i en tunnel under fastigheten och även berörts av nya E45. Svenska Kraftnäts planer kommer lagom till pension och planerad försäljning av huset som nu försvåras väsentligt. Vederbörande frågar hur det hanteras.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Klostret 1:9. Fastighetsägaren motsätter sig byggande och drifttagande av en ny 400 kV-ledning mellan Skogssäter och Stenkullen. Vederbörande hänvisar till att strålningen påverkar människor och djur samt att natur skövlas och att detta gäller samtliga alternativ. Om en ledning ändå måste anläggas så anser vederbörande att ett alternativ som inte påverkar människor, djur eller natur mer än nödvändigt bör väljas, dvs. likström eller att förlägga ledningar längs befintlig infrastruktur såsom järnväg, landsväg, motorväg eller befintliga högspänningsledningar. Vederbörande berörs av alternativ F.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hönebäck 1:30. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över fastigheten. Vederbörande har redan prövats hårt av motorvägsbyggandet mellan Trollhättan och Göteborg och innan dess ovissheten kring eventuell inlösen av fastigheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Lilla Edet. Fastighetsägaren som berörs av alternativ C motsätter sig en kraftledning som klyver fastigheten. Vederbörande anför medicinska skäl i form av en pacemaker som inte bör vistas längre stunder i närheten av kraftledning. En kraftledning över fastigheten skulle därmed innebära att vederbörande inte kan arbeta på sin skogsfastighet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Lilla Edet. Privatperson framför synpunkter på kommunens agerande att skjuta över problemet på östra delen av kommunen. Vederbörande anser att om man inte tror att en ny ledning behövs så ska kommunen begära en omprövning för att stoppa hela projektet.

Lilla Edet. Boende i Lilla Edets kommun undrar vad skälen är till att ledningen inte kan grävas ner. Vederbörande undrar också över vad skillnaden mellan dessa ledningar och ledningar till Tyskland och Polen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

4.3.3 Stenungsunds kommun

Från fastighetsägare i Stenungsunds kommun har tre yttranden inkommit. Samtliga yttranden rör alternativ C. Planerad vindkraft och markanvändning i form av skogsbruk anges som orsakerna till att en ny kraftledning enligt alternativ C är olämplig.

Sköllunga 1:7. Fastighetsägaren anser att alternativ C är direkt olämplig. Detta då markanvändning och brukande av nämnd fastighet avsevärt skulle försvåras. Dessutom ligger området i ett område som kommunen utpekat som lämpligt för vindbruk. Vederbörande förbehåller sig rätten att ytterligare utveckla sina synpunkter längre fram i processen om så skulle vara aktuellt.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Sköllunga 1:5, 1:6, 2:11 och 2:3. En grupp fastighetsägare som tillsammans med Rabbalshede Kraft planerar för en vindkraftspark om nio verk i området har inkommit med ett gemensamt yttrande. Vederbörande ligger långt framme i projekteringen och kommer att lämna in tillståndsansökan under 2013. En kraftledning enligt alternativ C skulle innebära begränsningar i möjligheten att uppföra vindkraftverk. Området utgör riksintresse för vindbruk och finns upptaget i Stenungsunds kommuns vindbruksplan. Mot bakgrund av detta motsätter sig vederbörande en ledningsdragning på ovanstående fastigheter (alternativ C) och anser alternativ D och E vara lämpligare.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Tåsteröd 1:3. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ C och informerar om att en förstudie om etablering av två vindkraftverk på fastigheten pågår. Fastigheten ingår i kommunens vindbruksplan. Vederbörande motsätter sig inte en utbyggnad av kraftnätet men är av uppfattningen att den bör ske så att den inte inskränker markägarnas olika intressen. Vederbörande anför ekonomiska och miljömässiga skäl till att istället för att dra en kraftledning möjliggöra vindkraftsproduktion på aktuell fastighet.

Vederbörande skriver också att det "borde ligga i kraftnätsägarnas intresse att intaga någon form av 'värdigare' förhållningssätt även nedåt i den s.k. affärskedjan. Om man

väljer att i slutändan ta betalt för mängden energi som transporteras via kraftnäten till konsumenterna... så är ju en rimlig tanke att man även gör rätt för sig och ersätter markägarna för den mängd energi som förs över i ledningarna som går över deras marker. Energiöverföringen är ju trots allt en del av den affärsverksamhet som bedrivs... och då blir det ju enkelt att förstå att affärsverksamheten faktiskt till viss del bedrivs hos respektive markägare. Koncessionen åsidosätts inte av ett sådant förhållningssätt... utan skulle snarare bli mindre märkbar eftersom kraftnätsindustrins underleverantörer, d.v.s. markägarna, sannolikt skulle bli mycket mer välvilligt inställda om man kunde uppleva ett mer värdigt affärspartnerskap. Naturligtvis skulle notan i slutändan ändå hamna hos konsumenterna... men utifrån egen erfarenhet kan jag nog med fog säga att de är såväl vana som uppgivna när det gäller dylika förändringar.”

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

4.3.4 Kungälv kommun

Från fastighetsägare och boende i Kungälv kommun har 16 yttranden inkommit. Yttrandena behandlar alternativ GI, G och I på västra sidan om Göta älv.

Romelanda-Ranneberg 1:6. Fastighetsägaren planerar på grund av ålder att sälja fastigheten under våren 2013 och mäklare är kontaktad. Försäljningen kan inte vänta. Fastigheten är belägen i Svartedalen, ett attraktivt område med närhet till Göteborg och Kungälv men samtidigt i ren skogsbygd. Historiskt har fastighetsförsäljningar i området lockat många intressenter. Det faktum att en ny 400 kV-ledning planeras befaras dock påverka marknaden vid fastighetsförsäljningen och konsekvensen kan bli att köpeskillingen inte motsvarar den förväntade nivån. Vederbörande anholder därför om att bli kompenserad för den planerade ledningens negativa påverkan på köpeskillingen i samband med försäljningen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Braseröd och Stinneröd. Boende i Braseröd med fastighetsinnehav i Braseröd och Stinneröd meddelar att i samband med bredbandsutbyggnad under senare år har byggen sanerats från luftledningarna och elektromagnetiska fält. Vidare anfördes att det vore ett brutalt ingrepp att dra en ledning dikt an mot Svartedalens naturreservat och tvärs igenom riksintresse för friluftsliv. Vederbörande anför även att en luftburen kraftledning skulle påverka möjligheter till jakt och säkerhet vid skogsarbete negativt.

Vederbörande anser att de två stora 120 kV-ledningar som redan finns mellan Stenkullen och Skogssäter bör byggas om till 400 kV och hoppas att detta alternativ eller markförlagd likströmskabel i älven eller längs järnvägen blir den slutliga lösningen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Braseröd 1:9 och 1:23. Fastighetsägaren motsätter sig kraftigt att det som föreslås i utredningen skulle vara den bästa lösningen ur ett riks- och lokalintresse samt ur ett framtida hållbarhetsperspektiv. Vederbörande finner det anmärkningsvärt att fältbesök inte gjorts vid utredningen. Vidare hänvisas till Martin Röösh forskning kring kraftfält och otaliga rapporter om faror med magnetfält som publicerats på internet.

Vederbörande beskriver de naturvärden som finns på den aktuella fastigheten och meddelar att de inte kommer ge upp sitt långsiktiga arbete och värderingar om ett hållbart skogsbruk. Vederbörande saknar alternativ med markförlagd kabel och parallelldragning med befintlig kraftledning öster om Göta älv. Vederbörande kräver en snabb, skriftlig återkoppling i detta ärende och att all korrespondens skall hanteras skriftligen och skall vara offentlig för allmänheten.

Vederbörande företräds i ärendet av ett ombud och kostnader kommer att debiteras Svenska Kraftnät efter löfte från Hans Lundin på samrådsmötet i Lilla Edet 5 februari 2013.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Signehög 1:16 och 1:46. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning på nämnda fastigheter med hänvisning till höga naturvärden. Vederbörande kräver ett skriftligt svar på att mark och livsmiljö inte kommer att förstöras av Svenska Kraftnäts exploatering, i annat fall kommer kontakt tas med ombud och kostnader kommer att debiteras Svenska Kraftnät efter löfte från Hans Lundin på samrådsmötet i Lilla Edet 5 februari 2013. Vederbörande önskar att all korrespondens i detta ärende skall hanteras skriftligen och skall vara offentlig för allmänheten. Vederbörande framför även stark kritik på samrådsunderlaget då konsekvensbedömning avseende natur och miljö saknas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stinneröd 1:5. Fastighetsägaren motsätter sig en ledningsdragnings över aktuell fastighet enligt förslag GI. Vederbörande hänvisar till att området hyser höga naturvärden, fin lantbrukskultur och stora nivåskillnader. Vederbörande anser att alternativet att dra ledningen i Göta älv alternativt längs befintliga ledningsgator behöver utredas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Norrmannebo 3:38. Fastighetsägaren förespråkar alternativ I framför F och G. Alternativ F och G utgörs enligt fastighetsägaren idag till stor del av orörd åkermark.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Norrmannebo 3:12, 3:37 och 3:7. Fastighetsägaren anser att alternativ G påverkar natur, friluftsliv och landskapsbild på ett negativt sätt, främst i passagen över älven och Tjurholmen. Vederbörande anser alternativ I vara ett bättre alternativ som i mindre utsträckning påverkar natur och kulturlandskap, därför förordas detta alternativ. Vederbörande anser även att alternativ F är en bättre passage över älven men inser att detta alternativ medför påverkan på bebyggelse, natur och kulturmiljö längre söderut. Vederbörande bidrar även med en del information om älv dalen.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Solberg Västergård. Boende i Solberg Västergård motsätter sig en ny kraftledning i anslutning till Solberg Västergård och Solberg by. Gården har anor från 1300-talet, är kulturhistoriskt intressant och utgör ett generationsboende. Vederbörande förordar att den planerade kraftledningen dras i anslutning till annan befintlig infrastruktur såsom väg eller järnväg alternativt att den markförläggs.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Romelanda-Solberg 4:3. Fastighetsägaren med skogsinnehav som långsiktig investering och plats för rekreation och naturupplevelser anser att kraftledningen bör markförläggas som likström i anslutning till befintliga ledningar. Vederbörande skulle påverkas både ekonomiskt och på andra sätt av en ledningsdragning på fastigheten.

Vederbörande ställer även frågor om hur bred ledningsgatan kommer att bli och om ledningsgatan kan komma att gå över sjöar. Andra frågor som ställs är vilken möjlighet man har att påverka var ledningen dras och om det är kostnader som gör att Svenska Kraftnät väljer att inte gräva ner ledningen. Kommer någon form av ersättning att utgå för den del av fastigheten som blir berörd?

Vederbörande har blivit kontaktad av Triventus som förbereder en vindkraftspark i Solberg och undrar om Svenska Kraftnät känner till dessa planer och om man även känner till om tillstånd har beviljats eller avstyrkts.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät känner till Triventus planer. För övriga kommentarer, se avsnitt 5.

Solberg 4:17. Fastighetsägaren informerar om att marken är mycket instabil och har drabbats av flera ras, det senaste 2008. Provborrhningar visar på stor risk för ras och skred. En kraftledning på fastigheten skulle inskränka möjligheterna att flytta bostaden till en säkrare plats. Vederbörande lever i ovisshet om hur fastighet och bostad ska hanteras med avseende på rasrisken och önskar förståelse detta.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Solberg 4:13 och Plommeröd 1:2. Fastighetsägaren bifogar ett förslag på ledningsdragning i alternativ GI där önskemålet är att kraftledningen dras så långt västerut som möjligt för att begränsa intrånget i produktiv skogsmark och för att undvika en av Triventus planerad vindkraftetablering. Förutsatt att en ny kraftledning är nödvändig.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Plommeröd 1:5 och 1:9. Två liknande yttranden har inkommit från nämnda fastigheter. Fastighetsägaren anser att den planerade kraftledningen ska markförläggas som

likströmskablar i anslutning till befintlig infrastruktur och att möjligheten att lägga ledning i Göta älv bör utredas. De aktuella fastigheterna ligger i närheten av Svartedalen. Vederbörande tillägger att om ledningen ändå dras enligt alternativ GI att detta görs så långt mot norr och väster det är möjligt så att miljöpåverkan genom t.ex. kraftfält inte drabbar fastigheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Plommeröd 1:8. Fastighetsägare undrar om det finns mer detaljerat kartmaterial än det som skickats ut och önskar ett sådant över aktuell fastighet. Vederbörande undrar också vad det finns för gränsvärden för byggande av kraftledning i närheten av bostadshus, hur höga stolpar det blir och hur mycket större den planerade kraftledningen blir jämfört med befintlig ledning över Göta älv. Vidare undrar vederbörande vem som tar ansvaret för de naturvärden och ekonomiska värden som förstörs för oss som har haft denna fastighet långt inne i skogen i flera generationer? Vederbörande hänvisar till strövområden, bär- och svampmarker, djurlivet, lugn, tystnad och möjlighet för vila och rekreation.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Romelanda Broan. Boende i Romelanda motsätter sig en ledningsdragnings på västra sidan om Göta älv. Vederbörande anser att det är olämpligt att dra en ny 400 kV ledning genom produktiv jordbruksmark och skogsmark. Vederbörande anser istället att den befintliga kraftledningen öster om älven bör uppgraderas. Vederbörande kräver en utredning om ledningsdragnings i Göta älv.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Romelanda Dala. Fastighetsägaren kräver att Svenska Kraftnät tänker om och tittar på moderna alternativ med förebilder i övriga Europa där man värnar om naturen. Vederbörande anser att tekniken går att lösa och att ekonomin måste vara långsiktig och hållbar för alla. Om inte detta är möjligt så anser vederbörande att kraftledningen bör byggas längre in i Svartedalen där det inte bor några människor. Ett annat alternativ kan vara parallelldragnings med den befintliga ledningen öster om älven.

Vederbörande hänvisar till spaltmeter i press där Svenska Kraftnät framstår som hänsynslösa mot lokalbefolkning och befarar att risken att tvingas från marken är uppenbar. Den ersättning som erbjuds skogsägare är ett oacceptabelt underpris och ersättningen gäller dessutom en 25-årsperiod. Vederbörande anför att aktuellt skogsvärde minskar dramatiskt och enda möjligheten till någon form av avtal är erbjudande om ersättningsmark samt ersättning för direkta och indirekta skador inklusive alla administrativa kringkostnader. Vederbörande förväntar sig ett skriftligt svar inom kort.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

4.3.5 Ale kommun

Från fastighetsägare och boende i Ale kommun har ett hundratal yttranden inkommit. Dessutom har fem namninsamlingar gjorts. Många yttranden är kritiska till att ytterligare luftburna kraftledningar byggs inom kommunen och föreslår alternativa lösningar som att uppgradera befintliga ledningar eller markförlägga en kabel. Andra yttranden berör endast enstaka fastigheter eller byar. Protester framförs mot samtliga alternativ.

Högstorp 1:5 och Skönningared 2:3. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ G och H samt önskar att dessa alternativ tas bort från utredningen. Vederbörande hänvisar till att byarna Högstorp, Skönningared och Kattleberg samt Grönåns dalgång drabbades hårt när E45 byggdes om till motorväg med nya trafikplatser osv.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Högstorp 1:26. Fastighetsägaren motsätter sig förslaget alternativ G och H över Skönningared. Området utgörs av ett tidigare jordbruksområde som nu förtätas med bostäder. Ale kommun har enligt översiktsplanen för avsikt att förtäta hela dalgången mellan Skepplanda och Älvängen med bostäder. En länk till översiktsplanen bifogas. Vederbörande anför även att det under 1960- och 1970-talen fanns en stor oro för åskoväder och hälsoeffekter i området och att barn förmanades att hålla sig borta från kraftledningar. Under åksomrar slår blixten enligt vederbörande rakt ner i stora öppna odlingsfält i dalgången mellan Skepplanda och Älvängen. Nedslagen verkar följa kraftnätssträckning G och var åtminstone innan ombyggnaden av E45 (2012) ett återkommande fenomen.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ljungbergs Snickerier. Vederbörande berörs av alternativ G som går över företags industriområde. Vederbörande motsätter sig detta.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Skogshyddan 1:1. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning i området. Vederbörande föreslår istället markförlagd kabel eller kabel i Göta älv där den gör minst åverkan på natur och bebyggelse.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Mökered 1:2 och 1:3. Fastighetsägaren motsätter sig ytterligare en 400 kV-ledning enligt alternativ F med hänvisning till att det redan finns två 400 kV-ledningar och en 180 kV-ledning över och i närheten av fastigheterna. Vederbörande har på senare år drabbats av järnvägsutbyggnaden mellan Göteborg och Trollhättan, nya motorvägen mellan Göteborg och Trollhättan och en markförlagd kabel (Vattenfall) och upplever att de inte tål mer intrång på fastigheterna framöver. Vederbörande anser att korridoren öster om Göta älv är färdigutbyggd.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Knaptorp 1:49 och 1:85. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H och anser att Ale Kommun redan har flera stora kraftledningsgator som kan omarbetas, anpassas och användas utan att ta ytterligare naturmiljöer i anspråk. Vederbörande hänvisar dels till att Älvängen är ett växande samhälle där nya bostadsområden och köpcentrum är under uppbyggnad och att en ny kraftledning här vore förödande för samhällets innevånare avseende boendemiljö, rekreation och fritidsanläggningar t.ex. Paradisbanan med viktig ungdomsverksamhet. Vidare hänvisas till den oersättliga boendemiljön med unika naturvärden på nämnda fastigheter.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Grolanda 1:8. Fastighetsägare har inkommit med ett antal skrivelser. Vederbörande begär garantier för att bli fullständigt skadelös vid intrång på fastigheten. Bakgrunden är att vederbörande inom en femårsperiod planerar att bygga ett nytt bostadshus på fastigheten. Vederbörande är medveten om att det som presenterats är en förstudie men anser att den begränsar rådigheten över fastigheten och undrar hur detta kompenseras för under utredningstiden. Utredningskorridoren omfattar den mark där bostadshuset planeras, den finaste delen av fastigheten. Vederbörande kräver ersättning för tiden som fastigheten ligger under "död hand" då inga förbättrande åtgärder kommer att göras, att bostadsbygget försenas, skadestånd för nedlagd tid kommer att krävas liksom kostnad för flytt förutsatt att vederbörande får likvärdig fastighet i fråga om läge och närhet till Göteborg, samt enskildheten som nuvarande läge innebär.

I en senare skrivelse föreslår vederbörande att den planerade ledningen flyttas ett fåtal meter bort från fastigheten och önskar ett möte på plats ute i terrängen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Svenstorp 1:28 och 1:157. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H längs befintlig 130 kV-ledning. Vederbörande anser att landskapsbilden kommer att förstöras och oroas över hälsoriskerna med en kraftledning i närheten av bostad.

Vederbörande känner sig lurade som inte kunnat ta del av den aktuella etableringen av kraftnätsutbyggnaden och haft möjlighet att tidigare påverka förslaget. Trots kontakt med elnätbolag och kommun så sent som i fjol gavs ingen indikation på att en ny kraftledning planerades trots att det då borde vara känt. Vederbörande är mitt i processen med att bygga bostad och garage.

Vederbörande ifrågasätter vidare intrång i Anfastebo naturreservat samt Svenska Kraftnäts samverkan med Ale Kommun.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Starrkärr 4:27. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H. Alternativet går tvärs över aktuell fastighet som inte kommer att kunna bebos om förslaget blir verklighet. Innan detta blev känt fattade vederbörande beslutet att gå i pension och njuta av den fina omgivningen och därför känns detta riktigt jobbigt. Även att vänta tills processen om val av alternativ blir klar är jobbig. Vederbörande anför att det är svårt att hitta så fina miljöer och läge som fastigheten har, en idyll med öppna inägor, två kräftdammar och skog med gamla ekar.

Vederbörande motsätter sig vidare alla de föreslagna alternativen i Ale kommun. Vederbörande påpekar felaktigheter i utredningen angående E45, järnväg och befintliga kraftledningar samt redovisning av kommunala intressen. Vederbörande anser att befintlig och planerad bebyggelse, riksintressen för sjöfart, järnväg, väg, naturvård och friluftsliv kommer påverkas och att de riksintressanta områdena kommer att skadas på ett oacceptabelt sätt av alternativet. Förutsättningarna med instabil mark, rasrisk längs älvdalen, det öppna jordbrukslandskapet och landskapsbilden är ytterligare anledningar till att en ny kraftledning inte ska dras över älven. Vederbörande anser att en ny kraftledning mot Stenkullen är en kortsiktig lösning och att ett bättre alternativ på lång sikt är att placera kraftledningen väster om Göta älv där produktionen av vindkraft i första hand kommer att ske och där en anslutning till Stenungsund eller Göteborgsregionen (Hisingen) kan behövas i framtiden.

Vederbörande undrar vidare om det finns någon konsekvensbeskrivning för de olika alternativen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Starrkärr 10:3. Fastighetsägaren har redan en kraftledning över fastigheten och motsätter sig ytterligare en i närheten av bostad eller hästhage.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Gurentorp 1:5, 1:37 och 1:39. Vederbörande oroas över hälsoriskerna med en högspänningsledning intill bostad, främst för barnbarnens del och andra barn boende i området.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Gurentorp 1:33. Fastighetsägaren ger sin syn på konsekvenserna av föreslagen ledningsdragnings för sin fastighet och närområdet i byn. Fastigheten ligger 70 m från befintlig 130 kV-ledning och vederbörande ser med oro på eventuellt anläggande av ytterligare en ledning. Vederbörande oroas hälsorisker och hänvisar till Strålsäkerhetsmyndighetens rekommendationer som påtalar olämpligheten för barn att växa upp vid kraftledningar på grund av risken för cancer. Vederbörande oroas även över huruvida det alls kommer att vara möjligt att sälja fastigheten när det planeras en kraftledning intill.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Gurentorp. Två liknande yttranden har inkommit från boende i Gurentorp som framför sin oro för att inte kunna bo kvar och att fastigheten ska falla i värde. Vederbörande önskar att detta respekteras i det fortsatta planeringsarbetet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Äskekärr 2:4, Gurentorp 1:2 och Ölanda 1:9. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över eller intill nämnda fastigheter med hänvisning till att ytterligare en ledningsgata skulle påverka markanvändning, djurhållning och bostäder negativt. Vederbörande förordar att den planerade kraftledningen byggs längs befintliga ledningsgator, antingen i nya stolpar eller som markförlagd kabel.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Röbacka. Boende i Röbacka informerar om att alternativ H passerar genom ett tilltänkt vindbruksområde. Vederbörande förordar därför alternativ I, alternativt F och FG längs befintlig 400 kV-ledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Älebräcke 1:46. Fastighetsägaren anser att den planerade kraftledningen påverkar de fastigheter som ligger i närheten genom förfulning, påverkan på landskapsbild, hälsorisker, försämrad boendemiljö och minskade fastighetsvärden. Vederbörande undrar hur fastigheter som inte berörs direkt genom inlösen ersätts och påpekar att en komplett konsekvensbedömning för den aktuella fastigheten saknas. Vederbörande hänvisar också till insändare i Alekuriren nr 11 vecka 12 2013 av Jan A. Pressfeldt och Tyrone Hansson.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Älebräcke 1:49. Fastighetsägaren anser att det alternativ som Svenska Kraftnät redovisat som huvudalternativ verkar vara det som går genom det mest tätbebyggda området och att det borde finnas andra alternativ som påverkar färre fastigheter. Vederbörande anser att den planerade kraftledningen kommer att påverka de fastigheter som ligger i närheten genom förfulning, påverkan på landskapsbild, hälsorisker och minskade fastighetsvärden. Vederbörande anser att möjligheten till markförlagd kabel bör utredas och anser att argumentet att en sådan kräver mer underhåll inte håller. Vederbörande undrar även hur fastigheter som inte berörs direkt genom inlösen ersätts.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Älebräcke 1:10, 1:11, 1:12, 1:13, 1:14, 1:16, 1:17, 1:19 och 1:41. Boende i Mossen har inkommit med ett gemensamt yttrande där de framför sin oro över alternativ I. Oron har sin grund i återkommande överslag från befintlig 130 kV-ledning vid speciella väderlekar. Överslagen till jord leder vidare in i berörda fastigheter och har orsakat stora materiella skador. De utgör en stor brandrisk vilket ger en känsla av otrygghet. Vederbörande förmodar att detta kommer att öka med en ny 400 kV-ledning intill den befintliga ledningen. Vederbörande önskar att, om den planerade kraftledningen byggs enligt alternativ I, den förläggs norr om befintlig 130 kV-ledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Fastighetsägarna bör kontakta Vattenfall och beskriva problemet med överslag som uppstått vilket inte låter normalt. Den nya ledningen kommer inte att påverka bostäderna såsom beskrivs.

Älebräcke. Boende i Älebräcke beskriver i sitt yttrande en känsla av maktlöshet och att livet stannar av då ovissheten gör att investeringar i hem och trädgård läggs på en ovisst framtid. Vederbörande framför att skog runt storstadsområden som Göteborg är en bristvara med ett värde som inte går att mäta i pengar. Vederbörande ifrågasätter att andra lösningar har avfärdats utan motivering och undrar om boende som kommer att tvingas bort inte är värda en ordentlig förklaring och motivering till de val som görs.

En annan boende i Älebräcke undrar om den planerade kraftledningen dras i samma ledningsgata som befintlig 130 kV-ledning, kommer den nya ledningen då att ersätta denna eller byggas över eller vid sidan av? Hur bred blir ledningsgatan om 400 kV-ledningen byggs vid sidan av 130kV-ledningen?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Namninsamling Älebräcke. En protestlista mot att dra en luftledning genom Älebräcke har inkommit. Den omfattar 29 namnunderskrifter. Vederbörande anser att om ledning måste dras i området ska den markförläggas som likströmskabel. Som skäl anges en levande landsbygd och boende i området.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rished 8:3. Fastighetsägare som investerat i att bygga upp en verksamhet på fastigheten oroas över stora ekonomiska förluster som följd av en ny kraftledning i anslutning till fastigheten. Vederbörande anser vidare att utbyggnad av luftburna kraftledningar inte kan vara motiverat då det påverkar stora naturområden, är känsligt för naturkrafter och kräver mycket underhåll. Eftersom det redan finns en kraftledning ser vederbörande inga vettiga motiv till utbyggnad av ytterligare en.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Grunne Högås. Boende i Grunne Högås framför sin oro över en ny kraftledning i närheten som kommer medföra antingen att vederbörande inte kan bo kvar eller att fastigheten sjunker i värde. Vederbörande ber om att hänsyn tas till detta i fortsatt planering.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Grunne 1:14. Fastighetsägaren med nybyggt hus och en befintlig kraftledning ca 50 meter från huset ser med förskräckelse att den nya ledningen kommer att dras över hus och tomt. Vederbörande hänvisar till värdeminskning och hälsorisker. Vederbörande ställer frågor om kraftledningens placering och inlösen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Grunne 1:3 och Grunne S:1. Fastighetsägaren framför sin oro över att med anledning av planerad kraftledning inte kunna bo kvar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Grunne 1:5. Fastighetsägaren anser att det i kommunen redan finns tillräckligt med stora kraftledningar som genomkorsar landskapet, förfular det och utgör ett hot mot större fågelarter. Speciellt passagen över Göta älv anser vederbörande vara känslig då större flyttfågelsträck passerar här. Vederbörande anser vidare att en stor kraftledning skulle verka störande för naturreservaten Anfastebo och Rished, inte minst för det rörliga friluftslivet, för vilket reservaten avsatts. Vederbörande ifrågasätter även framtiden för vindkraft och påpekar att om vindkraften år 2020 är en marginell företeelse så kommer en ny kraftledning vara bortkastade pengar.

Vederbörande anser att markförläggning i anslutning till annan infrastruktur samt ledningsdragning i Göta älv bör utredas innan beslut tas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Grunne 3:14. Fastighetsägaren som planerar att investera i huset ser den planerade ledningsdragningen som en svår situation och vet nu inte vad denne ska ta sig till. Vederbörande önskar kontakt med Svenska Kraftnät.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Grunne. Boende i Grunne framför sin oro inför kraftledningen som planeras förbi huset och hoppas att projektet kommer att läggas ner. Vederbörande anser inte att det i modern tid kan dras en massa ledningar kors och tvärs i landskapet och frågar sig vem som vill bo på landet under sådana förutsättningar. Vidare anser vederbörande inte att det är acceptabelt att utplåna en hel by.

En annan boende i Grunne hänvisar till elöverkänslighet och framför tre alternativ. Antingen att ledningen grävs ner som närmast 300 meter från bostad med den sort av tvinnade kablar som skapar minst fält och jorden 15 meter från kablarna. Alternativt att luftledning dras som närmast 1000 meter från bostad. I sista hand ber vederbörande om att bli inlöst med skälig ersättning och om så blir fallet att detta sker relativt snart.

En tredje boende i Grunne meddelar att vederbörande inte vill ha en kraftledning där de bor.

En fjärde boende i Grunne med nybyggt hus ställer ett antal frågor angående inlösen. Vilket marknadsvärde utgår ni från, värdet innan eller efter beslutet? Är det två mäklare som utför värderingen? Hur lång tid efter beslutet kommer ni att värdera huset? Eftersom vi byggt nytt kommer vi troligen att vilja bygga nytt igen, hur går man då till väga, det kommer ju att ta tid att hitta tomt, få bygglov och bygga? I hur god tid får man besked om att man måste lämna huset? Hur görs utbetalningen vid ett nybygge, löpande eller som en engångssumma?

Svenska Kraftnäts kommentar

Då koncessionsansökan för en sträckning har skickats in till Energimarknadsinspektionen kan diskussioner kring köp av bostäder där magnetfältsvärdet beräknas överstiga 0,4 mikrotesla påbörjas. Det är dock först i samband med att tillstånd enligt ellagen erhålls (förutsatt att tillstånd erhålls) som vi vet med säkerhet i vilken sträckning ledningen ska byggas. Även om tillstånd ges till att bygga ledningen så kommer den inte att börja byggas före 2018, så tidpunkten för utflyttning kan vara flexibel. Vid ett eventuellt köp sker utbetalningen av köpeskillingen som en engångssumma. I övrigt, se avsnitt 5.

Sannum 1:16, 1:17 och 1:18. Fastigheterna ägs av Ale Industri och Hyresfastigheter KB, som i sin tur ägs av AB Svenska Stenhus. Fastigheterna är bebyggda med sammanlagt 29 marklägenheter. Ledningsgatan i ett av förslagen tangerar gränsen till fastigheterna.

Fastighetsägaren önskar att ledningsdragningen planeras på ett sådant avstånd från fastigheten så att bolaget och dess hyresgäster inte berörs.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Sannum 1:2 och 3:4. Fastighetsägaren motsätter sig dragning av ny kraftledning över fastigheterna. Vederbörande anger minskat ekonomiskt värde, pensionsförsäkring, möjlighet att sälja av tomter och bristen på kunskap kring strålning som argument samt att man redan idag utsätts för strålning från två ledningar på fastigheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Sannum. En anonym person föreslår en alternativ dragning söder om Sannum. Kartor bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Sannum. Boende i Sannum som berörs av alternativ I framför sin oro över projektet. Vederbörande hänvisar till att alternativet kullkastar planer på att stycka av tomt och bygga nytt vilket varit en pensionsförsäkring. Vederbörande vill inte ha kraftledningen och anser att den bör grävas ner.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum. Boende i Sannum framför en stor oro för att eventuellt behöva flytta på grund av den nya kraftledningen. Vederbörande oroas för hälsorisker för både människor och djur. Då vederbörande berörs av Svenska Kraftnäts huvudalternativ drabbas de och övriga i bygden av en oro och passivitet där de inte vågar investera i sina fastigheter. Vederbörande ifrågasätter ersättningen ”marknadsvärde + 25 % “ när de inte

står i begrepp att sälja och definitivt inte under lågkonjunktur. Vidare ifrågasätts varför informationen är så bristfällig och en fråga om hur Svenska Kraftnät kommer att informera berörda i bygden vidare ställs. Vederbörande undrar hur länge ett besked om vilken sträckning det blir kommer att dröja.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum. Boende i Sannum har gått samman i en arbetsgrupp som diskuterar den planerade kraftledningen. De bifogar ett förslag på alternativ ledningsdragnings förbi Sannum. Förslaget borde innebära att färre boende skulle beröras, radhusområdet Ragnars hage lämnas intakt och att betesmark för ekologiska nötkreatur inte berörs. Vederbörande ser dock helst att alternativ I inte blir av.

Vederbörande ställer även en lång rad frågor: Varför utreds inte något alternativ som går närmast möjliga väg från Stenkullen till Skogssäter? Varför väljer man att gå så långt västerut? Om det i slutändan dras en ledning vid fastighet kan vi då räkna med inlösen av fastigheten till marknadsvärde + 25 %? Hur mäter man 165 meter från parallellförlagd ledning? Kommer avståndet till boende vid framtida beräkningar att bli kortare än 165 meter eller kan det bli krav på att avståndet ska vara mer än 165 meter ibland? Är det så att diskussion med berörda boende sannolikt kommer att påbörjas först 2018 eller senare? Hur stor effekt beräknas det kunna gå i respektive 400 kV- ledningar i Ale kommun?

Vederbörande ställer en fråga angående likström i luftledning som man beskriver för Sydvästlänkens södra dragnings där man avser gräva ner kabel från Skåne till Värnamo och sedan fortsätta med luftledning likström. Har ni något foto som visar hur luftledning för likström ser ut? Hänvisning till karta: http://www.svk.se/Global/03_Projekt/Bilder/SydVastlanken/Karta_SydVastlanken_Sodra.jpg

Vederbörande informerar om ett omfattande engagemang och oro i västra Sverige med anledning av Svenska Kraftnäts planer. Flera välbesökta informationsmöten har anordnats och lokaltidningen i Ale har haft en del artiklar. Inslag om projektet på Västnytt: http://www.svt.se/nyheter/regionalt/vastnytt/#./drommen-blev-en-mar-drom?&_suid=13654099463010037693965607609625

Det finns även en Facebook-sida med många medlemmar:

<http://www.facebook.com/#!/groups/125237277658307/>

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum 312. Boende i Sannum motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ I med hänvisning till att detta alternativ skulle drabba ett stort antal bostäder mellan Grunne och Hult. Vederbörande vill helst inte ha den planerade kraftledningen i Ale men om det inte kan undvikas föreslås att befintliga 400 kV-ledningar uppdateras till större kapacitet. Vederbörande anser att den här typen av ledningsdragning inte ligger i tiden och att elimport från Norge och export till kontinenten inte kan vara argument för att göra det. Vederbörande hänvisar även till ABB som är världsberömda för sin HVDC. Vederbörande anser att det ska få kosta, att naturvärde och människors boende inte kan ersättas med pengar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum 335. Boende i Sannum känner oro inför Svenska Kraftnäts planer och ber om att dessa ändras så att idyllen med lantlig miljö och naturvärden vid Sannum får finnas kvar. I ett annat yttrande från samma adress framförs oro för värdeminskning och att inte kunna bo kvar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar sypunkterna.

Sannum 515. Boende i Sannum motsätter sig den planerade luftledningen och anser att den som redan finns är störande nog.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum Ängarna. Boende i Sannum Ängarna har räknat ut att längs en sträcka på 3 km kommer 28 villor och gårdar plus ett radhus att beröras av den planerade kraftledningen. Vederbörande bor 110 meter från befintlig 130 kV-ledning och oroas över att inte kunna bo kvar. Vederbörande ber om att detta respekteras i fortsatt utredningsarbete.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ragnars Hage. Boende i Ragnars Hage meddelar att de inte vill ha den kraftledning som planeras genom Ale kommun. De anser sig bli tvångsförflyttade om ledningen byggs och att detta strider emot demokratin.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Sannum Södergård 1:8 och 1:10. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ I.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät notera synpunkterna.

Sannum Södergård 1:11 och 1:12. Fastighetsägaren önskar i första hand att inga fler ledningar dras i området och i andra hand att de markförläggs. Detta då värdet på tomtmark kommer att sjunka.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Sannum Smedsgård. Boende i Sannum Smedsgård motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ I. Vederbörande oroas av vad som kommer att hända med värdet på huset och eventuell flytt.

Ett annat yttrande från Sannum Smedsgård inleds med kritik mot ett svårbegripligt samrådsunderlag och kartor som saknar detaljinformation. Vederbörande framför att i bostäder görs åtgärder för att minska magnetfält t.ex. genom att lägga tvinnade kablar i rör och att använda skärmade kablar och undrar när Svenska Kraftnät ska dra sitt strå till stacken för att människor och djur ska må bra. Vederbörande anser vidare att Ale kommun och Sannum redan är hårt drabbade av kraftledningsgator vilket begränsar möjligheter till boende i området.

I ett tredje yttrande från boende i Sannum Smedsgård motsätter sig vederbörande en ny kraftledning och undrar om detta verkligen är ett framtidsbygge. Vederbörande

beskriver oron som att vara utsatt för krigshot med annalkande maskiner som kommer att skövla grannarnas hus och lämna kvar enstaka hus med stora mastodontledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hästhagen. Boende i Hästhagen motsätter sig den planerade luftledningen i Ale kommun och hänvisar till att det i kommunen redan finns två 400 kV-ledningar samt tre andra stora kraftledningar. Vederbörande anser att Ale kommun är för liten för att rymma ytterligare en.

En annan fastighetsägare i Hästhagen som berörs av alternativ H framför åsikten att ledningen bör markförläggas i anslutning till befintlig infrastruktur och hänvisar till praxis i Tyskland. Vederbörande ser annars alternativ F som det bästa av de föreslagna alternativen men med markförläggning förbi Skepplanda.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Enekullen-Slättebacken. Fastighetsägare i området har inkommit med en gemensam skrivelse där de motsätter sig att ytterligare en kraftledning dras enligt alternativ I mellan Enekullen och Slättebacken. Detta då det redan finns två stora ledningar i området och då den nya ledningen så negativt skulle påverka många människor. Som argument framförs hälsorisker, att området utgör en levande landsbygd, att områdets djurgårdar (nöt och häst) drabbas, att bin kommer påverkas vilket leder till sämre honungsskörd och sämre pollinering, att markägare inte kan ersättas fullt ut, att ett Anfastebo naturreservat kommer förstöras och att av kommunen utpekade tysta områden kommer att drabbas av buller från ledningen. Skrivelsen är undertecknad av 49 berörda fastighetsägare.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Starrkärrs Hult 1:7. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning intill fastigheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Starrkärrs Hult 1:8. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över eller i närheten av fastigheten, dvs. alternativ H och I. Detta då både människor, sällsynta rovfåglar och en unik gammelskog kommer att fara illa. Vederbörande hoppas på en bättre lösning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Starrkärrs Hult 1:11. Fastighetsägaren oroas över planerna på att dra en kraftledning över fastigheten som rymmer såväl höga naturvärden som byggnader från 1700-talet. Stort arbete har lagts på att varsamt restaurera landskapet. Oron handlar även om hälsorisker för människor och djur. Vederbörande bifogar information om områdets naturvärden och kulturvärden från länsstyrelsens inventeringar och inbjuder till dialog.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Starrkärrs Hult. Boende i Starrkärrs Hult motsätter sig en luftledning och resonerar att om det går att dra kabel i hav så bör det gå att markförlägga kabel i tätbebyggda områden där många människor annars blir drabbade.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hult Ekbacken. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning intill fastigheten. Vederbörande är orolig för att behöva flytta från huset och ägorna som brukats av släkten sedan 1700-talet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hult 1:25. Fastighetsägaren som planerat att sälja huset under våren för att flytta till annan ort är nu fångne i sitt hus till dess utredning om vilket alternativ som gäller blir klart. Vederbörande framför vikten av att Svenska Kraftnät kommer till ett snabbt beslut.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hult. Två liknande yttranden har inkommit från boende i Hult som motsätter sig en kraftledning i närheten.

I ett tredje yttrande från boende i Hult framförs oro över att inte kunna bo kvar och att fastigheten kommer att falla i värde. Vederbörande ber Svenska Kraftnät respektera detta i fortsatt planeringsarbete.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Rösbacka 1:2. Fastighetsägaren anser i första hand att ledningen ska markförläggas som likströmskablar och i andra hand att befintliga ledningsgator utnyttjas och uppgraderas. Vederbörande har redan en 400 kV-ledning på fastigheten och den nya ledningen planeras korsa marken och splittra skogsinnehavet ytterligare. Förutom att produktionsmark tas ur produktion anser vederbörande att den planerade ledningen försvårar ett rationellt brukande, tar förnyelse bara resurser i anspråk och påverkar utseendet.

Vederbörande ifrågasätter Svenska Kraftnäts ersättningsmodell som endast ger ersättning till nuvarande ägare och inte ersätter kommande generationers skogsägares förlust av brukbar mark. Vederbörande förespråkar istället ett arrende med årlig ersättning.

Vederbörande anser även att samhällsperspektiv som skogens funktion som koldioxid-sänka och det faktum att luftledning förhindrar vidare samhällsutbyggnad bör belysas. Vederbörande framför också att det kan finnas miljö och hälsorisker med kraftledningar som idag inte är kända och att försiktighetsprincipen därför bör tillämpas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rösbacka 1:14. Fastighetsägaren anser att ledningen ska grävas ner. Om kablar kan förläggas till havs kan de väl grävas ner på land. Om folk tvingas flytta har det gått för långt. Fastighetsägaren motsätter sig en luftledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Rösbacka 1:4 och 1:12. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning utanför nämnda fastigheter. Vederbörande har en befintlig 400 kV-ledning på ena sidan och riskerar nu att få en till på andra sidan. Vederbörande lägger fram farhågor som: Vad händer med markvattenflödet på tomten om det görs ingrepp i skogen ovanför? Vad händer med fastighetsvärdet? Hur blir det för barn och barnbarn som en gång ska ta över fastigheterna att växa upp med två 400 kV-ledningar utanför? Hur blir det med tv och telefoni om det kommer upp en till kraftledning som stör? Vederbörande bor på en tyst plats i fin natur och oroas över att naturen kommer att skövlas och tystnaden försvinna. Bilder från fastigheterna och kringliggande natur bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Björbäck 1:7. Fastighetsägaren med äldre släktgård anser att alternativ I är olämpligt. Vederbörande hänvisar till att alternativet förstör landsbygden, att det är många fastigheter som drabbas, att det finns många företag och djur i området och att utvecklingen på gården drabbas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Björbäck 1:15 och 1:18. Två olika yttranden har inkommit från fastighetsägare som motsätter sig en ny kraftledning genom Björbäck och Anfastebo naturreservat. Detta då en sådan ledningsdragnings skulle få förödande effekter i form av ekonomisk och personlig kris då den mjölkproduktion som bedrivits i generationer inte längre kan bedrivas. Vederbörande har lagt mycket tid på att restaurera betesmarkerna i Anfastebo naturreservat. Som ekologisk producent har vederbörande krav på sig att ha betesmarker i närområdet. Vederbörande hänvisar till att kor undviker bete under kraftledningar, har svårt att bli dräktiga om de gör det och att risken finns att de fastnar i stag och stolpar. En kraftledning skulle därför medföra ett så stort bortfall av betesmark så att KRAVs regler inte längre kan efterlevas. Vederbörande hänvisar också till ett par studier som visar att mjölkens kvalitet och kornas hormonsammansättning påverkas av elektromagnetisk strålning. Vidare framförs oro över att binas orienteringsförmåga skulle påverkas vilket gör att växter inte blir pollinerade.

Vederbörande framför även kritik mot hur ledningsgator sköts, där ingångna avtal inte följs och hänsyn inte tas till markägares önskemål. Røjning sker enligt vederbörande även under de få dagar älgjakt pågår och breddning av befintlig ledning har inte kompenserats för. Vederbörande ifrågasätter även att Svenska Kraftnät som vinstdrivande företag sätter ett gränsvärde som andra aktörer anser borde vara lägre. Vederbörande anser att det redan finns tillräckligt många ledningar och att det finns teknik för att på ett mer skonsamt sätt förse samhället med el.

Vederbörande ställer även en rad frågor om projektet: Hur kommer man fram till att det blir billigare med luftledningar än att dra kabel i marken? Vederbörande önskar en kostnadsberäkning för båda alternativen på en 40-års period, 100-års period och 200-års period. Vilka siffror och parametrar används vid beräkningen? Varför används just dessa siffror, dvs. hur kommer ni fram till att just dessa är relevanta. Vilka företag mer än ni kan räkna på detta? Hur arbetar Svenska Kraftnät för att samordna ledningsdragningarna i Sverige? Varför presenteras inte alla planerade och redan befintliga ledningar i ett sammantaget projekt? De hänger ju liksom ihop över hela landet. På hur många års sikt planerar ni? Vad skulle det innebära att höja stolparna i redan befintliga 400 kV-ledningar så att dessa kan transportera ytterligare 400 kV? Är det möjligt att byta ut befintliga 400 kV-ledningar till 800 kV-ledningar? Där den nya kraftledningen planeras finns det bl.a. boningshus, människors hälsa, skogsproduktion, åkermark, naturreservat och riksintresse för friluftsliv att ta hänsyn till. Hur prioriterar ni när dessa värden vägs mot varandra? Vet ni om att bin och andra insekter kanske inte kan hitta hem till sin kupa efter att flugit in i magnetfälten runt kraftledningarna? Vet ni om att djur som betar under kraftledningar kan bli infertila? Vet ni om att barn kan få leukemi av att bo nära kraftledningar? Vad vet ni om de långsiktiga effekterna av alla magnetfält som kraftledningarna kors och tvärs i Sverige orsakar på människor, djur och miljö? Vet ni att vi är beroende av ett fungerande ekosystem för att kunna fortleva som människor? Vet ni att solen är den enda källan till förnybar energi och att energin bildas genom växternas fotosyntes. Skall markägare som får ledningsdragningar över sina marker subventionera samhället genom sina företag, som orsakar förluster i flera generationer när deras marker blir svårbrukade och skogsinkomsterna fråntas dem på marken för all framtid?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Björbäck 1:23. Två olika yttranden har inkommit från aktuell fastighet. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning enligt alternativ I genom Björbäck. Argumenten är

främst barnens hälsa men även buller, landskapsbild och ekonomiska aspekter. Vederbörande anser att byn kommer att bli förstörd av ledningsdragning enligt alternativ I och att många familjer kommer att bli hårt drabbade. Vederbörande anser även att Svenska Kraftnät utsätter barn för risker att drabbas av leukemi p.g.a. det magnetfält som alstras av en 400 kV-ledning. Vederbörande vädjar till Svenska Kraftnät: ”Dra inte ledningen där människor stadigt varande bor och lever. Eftersom forskning på långtidseffekterna av exponering av växlande magnetfält är begränsade kommer alltid oron för våra barns hälsa att hålla sig påmind oavsett om det är 165 meter till ledning eller 300 meter till ledningen.” Människors hälsa och säkerhet måste gå före eventuell risk för sabotage och skogsbrand.

Vederbörande ställer följande frågor: Hur nära befintliga hus får en 400 kV-ledning byggas? Hur många decibel avger en 400 kV-ledning alldeles under, 50, 100, 150 och 200 meter ifrån? Vad händer med de hus som hamnar under den planerade ledningen?

Vederbörande förordar att ledningen byggs i första hand enligt alternativ F och i andra hand enligt alternativ G. Vederbörande föreslår i tredje hand att alternativ I och H kombineras ihop så att färre bostäder och familjer berörs. Vederbörande föreslår vidare att ledningen dras enligt alternativ A och efter passage av Göta älv följer befintlig 400 kV-ledning. Ytterligare alternativ som föreslås är att gräva ner ledningen under befintlig 400 kV-ledning alternativt dra ledningen öster om den befintliga ledningen.

I en kompletterande skrivning framförs att vederbörande inte anser att Svenska Kraftnäts förslag tar hänsyn till bestämmelserna i Miljöbalken om hänsyn till människors hälsa och naturmiljö. Vederbörande anser att det borde gå att använda befintliga 400 kV-ledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Anfastebo. Två yttranden har inkommit från privatpersoner som opponerar sig mot att en kraftledning dras genom Anfastebo Naturresevat. Vederbörande informerar om att det för närvarande satsas på att upprusta resevatet med naturvårdsinsatser och tillgänglighet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ryd 1:4, 1:5 och 1:24, Fjärhult 1:5, Holken 1:14 och Skinbo 1:9. Två yttrande har inkommit från fastighetsägare som motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H. Vederbörande hänvisar till att området är tätbefolkat och dessutom expanderar. Vederbörande hänvisar till Arbetarskyddsstyrelsen, Boverket, Elsäkerhetsverket och Statens strålskyddsinstitutets vägledning som rekommenderar max 0,2 µT i miljöer där man vistas permanent. Vidare hänvisas till ett EU-direktiv som är under införande samt epidemiologiska studier som visar på förhöjd risk för barnleukemi och Alzheimer. Vederbörande har egen erfarenhet av befintlig 400 kV-ledning som gjort att boskap blivit infertila och drabbats av skelettsjukdom. Vederbörande är lantbrukare och kommer att utsättas för strålning i bostad och på arbetsplats. Vederbörande ser även hälsorisker för betesdjuren.

Vederbörande informerar om att fastigheten Ryd 1:4 utgörs av äldre kulturlandskap med gamla ekar och fornlämningar.

Vederbörande föreslår istället en markförlagd kabel alternativt att alternativ H flyttas västerut så att inga bostadshus berörs. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Ryd 1:45. Fastighetsägare motsätter sig en kraftledning enligt alternativ I som gränsar till aktuell fastighet. Vederbörande anser att alternativa utredningsområden kommer att påverka människor mindre och förespråkar dessa.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ryd. Boende i Ryd motsätter sig en kraftledning enligt alternativ I, delsträcka Enekulen-Slättebacken eller alternativ H, delsträcka Rösocka/Hult-Björnsjödal. Vederbörande oroas över att inte kunna bo kvar alternativt att kraftledningen medför en markant värdeminskning på fastigheten.

En annan boende i Ryd anser inte att alternativen H, I och J är särskilt bra. Vederbörande meddelar att bara inom alternativ I finns nitton bostadshus och gårdar som ligger inom riskzonen. Med andra ord riskerar bygden avfolkas och företagare bli utan försörjningsmöjligheter. Vederbörande anser istället att ledningen bör grävas ner.

En tredje boende i Ryd motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H i närheten av bostaden. Vederbörande framför en oro över de hälsorisker den elektromagnetiska strålningen innebär för både människor och djur. Vederbörande har redan drabbats av att kraftledningar gjort betesdjur infertila och alternativ H skulle ta en stor del av tillgänglig betesmark i anspråk.

Vidare är vederbörande starkt skeptisk till den ekonomiska ersättning som inte fullt täcker de förluster som ett intrång innebär.

Vederbörande anser att ledningen ska grävas ner, trots att det är mer kostsamt och hänvisar till cancerrisken och att människoliv står på spel. Vederbörande ber Svenska Kraftnät ställa sig frågan vad ett människoliv är värt. Andra alternativ som föreslås är alternativ FG eller alternativ I längs befintlig 130 kV-ledning förbi Ryd. Om det ändå blir alternativ H ber vederbörande att ledningen dras så långt från gårdscentrum som möjligt. Vederbörande anser att Anfastebo naturreservat numera saknar naturvärde och att reservatet därmed inte ska utgöra hinder för att dra ledningen genom reservatet.

Vederbörande ställer frågor om fastighetsägarnas rätt att ta hjälp av ombud på Svenska Kraftnäts bekostnad. Står Svenska Kraftnät för ombudskostnader även i samsråds- och förhandlingsprocessen eller bara i samband med domstolsprövning? Vad ställs för krav på dessa ombud avseende utbildning och liknande? Vidare erbjuder personen sina tjänster med fotografering om det är så att Svenska Kraftnät vill ha tillgång till bilder över otillgängliga platser utan att behöva bege sig ut i terrängen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Fjärhult Kvarndalen. Boende i Ryd berörs redan av en 400 kV ledning och en 130 kV ledning som går i kanten av byn. Vederbörande framför farhågor om att bli omringade av kraftledningar. Vederbörande framlägger önskemål om att den nya ledningen dras enligt alternativ F-FG-K eller G-FG-K. Vederbörande beskriver Ryd som en levande och socialt välfungerande by med många unga och aktiva familjer med nybyggda åretruntboenden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Fjärhult 1:8. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ H och förespråkar istället alternativ F eller en ännu rakare linje öster om detta längs en ledningsgata mellan Trollhättan och Gråbo. Vederbörande anför en rad skäl för detta, bl.a. hälsorisker, levande landsbygd, friluftsliv, släktband och ekonomi.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Namninsamling från Ryd med omnejd. Boende i Ryd och kringliggande byar har gjort en gemensam skrivelse mot alternativ I mellan Enekullen och Slättebacken och alternativ H mellan Rösbacka, Hult och Björsjödal. Som argument framförs att området utgör en levande landsbygd, att många människor, främst barn, riskerar att drabbas av leukemi som följd av magnetfält, att områdets djurgårdar (nöt och häst) drabbas, att bin kommer påverkas vilket leder till sämre honungsskörd och sämre pollineringsring, att turistverksamheten i området kommer drabbas, att av kommunen utpekade tysta områden kommer att drabbas av buller från ledningen, att markägare inte kan ersättas fullt ut och att den fina naturmiljön påverkas. Man ser alternativ F som ett bättre sådant eller ännu längre österut där bostäder och tätorter ligger glesare. Namninsamlingen omfattar 113 underskrifter.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kroksmosse 1:1, 1:2, 1:3 och 1:4. Två olika yttranden har inkommit från nämnda fastigheter. Fastighetsägare motsätter sig en kraftledning enligt alternativ H i anslutning till aktuella fastigheter. Vederbörande förordar att kraftledningen dras längs befintliga ledningsgator enligt alternativ F där färre hus och människor påverkas alternativt i område där boende inte påverkas direkt. Vederbörande hänvisar till ekonomi, möjlighet att bedriva skogsbruk, djurhållning, utsikt, fysisk och psykisk hälsa för familjen och möjlighet till naturupplevelse vid Ingelkärr. Vederbörande framför att många boende i Ryd skulle påverkas av alternativ H. Vederbörande föreslår en alternativ dragning längre västerut med mindre påverkan på bad, fiske och landskapsbild, karta bifogas. Till sist önskar vederbörande att de markförhandlare som varit på plats involveras i den fortsatta processen som en garant för att markägarnas synpunkter och engagemang höras.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Björnsjödal 1:1 och 1:11. Fastighetsägaren anser att en kraftledning enligt alternativ I och J skulle betyda enorma kapitalförluster för vederbörande samt betydande skada på jakt, vilt och friluftsliv. Vederbörande menar vidare att en kraftledning skulle påverka turismen från Tyskland, Österrike och Schweiz som söker jakt- och fiskeupplevelser i området negativt.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Björnsjödal 1:3. Fastighetsägaren oroas över planerna på en ny kraftledning tvärs över fastighet och torp. Vederbörande önskar i första hand att ledningen dras längs befintliga ledningar på julgransstolpar vilket även skulle förlänga livstiden på befintliga ledningar eller i andra hand att el produceras närmare konsumenterna.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Björnsjödal 1:4. Fastighetsägaren motsätter sig föreslagen ledningsdragning i anslutning till fastigheten där turistverksamhet bedrivs. Vederbörande anser att markens värde är så stort, inte bara för fastighetsägare utan även för besökande, så att en kraftledning i första hand bör markförläggas och i andra hand samordnas med befintliga 400 kV-ledningar på julgransstolpar. Vederbörande saknar en konsekvensbedömning av vad föreslagen ledning skulle medföra för inkomstbortfall för Ale kommun, privatpersoner och företagare samt en redovisning för vad övriga möjliga alternativ skulle kosta.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Björnsjödal 1:5 och Stillestorp 1:6. Fastigheterna ägs av Stiftelsen Björkekärr Scoutkårs Stugor och hyrs ut till scoutkårer, skolklasser och föreningar. I och runt fastigheterna bedrivs friluftsliv till glädje för många som annars inte får möjlighet att vistas i skog och mark. En kraftledning enligt alternativ I och K skulle drabba de båda fastigheterna och den verksamhet som bedrivs där och detta skulle enligt stiftelsen få

konsekvenser även för många barn och ungdomar i regionen vilka skulle komma att berövas sina möjligheter till friluftsupplevelser. Stiftelsen förordar därför alternativ H och J.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Lid, Tussebo, Tingstad, Blinneberg och Ryk. Fastighetsägare i Lid, Tussebo, Tingstad, Blinneberg och Ryk har inkommit med ett gemensamt yttrande där de framför krav på markförlagd kabel med likström genom Ale kommun och motsätter sig ytterligare luftledning. Detta då en luftledning enligt vederbörande skulle uttradera byarna Tussebo, Lid och Tingstad och att de hus som blir kvar drabbas av värdeminskning, betesmarker och skogsmark blir obrukbara och en gammal vacker kulturbygd med artrik flora och fauna och många fornlämningar påverkas. Mellan Lid och Ryk berörs 29 bostäder direkt av Svenska Kraftnäts alternativ. Vederbörande anför att en lång beslutsprocess förhindrar försäljning, investering och underhåll och att många boende nu känner en djup oro och olust över vad som ska hända. Även oro över magnetfält och spänningsfält framförs.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Färdslé. Boende i Färdslé ställer frågor om luftledning kontra markförlagd kabel. Vederbörande hänvisar till att Ale El investerar i att markförlägga sina ledningar och ifrågasätter därför driftsäkerhet som argument. Vederbörande undrar om det en prisfråga och vad kostar det i så fall på sikt? Vederbörande anför att det i Götaälvdalen redan finns en stor ful ledning och undrar om det inte går att utnyttja den. Vederbörande anser att en stor kraftledning förstör den vackra älvdalen och att detta påverkar miljön både fysiskt och psykiskt.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Ryk 2:5. Fastighetsägare motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ F. Detta då en ledningsdragnings tvärs över gården skulle kunna innebära att djurhållning inte är möjlig att bedriva och att värdet på byggnader och mark minskar.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ryk 5:8, Skepplanda 1:13, 2:366, 2:367 och 3:72, Skönningared 7:5, Lysevatten 1:9, Hult 1:41 och 1:11, Starrkärr 4:58 och 4:10, Surte 44:3 samt Svenstorp 1:25, 1:145 och 146. Fastighetsägaren motsätter sig en luftledning som berör någon av de aktuella fastigheterna. Vederbörande förespråkar istället en markförlagd likströmskabel i anslutning till befintliga kraftledningar eller annan infrastruktur.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Bärs lid. Boende på Bärs lid i Skepplanda med befintlig 400 kV-ledning utanför knuten önskar att den befintliga ledningen flyttas motsvarande bredden mellan fundamenten. Det skulle innebära en markant förbättring på boendemiljön för grannskapet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Några åtgärder på befintliga ledningar planeras ej.

Sålunda 2:15. Fastighetsägaren önskar ta del av förstudien för planerad kraftledning mellan Skogssäter och Stenkullen. Vederbörande vill inte att ledningen ska störa i Sålunda by och undrar vart de ska lämna synpunkter. Vederbörande undrar också om alternativet förbi Sålunda by kommer att störa de få hus som utgör själva byn.

Uddetorp 1:17. Fastighetsägare framför att de upplever en stor oro inför att få en ny kraftledning i närheten av bostaden. Oron handlar både om hälsorisker och utsikt då de bor i ett öppet landskap. Vederbörande undrar hur nära ledningen kommer att hamna och vad värdet på deras fastighet blir när den uppförts.

Svenska Kraftnäts kommentar

Hur långt avståndet kommer att vara mellan ledningen och byn går ännu inte att svara på eftersom det inte är bestämt var ledningen kommer att byggas. Ett mer detaljerat förslag är tänkt att skickas i början av nästa år till de fastighetsägare som berörs direkt av detta.

Uddetorp. Boende i Uddetorp önskar få informationshäfte om planerad kraftledning.

Gunnorp 3:13 och 3:8. Fastighetsägare framför kritik på samrådsunderlaget som ”präglas av tro och tyckande” istället för fakta, presenterar ”ogenomtänkta” förslag och inte redovisar en oberoende analys av alternativet med markförlagd kabel. Vederbörande kommer att drabbas av en bred kraftledningsgata tvärs igenom ett medelålders skogsbestånd och anser att Svenska Kraftnät måste ta ett samhällsansvar för bland annat skogsbruk och koldioxidsänkor. Vederbörande anser vidare att Svenska Kraftnätets planer drabbar hela bygden som ett dråpslag.

Svenska Kraftnätets kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Gunnorp. Boende i Gunnorp anser att ledningen bör dras i samma sträckning som nuvarande ledning, antingen som förstärkta ledningar eller i nya stolpar. Detta för att minimera den yta som krävs och därmed ge störst samhällsnytta. Vederbörande bedömer också att en ny kraftledning enligt alternativ F kraftigt skulle förfula dalgången mellan Vallby och Gunnorp och önskar att ledningsdragning över älven och i öppen terräng görs i anslutning till redan befintliga ledningar.

Vederbörande gör tolkningen att det är möjligt att använda ytterligare en kabel per fas utöver de tre som redan används på befintliga ledningar och att det då går att transportera mer ström i ledningen. Även om det ger upphov till högre fältstyrka runt ledningen borde det inte påverka så många bostäder längs kraftledningen. Det är möjligt att det krävs förstärkning av vissa stolpar eftersom tyngden av kablarna blir större, men det borde ju kunna åtgärdas utan att kostnaderna blir orimliga. Om alternativet istället är att ha dubbla ledningsstolpar innebär det förstås att ledningsgatan behöver bli bredare än idag och att det därigenom påverkar fler fastigheter. Vederbörande resonerar att det ändå borde vara ett bra alternativ eftersom den extra ledningsgatan knappast behöver vara 44 meter ytterligare, utan sannolikt borde 20 meter extra ledningsgata vara tillräckligt, d.v.s. ca 64 meter totalt för två ledningar bredvid varandra. I de fall där Svenska Kraftnät gör bedömningen att ledningarna behöver korsas varandra borde det rimligen gå att flytta den ursprungliga ledningen till nya stolpar och låta den nya ledningen använda de gamla stolparna tills ledningarna åter skulle behöva korsas. Vederbörande anser inte att skälet som Svenska Kraftnät framför om sårbarhet för t.ex. skogsbrand håller då det för det första är osannolikt och för det andra finns ytterligare ledningar i nord-sydgående riktning som borde kunna belastas hårdare om det skulle inträffa.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Krokstorp. Boende i Krokstorp informerar om att Grosjön är en av Västsveriges främsta fågelsjöar och att många naturintresserade människor besöker sjön och dess vackra omgivning. Vederbörande anser att det är av stort värde att landskapsbilden som omger Grosjön bevaras och därmed att alternativ G är ett olämpligt alternativ.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät notera synpunkterna.

Kilanda 5:2. Fastighetsägare motsätter sig en luftledning men kan möjligen acceptera en markkabel.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kilanda. Boende i Kilanda motsätter sig uppförandet av ytterligare kraftledningar utöver de som redan finns. Vederbörande anser att den planerade kraftledningen bör kunna dras längs befintliga ledningsgator eller att befintliga ledningar bör kunna uppgraderas. Vederbörande anser vidare att markförlagda ledningar vore att föredra då det på sikt torde vara en bättre metod med hänsyn till eventuella störningar på grund av nedblåsta träd eller stora mängder snö samt att mindre mark skulle tas i anspråk.

En annan fastighetsägare i Kilanda ifrågasätter behovet av ytterligare en 400 kV-ledning när elförbrukningen i Sverige inte ökat på senare år och att det under 2012 exporterades 19,6 TWh. Vederbörande anser inte att det är acceptabelt att privatpersoner får lida för att stora elbolag ska exportera el till andra länder. Vederbörande påtalar sabotagerisken med ytterligare en ledning inte långt från de två befintliga och att en ny ledning genom Skepplanda och Kilanda-Hultasjö skulle innebära att ett stort antal bostäder behöver lösas in. Vederbörande önskar istället att Göta älv nyttjas för ledningsdragningen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kilanda-Kullen 1:4. Fastighetsägaren anser att det inte behövs någon ny ledning då Sverige redan har ett elöverskott och att fortsatt utbyggnad endast gynnar elbolagen.

Vederbörande motsätter sig planerad utbyggnad som enligt vederbörande kommer medföra skador på natur, djurliv och den egna fastigheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kilanda-Hult 1:2 och 1:3. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ F och G genom Kilanda-Hult. Vederbörande framhåller att en parallellledning med befintlig 400 kV-ledning går emot uppdraget från regeringen om en säker distribuering av el. Vederbörande hänvisar vidare till att nämnda alternativ skulle innebära att flera hus kommer att få evakueras vilket skulle ödelägga den kulturbygd som byn utgör samt att fler hundra-åriga ekar skulle behöva tas ner. Vederbörande anser att en dubbel ledningsgata är ett större ingrepp i landskapsbilden än en enkel samt att det medför en större risk vid stormar då vinden kan få fart och ödelägga skog. Vederbörande framför även vikten av att avvägningen görs utifrån dagens situation och att inte alltför stor vikt läggs vid framtida planer.

Vederbörande ställer vidare frågor om ekonomi. Kommer de som måste evakueras att ersättas fullt ut för inlösen av fastighet, flyttkostnader och nytt boende? Hur kommer ett minskat taxeringsvärde på kvarvarande fastigheter att regleras? Hur kommer framtida stormskador pga. av dubbla ledningsgator regleras?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Kilanda Hult. Boende i Kilanda-Hult motsätter sig en kraftledning enligt alternativ F och G och hänvisar till att Kilanda är en gammal kulturbygd av historiskt intresse, att många boende kommer att drabbas både ekonomiskt och på andra sätt och att natur förstörs vilket medför att boendet mister sin attraktion.

En annan boende i Kilanda Hult motsätter sig ytterligare en kraftledning i närheten.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Järbo 1:4. Fastighetsägaren motsätter sig fler luftledningar i Ale kommun. Vederbörande anser inte att det behövs med elproduktion i Sverige och att det är fel att bygga ut vindkraft. Om ledningar trots allt behövs anser vederbörande att de ska markförlägg-

gas med likström och hänvisar till att teknik för detta finns samt att kostnad inte får vara avgörande. Vederbörande hänvisar även till alla boendemiljöer längs sträckan som kommer att beröras och människors investeringar och drömmar som kommer att gå i kras. Vederbörande nämner även naturvärden kring Risveden, Kollanda mosse och Ängsmossen samt kulturbygd vid Skepplanda och Kilanda.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Bräcke 1:16, 1:3, 3:3, 2:10 och Gundal 1:1. Fastighetsägaren anser att markförlagd kabel är ett möjligt alternativ till luftledning. Med en markförlagd kabel kan befintliga ledningsstråk användas och mindre mark tas i anspråk vilket ger mindre kostnad för marklösen och bättre närmiljö så på kraftledningens livslängd anser vederbörande att detta bör löna sig. Vederbörande har redan en 400 kV-ledning på nämnda fastigheter och berörs enligt alternativ F, FG och G av ytterligare en. Om något av dessa alternativ blir aktuella kräver vederbörande att kraftledningen dras inom befintlig ledningsgata.

Nödinge. Boende i Ale kommun anser att behovet av en ny kraftledning är oklart och bygger på prognoser om en samhällsutveckling som inte är hållbar.

Vederbörande anser vidare att en ny luftburen 400 kV-ledning är ett exempel på ett otidsenligt och föga framsynt sätt att samhällsplanera, i synnerhet i en expansiv Göteborgsregion. Om ledningen behövs anser vederbörande att den bör markförläggas. Med tanke på de höga natur- och rekreationsvärdena i Alefjäll, är en ny luftburen 400 kV-ledning i alternativ J, K eller FG enligt vederbörande oacceptabel. Av samma skäl är konflikterna genom Svartedalen oacceptabla.

Om samhället, mot all förmodan, skulle acceptera en luftburen ledning mellan de båda stationerna, anser vederbörande att en dragning öster om Göta älv ända från Trollhättan till Stenkullen bör ses över en gång till för att undvika intrång i Svartedalen. En sådan luftledning måste i största möjliga mån följa befintliga kraftledningar men inte gå så långt österut som det avförda alternativet som vederbörande snarast ser som ett håll mot naturvärden i regionen. Konflikter med tätortsmiljöer bör under alla förhållanden undanröjas genom att markförlägga ny kabel eller gräva ner befintliga mindre luftledningar och på så sätt lämna plats för den nya ledningen.

Vederbörande informerar kring områdets naturvärde, främst kring Alefjäll och hänvisar även till Lerums naturskyddsförening för mer information. Vederbörande anser även att utredningsrapporten har allvarliga brister.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Namninsamling mot alternativ H och I. En protestlista mot alternativ H och I med 163 namnunderskrifter har inkommit.

Namninsamling mot alternativ H, I och J. En protestlista mot alternativ H, I och J med 55 namnunderskrifter har inkommit.

Namninsamling mot kraftledning i Ale kommun. En protestlista mot en ny kraftledning genom Ale kommun har lämnats in från boende i Ålebräcke, Grunne, Sannum, Hult, Björback och Ryd. Den omfattar 147 namnunderskrifter. I området kommer ca 55 bostäder att beröras. Vederbörande hänvisar till att projektet innebär inlösen eller värdeminskning för många bostadshus, att mycket betesmark och skogsmark blir obrukbar, negativ påverkan på landskapsbilden, lång beslutsprocess då många förhindras sälja eller investera i sina fastigheter, oro över vad som kommer att hända och oro för strålning. Vederbörande kräver att en stamnätsutbyggnad i Ale kommun löses genom markförlagt likströmskabel eller utbyggnad av befintliga ledningsstråk.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

4.3.6 Lerums kommun

Från fastighetsägare och boende i Lerums kommun har ett femtiotal yttranden inkommit. Dessutom har tre namninsamlingar gjorts, en av dem protesterar mot alternativ J och två av dem mot alternativ K. Många yttranden berör Gråbo centrum som redan anses ha sin beskärda del av kraftledningar. Flera yttranden lämnar förslag på alternativa dragningar, bland annat att alternativ J dras längre mot söder och väster närmast Stenkullen.

Tolsjöhult 1:32. Fastighetsägaren ställer en rad frågor om var den planerade kraftledningen kommer att dras: Räkna ni 115 meter från min tomtgräns och börjar därefter om på 1 och sedan 530 meter in i skogen? Är kraftledningsgatan 530 meter bred?

Kan jag ha sådan otur att ni lägger ledningarna ca 115 meter från mitt hus? Vad avgör om kraftledningen placeras 1 meter från hus eller 530 meter från hus? Vederbörande frågar också om samtliga boende i Tolsjöhult har fått samrådshandlingen? Och om inte, var går gränsen för när ni behöver skickat ut information till berörda?

Svenska Kraftnäts kommentar

Den aktuella tomtgränsen ligger ca 50 meter från utredningsområdet och huset ca 100 meter från utredningsområdet. Utredningsområdet är 530 meter brett och börjar alltså 100 meter från huset och går sedan 530 meter österut. För den här ledningen har ett avstånd av 115 meter (konservativt beräknat) beräknats för att nå under 0,4 mikrotlesa. Det innebär att det är detta avstånd som används vid planeringen.

Det är utredningsområdet som är 530 meter brett. Den färdiga ledningsgatan kommer att vara ca 44 meter bred i skogsmark.

Information har skickats till övriga boende i Tolsjöhult.

Tolsjöhultsvägen 140. Boende i Tolsjöhult anser att det ostliga alternativet förbi Gråbo och norr därom är att föredra, så nära befintlig kraftledning som möjligt. Detta för att undvika skada på naturvärden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svensk Kraftnät noterar synpunkterna.

Tolsjöhultsvägen 200. Boende i Tolsjöhult anser att parallelldragning med befintliga ledningar eller markförlagd kabel är att föredra framför en ny kraftledningsgata. Om detta inte är möjligt föreslår vederbörande att alternativ J flyttas västerut så att det går väster om Sirsjön, Gatesjön och Svartetjärn och vidare norrut mot alternativ I. Vederbörande värnar sitt eget och andras åretruntboende i Tolsjöhult, närmiljön samt riksintresset Vite mosse.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Granås 2:1. Fastighetsägaren motsätter sig alternativ J och föredrar istället att befintligt ledningsstråk används. Vederbörande oroas över hälsorisker med magnetfält och skada på natur. Vederbörande informerar om förekomst av olika arter, bl.a. att det i området häckar örn.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Tåsjön. Privatperson informerar om att alternativ J sträcker sig över områden med stora rekreativvärden både för boende vid Tåsjön och för Lerumsbor. Vid Tåsjön finns såväl permanentboende som fritidshus. Området nyttjas för fiske, svamp och bärplockning och i sjön häckar storlom. Vederbörande anser att alternativ J är förlagd på ett sådant sätt så att Tåsjön omringas av kraftledningsgator och anser att det innebär en orimligt hög koncentration av kraftledningar i ett naturområde som nyttjas så mycket. Vederbörande föreslår istället en sträckning väster om sjön. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ramberg 1:4 och 1:6. Fastighetsägaren motsätter sig en ledningsdragnings enligt alternativ J. Om detta alternativ ändå går vidare med föreslår vederbörande en alternativ dragnings längre söderut där mindre antal fast boende drabbas, inga sommarstugeägare drabbas, inga fastigheter behöver lösas in samt att Skante mosse med dess värdefulla flora och fågelliv bevaras. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stannum 4:14. Fastighetsägaren motsätter sig i första hand alternativ H som berör fastigheten och i andra hand även alternativ I, F och G som enligt vederbörande innebär ett olustigt inslag under resan fram till fastigheten. Vederbörande oroas främst av att fastigheten skulle minska i värde.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stannum 4:15. Fastighetsägare motsätter sig planerna på en ny kraftledning enligt Svenska Kraftnäts förslag. Vederbörande föreslår istället att befintliga kraftledningsgator används. Vederbörande har redan flyttat från ett boende i närheten av en kraftledning på grund av störningen från denna.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stannum 8:1. Fastighetsägaren förordar en markförlagd kabel och hänvisar till natur och miljö, att teknik finns och att detta på lång sikt borde vara mest ekonomiskt. Angående alternativ J föreslår vederbörande en dragning längre västerut för att skona naturvärdesområden mellan Tolsjöhult och Hällingsbo/Ytterstad, bl.a. blåsipplokaler vid Granås.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stannum 8:4. Fastighetsägaren anser att den planerade kraftledningen ska markförläggas, önskar att den inte dras över aktuell fastighet och förespråkar alternativ J.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stannum 8:6. Fastighetsägaren motsätter sig en ledningsdragning i anslutning till fastigheten och hänvisar till ekonomisk värdeminskning. Vidare framför vederbörande att det synes vara en dålig idé att göra nya kraftledningsgator i de få relativt orörda naturområden som finns kvar i Göteborgsregionen. Vederbörande anser istället att befintliga ledningsgator ska användas.

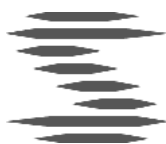
Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stannum 13:13. Fastigheten som ägs av Stora Lundby Golfklubb berörs av alternativ K. Det området som berörs är klubbhusområdet med range, träningsområden, två lägenheter, verkstad, kontor, klubbhus med restaurang samt en planerad stugby för långväga gäster. Golfklubben motsätter sig en placering av ny kraftledning enligt alternativ K. Detta då en kraftledning genom magnetfält och buller skulle påverka den yttre miljön för medlemmar, gäster och restauranggäster. Golfklubben förutsätter att en noggrann konsekvensutredning görs av hälsoeffekter på lång och kort sikt.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stannum 17:1. Fastighetsägaren framför åsikter och frågor om alternativ J. Vederbörande tycker det är väldigt konstigt att en kraftledning absolut måste dras över en mängd tomter, när det finns milsvida skogar runt omkring. Den nya kraftledningen planeras nu just intill Tolsjöhult där boende idag har extra bra utsikt eftersom de bor uppe på ett berg, och sedan intill Blötakärrshusen. Kraftledningen kommer enligt vederbörande att gå över ett antal tomter och ett litet kärr bakom vederbörandes tomt.

Vidare upplyser fastighetsägaren om att det finns en vacker skogsstig längs en bäck från Granås till vägen mitt emellan Tolsjöhult och Blötakärr. Det är en flitigt använd rid- och promenadstig där det växer blåsippor.

Fastighetsägaren anför att huspriser påverkas drastiskt av synliga högspänningsledningar och att detta är ett område där många barnfamiljer bosatt sig på sistone. Vederbörande kan inte se nytta av att dra en ledning så nära bebyggelse.

Vederbörande föreslår att alternativ J ändras genom att delen närmast Blötakärr flyttas västerut, så att den inte syns från husen.

Vederbörande lägger även fram farhågor om att projektet utökas efter hand, t.ex. genom att befintliga ledningar i Gråbo flyttas ut. Fastighetsägaren undrar om det finns några garantier för att det bara blir en kraftledning och inte flera och om vindkraftverkens anslutningsledningar ska gå i samma gata till Stenkullen eller separat, och i så fall var. Vidare undrar vederbörande hur en fastighetsägare kompenseras för en kraftledning över eller i närheten av sin fastighet.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stannum. Boende i Stannum undrar exakt var den planerade kraftledningen kommer att dras, om det är i närheten av vederbörandes hus eller inne i skogen.

Svenska Kraftnäts kommentar

I dagsläget går det inte att svara på frågan då det inte är utrett exakt var inom korridorerna det skulle ge minst negativ påverkan att bygga ledningen. Det är först till hösten/vintern när ytterligare undersökningar genomförts som det går att ge lite klarare besked kring placeringen. När en sträckning ska planeras är dock målsättningen att undvika hus så långt möjligt.

Ytterstad 1:17. Fastighetsägaren framför att det är svårt att se varför en ny ledning planeras över Ytterstad när det finns tillstånd och möjlighet att hänga upp fler ledningar i befintliga stolpar. Vidare framförs att det bör utredas huruvida markförlagd kabel eller kabel i Göta älv är möjligt samt om det går att hitta alternativa dragningar längre österut. För vederbörande skulle det vara en katastrof om ledningen drogs över Ytterstad.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Ytterstad 2:26. Fastighetsägaren motsätter sig att luftburen kraftledning dras över fastighetens båda markskiftena enligt alternativ J. Vederbörande informerar om att på det ena skiftet planeras bostadsbebyggelse och på det andra skiftet har avtal tecknats med Gothia Vind om uppförande av vindkraftverk. Vederbörande frågar dels hur ett Natura 2000-område påverkar förläggning av ledning, dels huruvida vindkraftsplanerna kolliderar med planerna på en ny kraftledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

I möjligaste mån undviks Natura 2000-områden. Det finns ett säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och kraftledningar som planeringen sker efter, se avsnitt 5.

Ytterstad 6:9. Fastighetsägaren informerar om att det på fastigheten bedrivs miljövänlig verksamhet och att jorden inte har besprutats under de senaste 16 åren. Detta kan enligt vederbörande inte ersättas på annan plats. Vidare informeras om att rödlis-tade arter förekommer, bland annat häckande kornknarr. Fastighetsägaren framför att varje form av byggnation eller strålningsområde på aktuell fastighet allvarligt inkräktar på nuvarande verksamhet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ytterstad. Boende i Ytterstad motsätter sig alternativ J. Vederbörande föreslår istället antingen att befintliga 400 kV-ledningar utnyttjas, med högre stolpar eller bredare ledningsgata, eller att den nya ledningen markförläggs tillsammans med befintlig kraftledning. Vederbörande upplyser om att Lärjeåns dalgång omfattas av ett landskapsskydd och ifrågasätter att varken landskapsskydd, biotopskydd eller artskydd nämns i samrådsunderlaget. Vederbörande anser även att skogens funktion som koldioxidsänka inte får inskränkas ytterligare.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Vargdalen 11. Boende i Vargdalen motsätter sig alternativ J och beskriver i sitt yttrade det landskapsskyddade området. Vederbörande anser i första hand att befintliga kraftledningsgator bör användas med markförlagd kabel genom tätort, i andra hand att befintlig kraftledning uppgraderas till 800 kV, i tredje hand att hela den nya planerade ledningen markförläggs och i fjärde hand att ingenting görs i väntan på minskad energiförbrukning. Vederbörande finner det anmärkningsvärt att Svenska Kraftnät tagit fram ett rekommenderat alternativ utan att låta utomstående komma till tals.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Vargdalen 16. Boende i Vargdalen beskriver i ett yttrande de naturvärden som finns längs alternativ J bland annat landskapsskydd vid Lärjeåns dalgång, landsbygden vid Vite mosse och förekomst av sällsynta arter. Vederbörande anser att inte bara storskaliga strukturer ska ligga till grund för planering av en ny kraftledning utan även naturvärden som nämns ovan. Vederbörande motsätter sig en ledningsdragning enligt alternativ J och anser att det måste finnas bättre lösningar, t.ex. att bredda befintliga ledningsgator eller markförlägga kabel. Vederbörande ifrågasätter även behovet av en ny ledning när elanvändningen framöver minskar med energisparande teknik.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Målöga 1:30. Fastighetsägaren undrar om det går att använda befintlig ledningsgata söder om Tösjön för den nya kraftledningen och förordar i så fall en sådan lösning. Alternativt att ledningen dras så långt från Tösjön och Långevattnet som möjligt inom den föreslagna korridoren i alternativ J. Vederbörande hänvisar till att området kring Tösjön, Häcksjön och Långevattnet är pärlor i Lerums kommun när det gäller skogsvandringar. Närheten till både Lerum, Stenkullen, Gråbo och i viss mån Floda, gör området värt att värna.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät kommer att undersöka förslaget i likhet med övriga förslag som inkommit i samrådsprocessen.

Målöga 2:34. Fastighetsägaren motsätter sig ytterligare en kraftledning genom Gråbo. Vederbörande vill inte hamna mellan två kraftledningar och Svenska Kraftnäts förslag innebär att vederbörande måste passera kraftledningen flera gånger om dagen på hundpromenader och till jobb. Vederbörande informerar om att det runt Tösjön råder 300 meter strandskydd och att båtmotorer och vattenskotrar är förbjudna i sjön på grund av känsligt fågelliv med häckande storlom. Vederbörande föreslår en alternativ dragnings längs Vattenfalls ledningsgata söder om Tösjön, karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hjällsnäs 3:3, Hjällsnäs 65:1, Lekstorp 1:15 och Gräskärr 1:2. Fastighetsägaren informerar om att det på dessa fastigheter planeras en vindkraftetablering och anser att en breddad kraftledningsgata skulle krocka med dessa planer. Berörda markägare och Gothia Vind kommer att begära ersättning för minskad elproduktion om en kraftledning dras enligt förslaget på dessa fastigheter.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Hjällsnäs 5:94. Fastighetsägaren vänder sig kraftigt emot att Gråbo ska skäras av med ytterligare en barriär i form av ytterligare en kraftledning enligt alternativ K. Vederbörande anser att detta skulle hindra utvecklingen av Gråbo ytterligare och att många människor blir berörda av detta alternativ, både boende och skolelever skulle utsättas för strålning och det förfulande ingreppet. Vederbörande anför även att det inte kan vara förenligt med miljömässigt och socialt hållbar utveckling av ett samhälle att dra en kraftledning över bevarandevärd kulturmiljö i anslutning till kyrkan.

Vederbörande förordar i första hand att kraftledningen markförläggs tillsammans med befintlig 400 kV-ledning genom centrala Gråbo. Vederbörande hänvisar till att det är en begränsad sträcka genom tätort och att detta gjorts i området Stensjön i Mölndals kommun. I andra hand förespråkas alternativ J som inte berör lika många människor och dessutom inte skapar samma dubbla barriäreffekt som alternativ K skulle innebära för boende mellan två stora kraftledningar.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hjällsnäs 10:37. Fastighetsägaren motsätter sig att Gråbo styckas upp av ytterligare en kraftledning. Vederbörande berörs av planerna på ny kraftledning enligt alternativ K och befarar att inte kunna bo kvar. Vederbörande ställer nedanstående frågor: Inom vilken tid måste Svenska Kraftnät meddela ifall fastighet måste inlösas? Tas det ingen hänsyn till att området kring Hörnemosseslätt är kulturmärkt i kommunens miljöprogram? Då kommunen ställt krav på investering av nytt avloppssystem önskas ett besked ganska snart.

Svenska Kraftnäts kommentar

Gällande avloppsanläggningen så är rådet att kontakta kommunen för att berätta om situationen. Det finns ett liknande fall i Trollhättans kommun där de kommer att skjuta fram föreläggandet åtminstone tills Svenska Kraftnät har skickat in ansökan till Energimarknadsinspektionen och då anger en sträckning (nästa år).

När nya ledningar planeras måste olika faktorer alltid vägas mot varandra. Svenska Kraftnät kommer att gå vidare med det alternativ som ger den minsta totala påverkan på bl.a. boendemiljö, naturmiljö, kulturmiljö, rekreation och friluftsliv samt landskapsbild. I det aktuella området har vi framför allt noterat bostadsbebyggelsen och St. Lundby kyrka (i alternativ K) och i avvägningen har vi hittills bedömt att alternativ J (längre västerut) ger minst samlad negativ inverkan.

Hjällsnäs. Boende i Hjällsnäs anser att de båda redovisade alternativen från Stenkullen och norrut innebär ett ovanligt brutalt ingrepp dels på landskapsbild, dels på tätorten Gråbos närområde. Mot bakgrund av att det idag finns två 400 kV-ledningar, en 220 kV-ledning (Vattenfall) och två 10-20 kV-ledningar (Lerum Energi) anser vederbörande att den nu planerade kraftledningen bör prövas i det läge där 220 kV-ledningen idag går. Om 220 kV-ledningen fortfarande är behövlig bör samordning kunna ske genom att linorna placeras över varandra i samma stråk.

Vederbörande påpekar att mark som tas i anspråk inte kan ersättas fullt ut och att mark i och i anslutning till tätbebyggelse är en bristvara. Personen anser sammanfattningsvis att de av Svenska Kraftnät redovisade alternativen inte tar hänsyn till vare sig landskapsestetik eller förutsättningarna för utbyggnad och utveckling av Stora Lundbydelen av Lerums kommun. Av detta skäl föreslås en utredning av en ledningsdragning inom det befintliga ca 100 m breda ledningsstråket genom Gråbo centrum.

Svenska Kraftnäts kommentar

Det finns inte plats för ytterligare en luftledning intill befintliga genom Gråbo.

Fröstebo 1:4. Fastighetsägaren motsätter sig en ny luftledning genom Gråbo samhälle enligt alternativ K. Vederbörande förespråkar istället att ledningen markförläggs förbi Gråbo med start ca 500 meter norr om Tolsjöhult eller att en likströmskabel dras i Göta älv. Vederbörande anser att boende i Gråbo inte ska behöva drabbas av en kraftledning som är till för att transportera norsk vattenkraft till Tyskland.

Svenska Kraftnäts kommentar

Syftet med ledningen är att förstärka nätet i regionen inte att transportera norsk vattenkraft till Tyskland. Gällande markförläggning norr om Tolsjöhult till Stenkullen samt likströmskabel, se avsnitt 5.

Fröstebo 1:20. Fastighetsägaren vars fru har drabbats av elkänslighet och med egna medel tvingats elsanera sitt hem för att alls kunna fungera. Vederbörande önskar därför att den planerade kraftledningen dras så långt bort som möjligt.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Fröstebo. Boende i Fröstebo framför synpunkter på alternativ J och K. Vederbörande anser att möjligheten att med modern likströmsteknik i kabel gräva ner ledningen under mark på särskilt utsatta områden måste utredas. Vederbörande informerar om att det i Gråbo samhälle satsas på långsiktigt hållbar samhällsutveckling med många nybyggnationer av såväl bostäder, äldreboenden och skolor, bl.a. en helt ny skola i direkt anslutning till alternativ K. Vederbörande anser att en ny luftledning genom Gråbo tätort helt går emot denna satsning. Om ledningen måste vara luftburen förespråkar vederbörande alternativ J längs delsträckan Alefjäll-Stenkullen.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Torgestorp 1:5. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över fastigheten enligt alternativ K och föreslår istället att ledningen grävs ner. Vederbörande anser sig drabbas genom förstörd utsikt, möjlighet att bedriva djuravel och begränsningar i markanvändning. Vederbörande ställer även frågor kring ersättning: Hur värdesätts förlusten av det estetiska, djurhälsa och begränsningar om detta skulle drabba oss som enskilda markägare? Vem ersätter oss? Vederbörande för vidare ett resonemang kring att elförsörjningen i området redan är god och att strömavbrott är sällsynta. Vederbö-

rande ställer även frågan vad den egentliga anledningen till utbyggnad är och misstänker att det handlar om export av el.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Torgestorp 3:5. Fastighetsägaren föredrar alternativ J.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkten.

Olstorp 1:8. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning förbi Ulvås och Olstorp (alternativ J). Vederbörande hänvisar till en värdefull nyckelbiotop vid Ulvås samt grönområde för rekreation mellan Stenkullen och Gråbo. Vederbörande föreslår en alternativ sträckning längre söderut. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Olstorp 1:10. Fastighetsägaren anser att ”Vid ett så omfattande bygge som ett kraftledningsnät måste största hänsyn tas till natur och miljö. Strävan måste vara att åstadkomma så liten skada som möjligt på boende och rekreativsmöjligheter.” Vederbörande anser att markförlagd kabel i befintlig ledningsgata genom Gråbo är det bästa alternativet. Vidare föreslår vederbörande en modifierad dragning av alternativ J där ledningen istället dras sydväst om Ulvsås, i kanten av Stenkullens industriområde och i anslutning till befintlig 130 kV-ledning. Detta för att skydda de båda värdefulla naturområdena Ulvsåskullen och Skantemossen. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Alternativet kommer att undersökas. För kommentarer gällande markkabel, se avsnitt 5.

Olstorp 2:1. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ J genom Ulvsås med dess nyckelbiotop och unika miljö. Vederbörande ser hellre att ledningen dras genom Stenkullens industriområde där inga bostäder drabbas. Alternativt att ledningen markförläggas. Karta med föreslagen sträckning bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna. För kommentarer gällande markkabel, se avsnitt 5.

Olstorp 2:10. Fastighetsägaren motsätter sig ledningsdraging J genom Ulvsås. Fastighetsägaren föreslår istället en sträckning genom Stenkullens industriområde eller att ledningen grävs ner.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna. För kommentarer gällande markkabel, se avsnitt 5.

Olstorp. Boende i Olstorp ifrågasätter alternativ J som går i direkt anslutning till Olstorps samhälle och tvärs över ett antal tomter för nybyggnation och Olstorps gamla bygata, en naturskön plats och populärt promenadstråk. Vederbörande informerar om att det ligger en förskola i Olstorp och att alternativ K går i direkt anslutning till nybyggda Ljungviksskolan. Alternativ K går även genom hagar med flera hundra år gamla ekar. Vederbörande anser att Gråbo är fullständigt genomskuret av stora kraftledningar och menar att ytterligare kraftledningar runt Gråbo påverkar områdets framtidsmöjligheter. Vederbörande ifrågasätter huruvida det verkligen är omöjligt att markförlägga ledningarna.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Olstorp. Boende i Olstorp anser att det är positivt att planerad utbyggnad syftar till att förbättra förutsättningarna för tillvaratagande av förnybar elproduktion men anser dock att både alternativ J och K är olämpliga. Vederbörande motsätter sig allt annat än markförlagd kabel på sträckan förbi Gråbo. Detta då landskapsbilden i Gråbo redan idag påverkas mycket negativt av befintliga kraftledningar och alternativ K dessutom skulle medföra att Ljungviksskolan blir inklämd mellan två kraftledningar i omedelbar anslutning till skolområdet. Alternativ J medför att den av kommunen planerade utvecklingen söderut av det expansiva bostadsområdet Olstorp inte är möjlig att genomföra.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Tösjön. En person motsätter sig att en ny kraftledning dras norr om Tösjön. Vederbörande hänvisar till sjöns unika fisk och fågelliv samt bostäder runt sjön. Vederbörande ser hellre att ledningen dras över Bisskär och söder om Tösjön, så långt från denna som möjligt.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Stakeberg Gård. Fastighetsägaren som bedriver djurhållning betonar gårdens höga naturvärde och anor från 1600-talet samt egna möjligheten till att bedriva verksamhet på gården och föreslår att ledningen markförläggs alternativt dras längre västerut över Stenkullens industriområde. Karta bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Ljungvik. Boende i Ljungvik anser att det ostligaste alternativet förbi Gråbo och norr-rut, så nära befintliga ledningar som möjligt, är att föredra då övriga alternativ stö-
ra naturvärden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Bäckamaden 10. Fastighetsägaren motsätter sig en ny kraftledning enligt alternativ K nära Gråbo centrum.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Bäckamaden 28. Boende i nybyggt hus i Bäckamaden motsätter sig byggandet av en 400 kV-ledning rakt över hustaket. Vederbörande frågar om man överhuvudtaget tänkt på de boende som drabbas och vad man tror kommer hända med fastighetsvär-
det?

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Bäckamaden 30. Boende i nybyggt hus i Bäckamaden motsätter sig alternativ K. Karta med nybyggda hus inritade bifogas.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Bäckamaden 40. Fastighetsägaren har full förståelse för att ytterligare en kraftledning behövs för att säkerställa framtida elleveranser men har svårt att förstå att ytterligare en kraftledning planeras tvärs genom Gråbo, endast några hundratals meter från befintligt ledningsstråk. Vederbörande hänvisar till att det under många år har förts diskussioner om hur man skulle kunna ersätta, alternativt gräva ner, de befintliga ledningarna i Gråbo som idag delar orten i två delar. Med alternativ K skulle orten delas i tre delar! Alternativ K planeras över eller intill befintlig bostadsbebyggelse mellan Torgestorp och Stora Lundby kyrka, bland annat fem hus som är så pass nya att de inte finns med på Svenska Kraftnäts kartor, nybyggda Ljungviksskolan, Bäckamadens förskola och kyrkan. Frånsett det rent estetiska med stora järnskelett som utsikt oroas vederbörande av strålningen från magnetfälten, både för de många människor som berörs och för tamdjur i området.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Fjällestorp 1:2. Fastighetsägaren är kritisk till den planerade kraftledningen och motsätter sig den. Vederbörande anför bland annat hälsorisker, begränsade möjligheter att nyttja fastigheten samt sjunkande marknadsvärde. Vederbörande önskar att ledningarna markförläggs så att strålning, ljud och andra olägenheter undviks.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Tollestorp Hallen 1:3. Fastighetsägaren förordar alternativ J då detta alternativ sannolikt kommer att påverka boende i Oryddal minst. Oro angående höga teslavärden läggs fram och vederbörande önskar ett besök med kontroll av detta värde då fastigheten ligger på ett avstånd av 30 meter från närmsta lina.

Svenska Kraftnäts kommentar

Fastighetsägaren rekommenderas vid oro att kontakta Svenska Kraftnät för en magnetfältberäkning.

Tollestorp 1:7. Fastighetsägaren anser att den planerade kraftledningen bör markförläggas och att den dras i anslutning till Stenkullens industriområde istället för i närheten av aktuell fastighet. Som skäl anförs hälsorisker med permanentboende vid högspänningsledning, värdeminskning och svårighet att sälja fastigheten samt det ingrepp en luftledning innebär på landskapsbilden.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Tollestorp 1:8. Fastighetsägaren med två kraftledningar i närheten upplever obehag av dessa (de sprakar, ger stötar, och slår ut elektrisk utrustning) och oroar sig för hur magnetfälten påverkar dem. Trots att vederbörande trivs där de bor kommer de därför inte motsätta sig en inlösen om det blir aktuellt med en ny kraftledning.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

Tollestorp 3:25 och 6:3. Fastighetsägaren motsätter sig en kraftledning över nämnda fastigheter och hänvisar till att det i samråd med Lerums kommun planeras bostadsbebyggelse på Tollestorp 3:25 och industribebyggelse på Tollestorp 6:3, bland annat planeras en 30 meter hög lagerbyggnad. En kraftledning skulle utgöra en risk för människors hälsa både vid bostad och arbetsplats och medföra en ökad risk för olyckor. En kraftledning skulle även inskränka möjligheten att nyttja fastigheterna, få ekonomiska konsekvenser och negativt påverka värdet av fastigheterna. Vederbörande anser att det finns bättre alternativ för dragning av kraftledningen än över dessa fastigheter och att en markförlagd kabel måste vara ett alternativ längs vissa sträckor. Vederbörande förbehåller sig möjligheten att inkomma med kompletterande synpunkter inom ramen för aktuellt samråd.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Oryd 1:2. Fastighetsägaren motsätter sig ett intrång från Svenska Kraftnät på aktuell fastighet.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkten.

Tomtebacka. Boende i Tomtebacka, bostadsområde som gränsar till Vattenfalls anläggning i Stenkullen, önskar att den planerade kraftledningen inte dras i anslutning till de nuvarande utan längre söderut, närmare Stenkullens industriområde och i anslutning till befintliga 130 kV-ledningar. Vederbörande värnar dels sin egen hälsa och dels ett litet naturområde där många går, rider, springer och plockar svamp. Vederbörande nämner även sjunkande fastighetspriser och undrar hur detta kompenseras.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Stenkullen. Fastighetsägaren som eventuellt drabbas av den planerade kraftledningen undrar hur det faktum att marknadsvärde på hus sjunker avsevärt hanteras.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Hyltesjöslätt 1:1. Fastighetsägaren med naturskönt boende och lite mark med avelshästar anser att kraftledningen ska dras i befintliga ledningsgator så att inte hela bygden blir förstörd och att Gråbo redan är hårt belastad. Vederbörande anser att det är kränkande att Svenska Kraftnät planerar utan att förstå att den lilla människan blir överkörd.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Gråbo. Privatperson anser att den planerade kraftledningen inte ska dras genom Gråbo samhälle och hänvisar dels till elektromagnetiska fält och dels till driftsäkerhet med parallelldragning. Vederbörande anser vidare att Svenska Kraftnät ska arbeta bort befintliga luftledningar genom Gråbo samhälle och att detta är en lämplig tidpunkt att utreda möjligheten att leda om eller gräva ner dessa.

Svenska Kraftnäts kommentar

För kommentarer, se avsnitt 5.

Namninsamling mot alternativ J. I Gråbo med omnejd har en namninsamling gjorts mot alternativ J. Den omfattar 66 namn.

Namninsamling mot alternativ K. Två protestlistor mot alternativ K genom Gråbo har inkommit. Den ena omfattar 752 namnunderskrifter och den andra 742. Vederbörande anför att redan befintliga tre stora kraftledningar är tillräckligt illa. Den nya ledningen skulle komma att genomskära Gråbo på ytterligare ett ställe. Ledningarna skulle ligga alldeles intill den nybyggda Ljungviksskolan och den nybyggda förskolan. Den alldeles nya skolvägen från Olstorp skulle ligga under kraftledningen. Eftersom det redan finns flera kraftledningsgator på andra sidan skulle både skola och dagis bli helt omringade av kraftledningar. Många bor dessutom i området. I området finns också flera ridskolor där barnen rider och ytterligare förskolor. Vederbörande anser att Gråbo samhälle redan har en tillräckligt stor andel kraftledningar och kan inte ta ansvar för fler.

Svenska Kraftnäts kommentar

Svenska Kraftnät noterar synpunkterna.

5 Generella kommentarer

Nedan information var gällande vid tidpunkten för framtagandet av denna samrådsredogörelse år 2014. Se MKB från 2020 för aktuella information gällande driftsäkerhet, behovet av ledningen mellan Ingelkärr och Stenkullen, teknik etc.

5.1 Driftsäkerheten och behovet av ledningen

5.1.1 Driftsäkerheten

Svenska Kraftnät har systemansvaret för el enligt 8 kap. 1 § ellagen. Som systemansvarig myndighet har Svenska Kraftnät det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert.

Dagens tekniska dimensionering av stamnätet är baserad på en grundläggande princip, nämligen det internationellt använda N-1-kriteriet. Det innebär att ett system med N komponenter ska ha full funktionalitet även om systemet drivs med N-1 komponenter, dvs. vilken godtycklig komponent som helst ska kunna gå sönder utan att detta

påverkar systemets funktionalitet. Inom 15 minuter ska driften vara återställd inom normala gränser och beredd att klara ett eventuellt nytt fel.

Under 2004 genomfördes en översyn och utvärdering av de nordiska nätdimensioneringsreglerna och driftsäkerhetskriterierna. Slutsatsen var att det inte fanns någon anledning att ändra på eller frångå dessa regler, utan att i stället arbeta för att säkerställa att reglerna följs.

Den 4 september 2009 beslutade Svenska Kraftnät formellt om de mål för driftsäkerheten (dnr 2009/1058) som regeringen sedermera har fastställt (N2009/6944/E).

Nätdimensioneringsreglerna syftar till en avvägning mellan driftsäkerhet och ekonomi och beaktar både ledningsrevisioner och risken för störningar. I första hand beaktas krav som rör det sammankopplade nordiska kraftsystemet. De nordiska stamnätsföretagen beslutade redan 1992 att rekommendera att dimensioneringsreglerna tillämpas som underlag för beslut om utbyggnader av såväl de egna näten som samkörningsförbindelserna.

Ett system som ska vara opåverkat av varje enskild händelse måste ges en robust utformning som är tålig mot störningar. För att erhålla hög driftsäkerhet i den nationella elförsörjningen är det svenska stamnätet utformat som ett maskat (flera förbindelser mellan de olika stationerna) och direktjordat system.

För att förhindra att svaga partier byggs in måste systemet även ges en avstämd och i någon form enhetlig utformning. Skilda former av beroenden mellan olika komponenter måste reduceras så att risken vid störningar blir rimligt låg sett i ett nationellt perspektiv.

Ett exempel på beroende som kan ge en oacceptabel nationell risk är sambyggnad av ledningar. Vid t.ex. extrema väderförhållanden kan det inträffa händelser som slår ut båda ledningarna om de är sambyggda, men endast den ena ledningen om de går i separata ledningsgator. Ur ett driftsäkerhetsperspektiv är det givetvis mycket allvarligt om två ledningar i stamnätet skulle slås ut samtidigt. Det är av detta skäl som sambyggnad av stamnätsledningar måste undvikas, trots att detta skulle minska markintrånget. Även sambyggnad av stamnätsledningar och kraftledningar i regionnäten kan vara mycket riskabla, eftersom stam- och regionnäten är så starkt kopplade till varandra.

Stamnätet är uppbyggt med ledningar för växelström. Det är en teknisk utformning som ger stor flexibilitet och robusthet. Markkablar förekommer endast undantagsvis,

eftersom de innebär att man bygger in svaga partier med längre felsöknings- och reparationstider, vilket påverkar den nationella driftsäkerheten negativt.

Ett systems robusthet är beroende av antalet komponenter i systemet. Om man ser varje komponent som en potentiell felkälla, så ökar antalet felkällor i takt med att man bygger ut systemet. I motsats till detta betyder en högre grad av maskning av systemet ökad driftsäkerhet. En ny maskad ledning ökar driftsäkerheten, medan en ny station minskar den.

En ytterligare aspekt att beakta är att systemets robusthet måste vara uppfyllt under perioder när delar av systemet är ur drift för underhåll. Detta medför att det, utöver N-1-kriterium vid intakt stamnät, även måste finnas förutsättningar för att driva stamnätet enligt N-1-kriteriet när delar av systemet är ur drift.

Elkraftsystem måste underhållas för att bibehålla driftsäkerhet och robusthet. Det är därför viktigt att stamnätet utformas så att möjligheter ges till underhåll med bibehållen nationell driftsäkerhet. Idag är underhållsåtgärder svåra att genomföra, utan att de samtidigt påverkar elmarknaden och driftsäkerheten.

Driftsäkerheten är en prioriterad faktor när Svenska Kraftnät planerar och utvecklar stamnätet. Strömavbrott på stamnätsnivå blir sällan lokala eller kortvariga, utan kan medföra omfattande konsekvenser för samhället. Det är alltså i högsta grad av intresse för kommunerna i den berörda regionen att strömförsörjningen är säker och robust. Detta åstadkoms i det aktuella fallet genom en förstärkning av växelströmsnätet mellan Skogssäter och Stenkullen.

En hög driftsäkerhet är av stort samhällsintresse och grunden för de val som Svenska Kraftnät gör. Driftsäkerhetsaspekten är en långt ifrån kortsiktig fråga. Stora infrastrukturprojekt medför ovillkorligen påverkan på skyddade intressen. Svenska Kraftnät arbetar dock aktivt för att minimera denna påverkan, utan att för den skull ge avkall på driftsäkerheten.

5.1.2 Behovet av ledningen

Behovet av ledningen är tydlig i den analys av elnätet som gjorts. Utredningen har gjorts med förutsättningen att kapaciteten för export och import genom Haslesnippet (Norge) ligger kvar på nuvarande nivå. Det finns alltså ingen koppling till en större elhandel med Norge.

Ledningen behövs för att förstärka stamnätet regionalt. Redan idag, utan att vindkraften i området har byggts ut, finns ett regionalt problem. Vid ett fel på en av de två 400

kV-ledningar som passerar området kommer elkraft att omfördelas så att mer elkraft överförs till de regionala systemen (Vattenfalls system). Denna överföring medför att apparater och ledningar kan komma att överbelastas (termiskt) till den grad att de kopplas bort automatiskt, vilket kan leda till långvariga elavbrott i regionen.

Svenska Kraftnäts planering för nätet är på mer än tio års sikt. Ytterligare regional vindkraftproduktion, hur liten den än är, kommer att förvärra problemet. Det finns dessutom en brytpunkt, när 400 kV-systemet kommer att överbelastas redan under normaldrift.

Det är alltså inte bara risk för ett lokalt långvarigt strömavbrott, utan också för ett regionalt sådant. Ledningen behövs även för att kunna driva stamnätet med hög driftsäkerhet, när befintliga ledningar behöver repareras eller bytas ut.

5.2 Samrådsunderlaget och den fortsatta processen

Samråd har skett kring ett underlag enligt 6 kap miljöbalken. Samrådsunderlaget är inte, och ska heller inte vara, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i detta tidiga skede i processen. Samrådsprocessen enligt 6 kap miljöbalken pågår ända fram till dess att ansökan görs om koncession.

Synpunkter från den inledande delen av samrådet behandlas och kommenteras i denna redogörelse. Redogörelsen sänds till länsstyrelsen för beslut om betydande miljöpåverkan föreligger. Under tiden fortsätter utredningsarbetet.

Svenska Kraftnät kommer att sälla bort en del alternativ och utreda nya som aktualiserats i samrådsprocessen. Ytterligare ett samrådsunderlag kommer att tas fram och alla berörda får då åter möjlighet att lämna synpunkter och information. Först därefter tas en MKB fram i enlighet med 6 kap. miljöbalken. Den bifogas sedan koncessionsansökan. I MKB redovisas nollalternativet i enlighet med 6 kap miljöbalken. I processen kommer naturligtvis inventeringar att genomföras av såväl natur- som kulturmiljö. Hittills har fältbesök gjorts på en del av de platser som utifrån kartstudierna setts som särskilt trånga passager.

I samrådsunderlaget har Svenska Kraftnät använt de underlagskartor som finns hos Lantmäteriet. Tyvärr har dessa inte varit uppdaterade med de senaste förändringarna för infrastruktur, bostäder och skolor i området. Vi har dock varit medvetna om de förändringar som Trafikverket genomfört i området och har tacksamt tagit emot information om nybyggnationer m.m.

Informationsinhämtning är ett av syftena med samrådet. Ytterligare granskningar och bedömningar utifrån berörda kommuners översiktsplaner och detaljplaner kommer att göras i det fortsatta arbetet.

I kommande MKB kommer utredningar av påverkan på såväl natur- som kulturmiljö att redovisas. Svenska Kraftnät strävar efter att så långt möjligt undvika områden som omfattas av biotopskydd och naturvårdsavtal, även om detta inte alltid kommer att vara möjligt. Det sker alltid en avvägning mellan olika intressen såsom boendemiljö, naturmiljö, kulturmiljö och naturresurser för att ange några exempel. Även illustrationer och visualiseringar kommer att redovisas som en del i utredningen.

Ett normalt projekt kan ta upp till tio år att genomföra. Svenska Kraftnäts planer på lång sikt finns presenterade i Perspektivplan 2025. Planen behandlar behov av förändringar i stamnätet som affärsverket ser framför sig till 2025. Planen kommer att revideras med jämna mellanrum. Perspektivplanen finns att läsa på <http://www.svk.se/Publicerat/RapporterRemisser/Rapporter/>

5.3 Teknik

5.3.1 Växelström och likström

Det svenska stamnätet är utformat som ett växelströmsnät och ska som nationellt transmissionsnät för el kunna överföra stora energimängder på långa avstånd. Växelströmstekniken är helt dominerande inom elförsörjningens alla led och i stort sett all el produceras och konsumeras som växelström.

Alla nordiska stamnät är utformade som växelströmsnät, vilket är en förutsättning för att de ska kunna hållas sammankopplade och utgöra en bas för den integrerade nordiska balanshållningen och elmarknaden. Växelströmsnäten kan i vissa fall kompletteras med – men aldrig ersättas av – likströmsförbindelser.

Det faktum att växelströmstekniken etablerades för mer än 100 år sedan innebär inte att tekniken är föråldrad. Den bygger på grundläggande fysikaliska samband och kommer därför även i framtiden att vara dominerande och användas i alla situationer där den är fördelaktig i jämförelse med tillgängligt alternativ.

Att förstärka växelströmsnätet medför en flexibilitet för framtiden när ny produktion ska anslutas, oavsett om detta sker direkt till stamnätet eller via regionala nät. Sådana anslutningar blir avsevärt enklare och kan göras till mycket lägre kostnader jämfört med om de skulle anslutas till ett likströmssystem.

Likströmsteknik kan användas för att knyta ihop skilda stora synkrona växelströmssystem, t.ex. Norden mot kontinenten eller Sverige och Finland mot Baltikum. Den kan även användas för att komplettera växelströmssystemet med en styrbar överföringskapacitet på långa avstånd. Så sker också i delar av projektet SydVästlänken.

Likström är inte ett alternativ för att regionalt förstärka stamnätet. Det beror på att likströmssystem inte automatiskt, utan avancerade styrsystem, kan reglera förändrade effektflöden. Styrsystemen leder i sig till försämrad driftsäkerhet.

5.3.2 Luftledning eller markkabel/sjökabel

Eftersom stamnätet är ett växelströmssystem sker utbyggnaden i huvudsak med luftledningar. Det är av elektrotekniska skäl inte praktiskt möjligt att bygga 400 kV- växelströmsförbindelser som markkabel på några längre sträckor. Närheten mellan ledarna och den jordade skärmen i en kabel medför att det uppstår extrema fasförskjutningar mellan ström och spänning. Det gör att den el som kan nyttiggöras i slutet av kabeln endast blir en bråkdel av den som har matats in i kabelns andra ände. Om man ska kompensera för detta måste man med regelbundna avstånd bygga stora stationsanläggningar med kompenseringsutrustning.

Utöver kostnaderna och underhållsbehoven medför växelströmskabel alltid en försämrad driftsäkerhet jämfört med luftledning. Fler komponenter och potentiella felkällor introduceras i systemet och reparationstiderna förlängs avsevärt. Detta medför ökad risk för avbrott.

Sammantaget innebär ovanstående att Svenska Kraftnät regelmässigt bygger växelströmsförbindelser som luftledning. Endast i undantagsfall – där några andra alternativ inte finns – kan växelströmsförbindelser kabelförläggas och då endast på kortare sträckor. Frågan om kablifiering på kortare sträckor har tagits upp i processen (exempelvis genom Gråbo). Kablifiering, även på kortare sträckor i stamnätet, påverkar driftsäkerheten. Svenska Kraftnät måste se till driftsäkerheten i hela stamnätet där robustheten är beroende av antalet komponenter i systemet. Kablar innebär generellt att driftsäkerheten blir lägre, eftersom det krävs kabelskarvar (nio kablar med skarvar var 800:e meter) och två terminalstationer, där luftledningen övergår i markkabel. Stationerna är utrymmeskrävande, ca 100 x 100 meter. Därutöver är kostnaderna för markförlagd kabel avsevärt högre, även om Svenska Kraftnäts förordande av luftledning för växelström primärt baseras på driftsäkerhetsaspekten.

Om kabel ska förläggas över långa avstånd är det nödvändigt att övergå till likströmsteknik. Detta är dock inte ett alternativ för att ansluta förnybar elproduktion eller för

att regionalt förstärka stamnätet, utan endast för att överföra stora energimängder på långa avstånd från en punkt till en annan. Det är följaktligen den teknik som används i sjökablarna till Finland, Jylland, Polen, Tyskland och Litauen.

Luftledningar har kortare felsöknings- och reparationstider än markkablar, vilket ökar driftsäkerheten. De är också betydligt mer kostnadseffektiva. Oavsett teknikval är luftledningar därför alltid Svenska Kraftnäts förstahandsalternativ.

De nödvändiga förstärkningarna i området mellan Skogssäter och Stenkullen sker med växelströmsluftledningar i och med att växelströmsnätet ska förstärkas.

Kostnadsjämförelse

Nedan redovisas en kostnadsjämförelse mellan luftledning och markkabel (80 km). Driftsäkerheten för ett kabelalternativ är ca 80 gånger sämre (räknat utifrån europeiska erfarenheter och en sträcka om 8 mil). Driftsäkerheten ingår dock ej i kostnadsberäkningen nedan.

Förutsättningar för kostnadsjämförelse mellan luftledningsalternativ och markkabel (80 km)

Luftledning	3x910 Al59	Markkabel	3x3x2500 mm² Cu
Kapacitet	5 000 A	Kapacitet	45
Dimensionerande kapacitet	3 150 A	Kraftkabel inkl. mark och tillstånd	3 200 A
Livslängd	70 år	Livslängd	70 år
		Schaktdjup	1,5 m
		Reaktiv generering	2 400 Mvar
		Kompenseringsstationer	4 st a 600 Mvar uppdelat på 9 reaktorer på 70 Mvar

Kostnadsjämförelse mellan luftledningsalternativ och markkabel (80 km)

Luftledning	Kostnad (miljoner kr)	Markkabel	Kostnad (miljoner kr)
Anslutning till befintliga stamnätsstationer	40	Anslutning till befintliga stamnätsstationer	45
Kraftledning inkl. mark och tillstånd	365	Kraftkabel inkl. mark och tillstånd	3 440
Projektkostnader	225	Projektkostnader	275
Summa	630	Schaktkostnader	760
		Kompenseringsstationer	680
		Summa	5 200

Kabel i Göta älv

Att lägga en kabel i Göta älv är olämpligt av flera skäl, varav det främsta är att det skulle kräva likströmsteknik. Likströmstekniken kräver omriktarstationer i båda ändar för att göra om växelströmmen till likström och tvärtom. Detta är anläggningar med krav på stort markutrymme och många komponenter som utgör potentiella felkällor. De är mycket kostsamma (ca 500 miljoner kronor per omriktarstation). Likströmssystem innebär också större förluster av el samt lägre tillgänglighet beroende på behov av avställning för årliga översyner, längre reparationstider vid fel samt fler komponenter som kan gå sönder.

Sammantaget är det således driftsäkerhetsaspekter, miljöaspekter och kostnadsaspekter som gör att likströmstekniken endast kan förordas och användas i undantagsfall.

5.3.3 Uppgradering av befintliga ledningar

En uppgradering av en av 400 kV-ledningarna i nord-sydlig riktning skulle innebära att den tas ur drift under minst 18 månader. Elsystemet skulle under den tiden drivas med endast en ledning, vilket innebär att driftsäkerhetskriteriet N-1 (se avsnitt 5.1.1) varken uppfylls för den nationella eller regionala elförsörjningen. Det innebär att driftplaneringen måste anta att den kvarvarande ledningen när som helst kan kopplas bort. I praktiken skulle planeringen behöva utgå från att ingen ledning är i drift, vilket skulle leda till effektbrist i västra Sverige. Det är detta problem som gör att den nya ledningen behövs även för att kunna ta någon av de två nord-sydliga ledningarna ur drift för exempelvis reparation.

Med andra ord skulle stora delar av Västsverige vara beroende av en enda ledning som vid ett fel skulle medföra att mer elkraft överförs till de regionala näten (Vattenfalls

system). Denna överföring medför att apparater och ledningar kan komma att överbelastas (termiskt) till den grad att de kopplas bort automatiskt, vilket kan leda till långvariga elavbrott i området.

5.4 Anslutningspunkter och avförda alternativ

I Stenungssund finns det ingen stamnätsstation och därmed ingen möjlig anslutningspunkt. Om en ny stamnätsstation skulle byggas så kräver det nya ledningar därifrån för att ansluta till resten av stamnätet.

På Hisingen finns en stamnätsstation som har utretts. Hisingen har dock inte bedömts vara ett möjligt alternativ p.g.a. eltekniska orsaker samt framkomlighetsproblem. En nordlig anslutning till 400 kV-ställverket på Hisingen är inte tillräcklig. Studierna har visat att 400 kV-ledningen mellan Kilanda och Stenkullen kommer att överbelastas. Stenkullen är därmed den närmaste 400 kV station som den södra anslutningen kan ske till.

Alternativet att gå öster om befintliga ledningar har uteslutits p.g.a. att den nya ledningen skulle behöva korsa andra stamnätsledningar fyra gånger på sträckan mellan Skogssäter och Stenkullen. Då ledningen ska in i stationen Stenkullen på den västra sidan och även i stationen Skogssäter behöver ledningen komma in ifrån väster. Därmed skulle ledningen behöva korsa de två befintliga ledningarna för att komma på östra sidan och sedan tillbaka igen. Svenska Kraftnät undviker alltid att korsa andra stamnätsledningar så långt det är möjligt, framförallt p.g.a. den försämrade driftsäkerhet som det innebär. T.ex. finns en risk att topplinan i den övre ledningen faller ner på den undre. Detta kan leda till att båda ledningarna blir strömlösa. Detta är inte stamnätet dimensionerat för. Därför bygger vi bara ledningskorsningar där det inte finns några andra alternativ (t.ex. går det inte att undvika en korsning med ledningen Kilanda-Hisingen). En annan viktig anledning till varför alternativet valts bort är Vattenfalls behov av en förstärkt nordlig inmatning till Göteborgsregionen. Denna framtida förstärkning skulle försvåras betydligt om ledningen byggdes öster om ledningarna i nord-sydlig riktning.

Vidare har en alternativ delsträcka mellan Svartedalen och Alefjäll utretts och avförts. Detta alternativ skulle innebära att Göta älv passerades mellan Älvängen och Lödöse. Sydost om Lödöse skulle alternativet vika av söderut och följa den befintliga 400 kV-ledningen söderut likt alternativ F. Emellertid skulle detta alternativ innebära problem vid passagen av flera olika infrastrukturella objekt, inte minst den nybyggda järnvägs-

stationen söder om Lödöse. Således har även detta alternativ avförts och inte utretts vidare.

5.5 Påverkan och alternativ

Infrastruktur som kraftledningar ger alltid påverkan på närmiljön, exempelvis boendemiljöer och skyddade områden. Svenska Kraftnäts strävan har varit och är att alltid söka minimera denna påverkan så långt möjligt. I de flesta fall och kanske speciellt i det aktuella fallet är detta mycket svårt, eftersom regionen har omfattande skyddade områden och också tät bebyggelse.

5.5.1 Lokalisering intill infrastruktur

Där så är möjligt har vi föreslagit alternativ med parallellgång med Vattenfalls kraftledningar. Motsvarande för vägar och järnväg har inte bedömts som rimliga alternativ då ledningarna måste byggas en bit från sådan infrastruktur för att inte komma i konflikt med vägrätten eller skapa eltekniska problem. Boendemiljön påverkas då istället i hög grad, eftersom bostäder förekommer frekvent i närheten av vägar och järnväg.

Generellt har boendemiljö prioriterats högt i projektet för att minimera påverkan på boende i området, även om sådan påverkan inte kan undvikas. I samrådsunderlaget har det även funnits med ett alternativ där den nya ledningen delvis byggs parallellt med en stamnätsledning i nord-sydlig riktning. Av såväl driftsäkerhetsskäl som påverkan på boendemiljö har dock detta alternativ inte bedömts vara lämpligt. Driftsäkerhetsaspekten härrör till risken att två väsentliga ledningar i regionen kan slås ut samtidigt vid exempelvis brand under ledningarna. Som exempel kan nämnas den 20 maj 2010 när ett blixtnedslag orsakade skogsbrand i ledningsgatan till en av de två befintliga ledningarna i nord-sydlig riktning. Konsekvenserna för samhället är så stora om två av ledningarna i området skulle slås ut samtidigt att det räcker att ovanstående kan ske för att alternativet ska undvikas.

Vattenfall anser det inte som möjligt att sambygga med deras ledningar på längre sträckor, eftersom en sådan byggnation kräver långa avbrott. Svenska Kraftnät kommer dock att föra en dialog för att undersöka möjligheten att sambygga på kortare sträckor om detta visar sig vara lämpligt.

5.5.2 Magnetfält

Allmänt

Spänningen mellan en kraftlednings faslinor och marken ger upphov till ett elektriskt fält. Detta kan ibland medföra elektriska urladdningar i form av lättare stötar, om man

befinner sig precis under en kraftledning. Fenomenet kan medföra obehag men är inte farligt.

Strömmen i ledningen ger upphov till ett magnetiskt fält. Magnetfältet vid marken beror på avståndet till ledningen, linornas inbördes läge och hur mycket el som går i ledningen. Vi omges ständigt av ett statiskt magnetfält (det som får kompassnålen att visa mot norr). Men kring stamnätets växelströmsledningar finns ett magnetfält som ändrar riktning med nätets frekvens 50 Hz.

Detta är nu på intet sätt unikt för kraftledningar. Alla elektriska apparater som vi använder genererar magnetfält. Fältstyrkan mäts i enheten mikrotesla (μT). En hårtork ger $30 \mu\text{T}$ mot användarens huvud och den som lagar mat vid en induktionsspis utsätts för ett magnetfält på $1,2 \mu\text{T}$. Magnetfältet sjunker mycket snabbt med avståndet. Det gäller från såväl hushållsapparater som kraftledningar.

Ansvariga svenska myndigheter anser att det vetenskapliga underlaget inte är tillräckligt gediget för att gränsvärden ska kunna sättas för magnetfält. I brist på sådana gränsvärden tillämpar Svenska Kraftnät i stället en försiktighetsprincip som innebär att verket vidtar åtgärder så fort magnetfälten avviker väsentligt från det normala. Stora variationer i magnetfält förekommer även i miljöer som inte är i närheten av kraftledningar. Som ett riktvärde bedömer Svenska Kraftnät då att magnetfältet som genomsnittligt årsmedelvärde inte ska överstiga $4 \mu\text{T}$ där människor vistas varaktigt.

Vid projektering av nya ledningar har Svenska Kraftnät höjt ambitionsnivån ytterligare. Där används målsättningen att magnetfältet som ett genomsnittligt årsmedelvärde inte ska överstiga $0,4 \mu\text{T}$ där människor vistas varaktigt.

Det finns tre anledningar till den här ambitionshöjningen. Den första är att Svenska Kraftnät av erfarenhet vet att det över decennierna sker ny exploatering som gör att bebyggelse kommer allt närmare ledningarna. Den andra är att målsättningen tar höjd för ev. framtida forskningsrön. Den tredje är att det oftast är förenat med ganska marginella merkostnader när man ska bygga helt nya ledningar.

EU har antagit en rekommendation (EU Recommendation 1999 on Public Exposure Limits for EMF:s) som är det närmaste vi kan komma en europeisk standard. Här rekommenderas medlemsstaterna att tillämpa de gränsvärden som International Commission of Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP) publicerade 1998.

ICNIRP-gränserna är satta med betydande säkerhetsmarginal i syfte att förhindra såväl kända som oförutsedda effekter av magnetfält på människokroppen.

Rekommendationen säger också att den p.g.a. sina stora säkerhetsmarginaler även täcker tänkbara långtidseffekter för hela frekvensspannet.

Rekommendationen från ICNIRP anger som grundläggande restriktion för elektriska, magnetiska och elektromagnetiska fält ett värde på 2 mA/m^2 för frekvensintervallet 4–100 MHz. Det motsvarar $100 \text{ } \mu\text{T}$ vid den frekvens om 50 Hz som gäller i det svenska elnätet.

Flertalet stamnätsföretag i Europa följer rekommendationen men ett tiotal, däribland i Finland, Norge och Nederländerna, tillämpar liksom i Sverige betydligt mer restriktiva nivåer. Andra länder tillämpar gränsvärden som 10 eller $40 \text{ } \mu\text{T}$.

I det aktuella fallet innebär Svenska Kraftnäts magnetfältspolicy att ett avstånd på ca 115 meter åt båda hållen från ledningens mitt ska iakttas i förhållande till bostäder. Avståndet är konservativt beräknat och detaljerade beräkningar kommer att göras i ett senare skede, när ledningens sträckning är bestämd. Avståndet skulle då kunna minska. Motsvarande avstånd när ledningen byggs parallellt med Vattenfalls ledning har inte beräknats. Om ledningen däremot skulle byggas parallellt med en 400 kV-ledning skulle avståndet behöva uppgå till 165 meter från ledningens mittfas räknat åt båda hållen (konservativt beräknat).

Kompaktstolpar

Magnetfält kan minskas genom användning av s.k. kompaktstolpar där ledarna placeras i trianglar. Dessa stolpar används av kostnadsskäl endast i undantagsfall. En kompaktstolpe kostar ca 2-3 gånger så mycket som en portalstolpe (skillnaden kan bli ännu större beroende på markförutsättningar). P.g.a. behov av kortare avstånd mellan stolparna krävs det också fler stolpar.

Magnetfält och boskap

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap har i en forskningsöversikt (Forskning om elöverkänslighet och andra effekter av elektromagnetiska fält, sjunde årsrapporten, 2009) tagit upp frågan om påverkan på boskap från kraftledningar. Forskningsrådet anger i rapporten att det inte går att konstatera utifrån forskning att kraftledningar skulle påverka kors fruktsamhet negativt.

5.6 Ersättningsfrågor

5.6.1 Vem får ersättning och hur regleras den?

Den ersättning en fastighetsägare är berättigad till vid intrång styrs av expropriation-lagen. När en ledning byggs på en fastighet sjunker i regel fastighetens värde ("mark-

nadsvärdeminskning”). Enligt lag ska fastighetsägaren stå i samma ekonomiska ställning efter ett intrång som före, varför Svenska Kraftnät ersätter fastighetsägaren för marknadsvärdeminskningen. I teorin innebär detta en jämförelse av vad en fri marknad skulle köpa fastigheten för innan ledningen byggs med vad samma fria marknad skulle köpa fastigheten för efter ledningen har byggts. Den skillnad som uppstår är det som Svenska Kraftnät ska ersätta. Denna ersättning kallas för intrångsersättning. Enligt lag ska också ett påslag om 25 % göras.

I praktiken beräknas ersättningen för intrång i åkermark och skogsmark med beräkningsmodeller, ”Åkernormen” och ”Skogsnormen”, som Lantmäteriet har tagit fram. Åkernormen tar hänsyn till den mark som stolparna står på och även den försvårade brukning som stolparna orsakar. Ersättningen för intrång i skogsmark omfattar markens värde, ersättning för att skogen måste avverkas tidigare än tänkt och kompensations för att träden närmast den nya ledningsgatan blir mer utsatt för storm- och torkskador och naturligtvis även själva virket. På detta läggs 25 %. Ersättningen betalas ut som en engångsersättning.

När det gäller ersättning för bostadshus (fastigheter) så görs värderingar av oberoende värderingsfirmor för att komma fram till fastighetens marknadsvärde. På detta läggs 25 %.

En sådan här ledning kan beröra en fastighetsägare på i huvudsak tre sätt:

- Om ledningen dras över fastigheten, men inte för nära bostadshus, så är fastighetsägaren berättigad till intrångsersättning + 25 %, enligt ovan. Fastighetsägaren kan även vara berättigad till ersättning för miljökada. Det är en ersättning som kan vara aktuell om t.ex. utsikten påtagligt försämras i gårdscentrum. Bedömning av ersättning för miljökada görs först när ledningen är byggd.
- Om ledningen inte går över fastigheten kan dock ersättning ändå vara aktuell. Det kan gälla om t.ex. utsikten störs så påtagligt att fastighetsägaren är berättigad till ersättning för miljökada.
- Svenska Kraftnät strävar efter att planera sträckningen för ledningen så att boendemiljöer påverkas i så liten utsträckning som möjligt. I en del fall är det tyvärr omöjligt att undvika att passera utan att komma nära bostadshus. Det som avgör om ledningen anses komma för nära bostadshus är Elsäkerhetsverkets föreskrifter samt Svenska Kraftnäts magnetfältpolicy. Om avståndet är för kort enligt föreskrifterna eller det beräknade magnetfältet överstiger

0,4 μ T vid bostadshuset så erbjuder Svenska Kraftnät köp av fastigheten. En eller flera värderingsfirmor bedömer i så fall värdet på fastigheten, det värde fastigheten hade innan planerna på ledningen var kända. Även vid husköp görs ett påslag om 25 %.

Ersättningsmark erbjuds inte av Svenska Kraftnät och arrendeavgifter utgår inte.

5.6.2 Försäljning av fastighet

Planeringen av ledningens sträckning är i en tidig fas. Det blir därför tyvärr en tid av ovisshet för fastighetsägarna gällande huruvida den egna fastigheten kommer att beröras eller inte. Detta är dock en process som krävs för att kunna få in synpunkter och information som medför att den slutgiltiga sträckningen ger så liten påverkan som möjligt. Frågor har inkommit gällande oro för marknadsvärdesminskning som kan uppstå under tiden av ovisshet. Eftersom det i dagsläget inte är avgjort var ledningen ska byggas så går det heller inte att bedöma om, eller hur mycket, den kommer att påverka värdet på fastigheterna. Det betalas alltså ingen ersättning för en sådan eventuell påverkan vid försäljning.

5.6.3 Investeringar i fastighet

Det går i dagsläget inte att svara på exakt var ledningen kommer att byggas. I början av nästa år bedömer Svenska Kraftnät att ett förslag till ledningssträckning kan presenteras. Ett ytterligare samråd avseende förslaget genomförs då. Enligt tidplanen ska ansökan om koncession (tillstånd enligt ellagen) skickas in under nästa år. Fastighetsägare har hört av sig och känt sig hindrade av att genomföra åtgärder på fastigheten då de inte vet om fastigheten kommer att köpas in till följd av ledningen. Krav på ersättning för detta har också ställts. Skadestånd för detta utgår inte.

Gällande krav från kommunen om exempelvis avloppsanläggningar så är rådet att kontakta kommunen och berätta om situationen. Det finns exempel där kommunen skjutit fram föreläggandet åtminstone tills Svenska Kraftnät har skickat in ansökan till Energimarknadsinspektionen och då anger en sträckning.

5.6.4 När betalas eventuell ersättning ut?

Intrångsersättningen, om sådan är aktuell, betalas ut inom tre månader från att fastighetsägaren och Svenska Kraftnät undertecknat ett så kallat markupplåtelseavtal. Alternativt då Lantmäteriet i den följande förrättningen avgör ersättningen.

Vid köp av fastighet sker utbetalning av köpeskillingen då överlåtelsen sker.

5.6.5 Ombudskostnader

Svenska Kraftnät står för ombudskostnader i samband med tecknande av markupplåtelseavtal och vid förhandling om ersättning. Därför är kostnader för ombud aktuella först när ledningens sträckning är fastställd. Målet är att fastighetsägaren och Svenska Kraftnät ska komma fram till ett markupplåtelseavtal och en ersättning som båda parter är överens om och att fastighetsägaren ska känna sig trygg med detta. Om fastighetsägaren inte kan, vill eller har tid att sätta sig in i de normer som används för beräkning av ersättning så kan fastighetsägaren anlita ett ombud som har erforderlig kunskap för att kunna bedöma och förklara storleken på ersättningen för fastighetsägaren och samtidigt föra fram krav mot Svenska Kraftnät i de fall detta är befogat.

Med att ett ombud ska ha erforderlig kunskap avses erfarenhet av liknande arbete för att kunna avgöra om erbjudna ersättningsnivåer/krav på ersättning är relevanta, vara insatt i skogsnormen och åkernormen, skogliga frågor, eller frågor som rör den typ av mark som är aktuell.

5.7 Byggstart, utformning och vindkraft

5.7.1 Byggstart

Planerad byggstart för projektet är år 2018. Energimarknadsinspektionen är tillståndsgivande myndighet.

5.7.2 Utformning

I kalkyler bedöms en ledning ha en livslängd på 70 år. I realiteten finns dock luftledningar som är betydligt äldre än så. De 400 kV-ledningar som går i nord-sydlig riktning i området är i huvudsak byggda på 1950-talet.

En ledningsgata för en 400 kV-ledning blir ca 44 meter bred samt har en zon där träd som skulle kunna falla på ledningen tas bort (hur bred zonen blir beror på terrängen). I alternativet med parallellgång med den befintliga 130 kV-ledningen byggs den nya kraftledningen intill den befintliga ledningen som ägs av Vattenfall. I så fall behöver skogsgatan breddas max 39 meter (dvs. totalt blir den 36+39 meter).

Ledningen skulle teoretiskt kunna byggas över en mindre sjö under förutsättning att stolparna kan stå på vardera sidan om sjön. Det är dock inte alltid lämpligt av orsaker såsom påverkan på landskapsbilden.

Stolparna är i normalfallet ca 30 meter höga. Vid passagen med Göta älv kommer höjden på stolparna att behöva anpassas så att fartygstrafik kan ske utan problem.

Eftersom någon projektering inte har genomförts finns det ännu ingen uppskattning av hur höga stolparna behöver vara i det aktuella fallet.

I fuktig väderlek är ljudet från luftledningar som högst. Ljudnivåerna utomhus intill en 400 kV-ledning (av den typ som nu planeras) kan då uppgå till ca 45 dB(A) 20 meter från ledningens mitt. Avståndet till ledningen samt byggnader och andra föremål dämpar ljudet, som avtar med 3-4 dB(A) för varje dubbling av avståndet från kraftledningen.

Nedan redovisas bullernivåer vid olika avstånd från ledningen:

- 40 meter från mitten av ledningen: 41-42 dB(A)
- 80 meter: 37-39 dB(A)
- 160 meter: 33-36 dB(A)
- 320 meter: 29-33 dB(A)

Vanlig samtalston motsvarar ungefär 60 dB(A). Ljud från kraftledningar som understiger 40-45 dB(A) är svåra att uppfatta och bedöms inte uppfattas såsom störande för omgivningen.

En fråga har ställts om vilken kapacitet de nuvarande förbindelserna har. Det redovisas nedan för förbindelserna (inte ledningarna i sig själva).

- Skogssäter – Kilanda ca 1 500 MW
- Borgvik – Kilanda ca 1 700 MW
- Kilanda – Horred ca 1 700 MW
- Kilanda – Stenkullen ca 1 500 MW
- Skogssäter – Stenkullen ca 2 200 MW (planerad)

Gällande blixtar så är kraftledningsstolparna ofta de högsta punkterna i sin näromgivning och dessutom jordade. De drar därför till sig de blixtar som uppträder inom närområdet. Kraftledningarna är konstruerade på ett sådant sätt att blixurladdningar via topplinorna ofarligt leds till jord. Det är alltså skäl att inte vistas i omedelbar närhet av kraftledningar under åskväder.

5.7.3 Vindkraft

Det är viktigt med ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och en kraftledning. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för säker flygbesiktning

samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät.

För att upprätthålla en god flygsäkerhet vid besiktningar rekommenderar Transportstyrelsen att vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd lägre än 50 meter placeras minst 100 meter från kraftledning. Vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd över 50 meter bör placeras minst 200 meter från kraftledning. Avståndet beräknas med utgångspunkt från kraftverksrotorns periferi. För verk med en rotordiameter på 100 meter eller mer bör avståndet mellan torn och ledning vara större än 250 meter. Svenska Kraftnät planerar därför utifrån att avståndet till kraftledningens närmaste faslina ska vara större än 250 meter. Svenska Kraftnät förutsätter även att arbete såsom parallellgång, grävning nära våra stolpar etc. inte sker i ledningsgatan för stamnätsledningen.

6 Den fortsatta samrådsprocessen

Utredningsarbetet fortsätter nu där en del alternativ kommer att sällas bort medan andra fortsätter att utredas. I början av nästa år bedömer Svenska Kraftnät att ett förslag till ledningssträckning kan presenteras. Ett ytterligare samråd avseende förslaget genomförs då. Enligt tidplanen ska ansökan om koncession (tillstånd enligt ellagen) skickas in till Energimarknadsinspektionen under nästa år.

Byggstart är planerad till år 2018.

7 Bilagor

1. Samrådsunderlag till myndigheter
2. Samrådsunderlag till fastighetsägare
3. Annonser
4. Presentation under samrådsmöten
5. Kopia på inkomna yttranden

